

Πρακτικός οδηγός σχετικά με την ιθαγένεια

Έννοιες που σχετίζονται
με την ιθαγένεια
και την ανιθαγένεια στο πλαίσιο
της διεθνούς προστασίας

Πρακτικός οδηγός σχετικά με την ιθαγένεια

**Έννοιες που σχετίζονται με την ιθαγένεια και την
ανιθαγένεια στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας**

Μάρτιος 2025

Στις 19 Ιανουαρίου 2022 η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) αντικαταστάθηκε από τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA). Κάθε αναφορά στην EASO, καθώς και στα προϊόντα και στα όργανα της EASO, θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως αναφορά στον EUAA.

Ημερομηνία σύνταξης: Ιανουάριος 2025

Ούτε ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματος του EUAA ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2026

Print ISBN 978-92-9410-939-2 doi:10.2847/4488793 BZ-01-24-033-EL-C

PDF ISBN 978-92-9410-938-5 doi:10.2847/1485403 BZ-01-24-033-EL-N

© Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), 2026

Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή στοιχείων τα οποία δεν ανήκουν στον EUAA, ενδέχεται να απαιτείται άδεια απευθείας από τους κατόχους των σχετικών δικαιωμάτων. Ο EUAA δεν κατέχει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας όσον αφορά τα ακόλουθα στοιχεία:

— εικονογράφηση εξωφύλλου, fabioderby, © Adobe Stock, 2024.

Σχετικά με τον οδηγό

Γιατί δημιουργήθηκε ο παρών οδηγός; Αποστολή του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) είναι να διευκολύνει και να υποστηρίζει τις δραστηριότητες των κρατών μελών της ΕΕ και των συνδεδεμένων χωρών Σένγκεν [χώρες της ΕΕ+ ⁽¹⁾] για την εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ). Σύμφωνα με τον γενικό του στόχο να προωθεί την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή του ΚΕΣΑ και να διευκολύνει τη σύγκλιση, ο EUAA αναπτύσσει κοινά πρότυπα διαδικασιών και δείκτες, κατευθυντήριες γραμμές και πρακτικά εργαλεία.

Πώς εκπονήθηκε ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός εκπονήθηκε από εμπειρογνώμονες από όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), με την πολύτιμη συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους, του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Ανιθαγένεια και του δρ Hugo Storey ⁽²⁾.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε στα μέλη της ομάδας εργασίας που συνέβαλαν στη σύνταξη του οδηγού: κα Victoria Brännmark, κ. Maxime Lismonde και κα Marthe Rudlang.

Ο EUAA διευκόλυνε και συντόνισε την εκπόνηση του οδηγού. Πριν από την οριστικοποίησή του, πραγματοποιήθηκε διαβούλευση με όλες τις χώρες της ΕΕ+ μέσω του δικτύου διαδικασιών ασύλου του EUAA. Ο οδηγός εγκρίθηκε από το διοικητικό συμβούλιο του EUAA τον Μάρτιο του 2025.

Σε ποιον απευθύνεται ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός απευθύνεται πρωτίστως στους χειριστές υποθέσεων ασύλου, στους υπαλλήλους που διενεργούν συνεντεύξεις και στους υπευθύνους λήψης αποφάσεων, καθώς και στους νομικούς συμβούλους των εθνικών αποφαινόμενων αρχών και στους υπαλλήλους που είναι αρμόδιοι για την καταγραφή. Επιπλέον, το παρόν εργαλείο είναι χρήσιμο για τους αρμόδιους υπαλλήλους για θέματα ποιότητας και τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και μπορεί επίσης να ωφελήσει τους υπαλλήλους υποδοχής και κράτησης, τους υπαλλήλους υπεύθυνους για την επιστροφή και τους νομικούς συμβούλους.

Πώς χρησιμοποιείται ο παρών οδηγός; Σκοπός του παρόντος οδηγού είναι να υποστηρίξει τον αναγνώστη στην κατανόηση των εννοιών της ιθαγένειας και της ανιθαγένειας και των επιπτώσεών τους στην αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας. Η επαλήθευση της ιθαγένειας καλύπτεται με περιορισμένο τρόπο. Ο οδηγός καλύπτει κυρίως πτυχές της εξέτασης της υπαγωγής σε καθεστώς διεθνούς προστασίας. Ορισμένες πτυχές της παύσης και του αποκλεισμού αναφέρονται με περιορισμένο τρόπο και μόνο στον βαθμό που σχετίζονται άμεσα με την ιθαγένεια. Άλλες πτυχές αποκλεισμού [όπως η εφαρμογή του

(1) Τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και η Ελβετία, η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και η Νορβηγία.

(2) Επισημαίνεται ότι ο τελικός οδηγός δεν αντικατοπτρίζει απαραίτητα τη θέση της UNHCR, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους, του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Ανιθαγένεια και του δρος Hugo Storey.

άρθρου 1Δ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων ⁽³⁾ σε άτομα που θα μπορούσαν να υπαχθούν σε αυτό] δεν καλύπτονται στον παρόντα οδηγό.

Πώς συνδέεται ο παρών οδηγός με την εθνική νομοθεσία και πρακτική;

Πρόκειται για ένα εργαλείο ήπιας σύγκλισης στο πλαίσιο του ΚΕΣΑ. Παρουσιάζει κοινώς συμφωνηθέντα επιχειρησιακά πρότυπα. Ο οδηγός δεν είναι από μόνος του νομικά δεσμευτικός.

Πώς συνδέεται ο παρών οδηγός με άλλα εργαλεία του ΕΥΑΑ; Ο

Πρακτικός οδηγός σχετικά με την ιθαγένεια — Έννοιες που σχετίζονται με την ιθαγένεια και την ανιθαγένεια στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με άλλους πρακτικούς οδηγούς και εργαλεία του ΕΥΑΑ και δικαστικές αναλύσεις. Ειδικότερα, θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τον *Πρακτικό οδηγό της ΕΑΣΟ: Αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας* ⁽⁴⁾, τον *Πρακτικό οδηγό σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου* ⁽⁵⁾, τον *Πρακτικό οδηγό καταχώρισης* ⁽⁶⁾, τον *Πρακτικό οδηγό της ΕΑΣΟ: Προσωπική συνέντευξη* ⁽⁷⁾, τον *Πρακτικό οδηγό σχετικά με την εφαρμογή των ρητρών παύσης* ⁽⁸⁾, το έγγραφο *Τερματισμός διεθνούς προστασίας — Δικαστική ανάλυση* ⁽⁹⁾ και το έγγραφο *Προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας — Δικαστική ανάλυση* ⁽¹⁰⁾. Όλα τα πρακτικά εργαλεία του ΕΥΑΑ και οι δικαστικές αναλύσεις διατίθενται στο κοινό στον ιστότοπο του ΕΥΑΑ: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides> και <https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/courts-and-tribunals>.

Οι πρακτικοί οδηγοί, τα εργαλεία και οι δικαστικές αναλύσεις του ΕΥΑΑ στα οποία παραπέμπει ο παρών πρακτικός οδηγός θα επικαιροποιηθούν σταδιακά μεταξύ 2025 και 2027. Οι επικαιροποιήσεις θα εναρμονίσουν τις εν λόγω εκδόσεις με τις νομοθετικές πράξεις του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο ⁽¹¹⁾. Μόλις δημοσιευθούν, οι επικαιροποιημένες εκδόσεις θα είναι επίσης διαθέσιμες ηλεκτρονικά στις ιστοσελίδες του ΕΥΑΑ που αναφέρονται ακριβώς ανωτέρω.

⁽³⁾ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, *Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων*, Γενεύη, 28 Ιουλίου 1951, Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 189, σ. 137 και *Πρωτόκολλο για το καθεστώς των προσφύγων*, 31 Ιανουαρίου 1967, Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 606, σ. 267 [αναφέρεται στη νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο και από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) ως «Σύμβαση της Γενεύης»].

⁽⁴⁾ ΕΑΣΟ, *Πρακτικός οδηγός της ΕΑΣΟ: Αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*, Απρίλιος 2018.

⁽⁵⁾ ΕΥΑΑ, *Πρακτικός οδηγός σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου*, Ιανουάριος 2024.

⁽⁶⁾ ΕΑΣΟ, *Πρακτικός οδηγός καταχώρισης — Κατάθεση αιτήσεων διεθνούς προστασίας*, Δεκέμβριος 2021.

⁽⁷⁾ ΕΑΣΟ, *Πρακτικός οδηγός της ΕΑΣΟ: Προσωπική συνέντευξη*, Δεκέμβριος 2014.

⁽⁸⁾ ΕΑΣΟ, *Πρακτικός οδηγός σχετικά με την εφαρμογή των ρητρών παύσης*, Νοέμβριος 2021.

⁽⁹⁾ ΕΑΣΟ, *Τερματισμός διεθνούς προστασίας — Δικαστική ανάλυση*, Δεύτερη έκδοση, 2021.

⁽¹⁰⁾ ΕΥΑΑ, *Προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας — Δικαστική ανάλυση*, Δεύτερη έκδοση, Ιανουάριος 2023.

⁽¹¹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων, «Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο», ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 21 Μαΐου 2024, προσπελάστηκε στις 24 Ιανουαρίου 2025, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_el.

Δήλωση αποποίησης ευθύνης

Ο παρών οδηγός καταρτίστηκε με την επιφύλαξη της αρχής ότι μόνο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να δώσει έγκυρη ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ.

Περιεχόμενα

Κατάλογος συντομογραφιών.....	8
1. Εισαγωγή	10
1.1. Σχετική ορολογία.....	10
1.2. Ο ρόλος και η σημασία της ιθαγένειας (ή της έλλειψης αυτής) στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας	13
1.2.1. Ο αντίκτυπος στην εξέταση της ανάγκης για διεθνή προστασία	13
1.2.2. Ο αντίκτυπος στα διαδικαστικά ζητήματα	14
2. Έννοιες σχετικά με την ιθαγένεια και την ανιθαγένεια.....	18
2.1. Τρόποι απόκτησης της ιθαγένειας.....	19
2.2. Πολλαπλή ιθαγένεια.....	21
2.3. Η χώρα της ιθαγένειας ως κράτος	21
2.4. Για την ιθαγένεια δεν απαιτείται διαμονή.....	22
2.5. Ανιθαγένεια	23
2.5.1. Ορισμός της ανιθαγένειας στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας	23
2.5.2. Διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας.....	24
3. Χώρα αναφοράς	27
3.1. Δείκτες ιθαγένειας (ή έλλειψης αυτής)	28
3.2. Για τους αιτούντες που έχουν ιθαγένεια: η χώρα ιθαγένειας	33
3.3. Για τους ανιθαγενείς αιτούντες: η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής... 34	
3.3.1. Έννοια της «χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής».....	34
3.3.2. Κριτήρια για τον προσδιορισμό της χώρας της προηγούμενης «συνήθους» διαμονής	34
3.3.3. Προσδιορισμός της χώρας της «προηγούμενης» συνήθους διαμονής.....	37
3.3.4. Καθορισμός της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής για τα ανιθαγενή παιδιά.....	37
4. Ειδικές καταστάσεις κατά την απόκτηση ή την απώλεια ιθαγένειας	39
4.1. Στέρηση ή απόδοση ιθαγένειας κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου.....	39
4.1.1. Αυθαίρετη και μεροληπτική στέρηση της ιθαγένειας.....	39
4.1.2. Απόδοση ιθαγένειας στο πλαίσιο κατοχής ή προσάρτησης από άλλο κράτος.....	41
4.2. Ex lege ιθαγένεια που δεν έχει (ακόμη) αναγνωριστεί επίσημα και ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος.....	42
4.2.1. Ex lege ιθαγένεια που δεν έχει (ακόμη) αναγνωριστεί επίσημα	42
4.2.2. Ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος.....	43
4.3. Απόκτηση ιθαγένειας λόγω σφάλματος ή δολιότητας	44
4.4. Αποποίηση ιθαγένειας.....	44
4.5. Απόλαυση των δικαιωμάτων που συνδέονται με την ιθαγένεια.....	46

5. Αποδεικτικά στοιχεία για τον προσδιορισμό της ιθαγένειας, της ανιθαγένειας και της χώρας καταγωγής	48
5.1. Δηλώσεις του αιτούντος.....	51
5.2. Αποδεικτικά έγγραφα.....	53
5.3. Πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής	61
5.4. Άλλα αποδεικτικά στοιχεία.....	64
6. Προστασία και ιθαγένεια (ή έλλειψη αυτής).....	66
6.1. Εθνική προστασία.....	67
6.2. Εθνική προστασία σε περίπτωση πολλαπλής ιθαγένειας.....	68
6.3. Ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος.....	70
6.4. Ανιθαγενείς αιτούντες: επιστροφή ή προστασία	72
6.4.1. Ανικανότητα ή απροθυμία επιστροφής.....	73
6.4.2. Πολλαπλές χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής.....	74
6.5. Ιθαγένεια και παύση της διεθνούς προστασίας	75
6.6. Αποκλεισμός βάσει της κατοχής δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που συνδέονται με την κατοχή ιθαγένειας από αιτούντα που έχει μετοικήσει.....	76
7. Ιθαγένεια και πράξεις δίωξης ή σοβαρής βλάβης	78
7.1. Στέρηση, άρνηση ή αναγκαστική απόδοση ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης.....	78
7.1.1. Η στέρηση της ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης.....	81
7.1.2. Άρνηση της ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης.....	86
7.1.3. Αναγκαστική απόδοση ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης	87
7.2. Απουσία αναγνώρισης ιθαγένειας ex lege ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης ..	87
8. Η ιθαγένεια ως λόγος δίωξης	90

Κατάλογος συντομογραφιών

Συντομογραφία	Ορισμός
ΕΥΑΑ	Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
κανονισμός για τον έλεγχο διαλογής	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1356 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 767/2008, (ΕΕ) 2017/2226, (ΕΕ) 2018/1240 και (ΕΕ) 2019/817
ΚΔΑ	κανονισμός για τις διαδικασίες ασύλου — Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1348 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση και την κατάργηση της οδηγίας 2013/32/ΕΕ
ΚΕΑΑ	κανονισμός για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου — Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1347 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου
κράτος/-η μέλος/-η	Κράτος/-η μέλος/-η της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΟΔΑ (αναδιατύπωση)	οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου — Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)

Συντομογραφία	Ορισμός
ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)	οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου — Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση)
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΧΚ	πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής
Σύμβαση για τους ανιθαγενείς Σύμβαση για τους πρόσφυγες	Η Σύμβαση του 1954 για το καθεστώς των ανιθαγενών Η Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων (1951) και το Πρωτόκολλο του 1967 (αναφέρεται ως «Σύμβαση της Γενεύης» στη νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο, καθώς και από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
χώρες της ΕΕ+	Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν

1. Εισαγωγή

1.1. Σχετική ορολογία

Ο παρακάτω πίνακας περιέχει σύντομους ορισμούς επαναλαμβανόμενων εννοιών που σχετίζονται με την έννοια της ιθαγένειας και χρησιμοποιούνται παντού στον παρόντα πρακτικό οδηγό. Οι εν λόγω έννοιες περιγράφονται αναλυτικότερα στα ειδικά κεφάλαια και στις ενότητες του παρόντος πρακτικού οδηγού.

Πίνακας 1. Ορισμοί επαναλαμβανόμενων εννοιών

	Ορισμός
Ex lege ιθαγένεια	Η ιθαγένεια αποκτάται ex lege (εκ του νόμου) όταν αποκτάται αποκλειστικά βάσει του νόμου, αυτομάτως, χωρίς καμία παρέμβαση των εθνικών αρχών. Για την απόκτηση της ιθαγένειας δεν απαιτείται κανένα συγκεκριμένο νομικό, δικαστικό ή διοικητικό μέτρο. Οποιοδήποτε τέτοιο μέτρο μπορεί να είναι αναγκαίο όχι για την απόκτηση της ιθαγένειας (η οποία έχει ήδη αποκτηθεί), αλλά για την αναγνώριση από τις εθνικές αρχές της ιθαγένειας και για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων.
Jus sanguinis	Ο όρος αυτός στα λατινικά σημαίνει «δικαίωμα εξ αίματος». Περιγράφει το δικαίωμα ενός προσώπου να του χορηγηθεί η ιθαγένεια (ενός εκ) των γονέων του, με βάση τους δεσμούς αίματος κατά τη γέννηση, ανεξάρτητα από τον τόπο γέννησής του.
Jus soli	Ο όρος αυτός στα λατινικά σημαίνει «δικαίωμα του εδάφους». Περιγράφει το δικαίωμα κάθε προσώπου που έχει γεννηθεί στο έδαφος ενός κράτους να έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους.
Ανιθαγενής	«[Ένα] πρόσωπο που κανένα κράτος δεν θεωρεί πολίτη του βάσει του δικαίου του» ⁽¹²⁾ .
Αποποίηση ιθαγένειας	Η αποποίηση ιθαγένειας αναφέρεται στην εκούσια απώλεια της ιθαγένειας, η οποία ξεκινά με δήλωση ή αίτηση του προσώπου προς τις εθνικές του αρχές, με την οποία ενημερώνει τις αρχές για την πρόθεσή του να αποποιηθεί την ιθαγένειά του.
Απροσδιόριστη ή «αμφίβολη» ιθαγένεια	Η απροσδιόριστη (ή «αμφίβολη») ιθαγένεια δεν αποτελεί τύπο ιθαγένειας. Πρόκειται για έκφραση η οποία μάλλον αποδίδει την ιδέα της έλλειψης τεκμηρίωσης της ιθαγένειας.

⁽¹²⁾ Άρθρο 1 παράγραφος 1 της [Σύμβασης για το καθεστώς των ανιθαγενών](#), Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 360, σ. 117, 28 Σεπτεμβρίου 1954· άρθρο 3 σημείο 15 του ΚΔΑ και άρθρο 2 σημείο 5 του κανονισμού για τον έλεγχο διαλογής.

	Ορισμός
Άρνηση ιθαγένειας	Η άρνηση ιθαγένειας είναι η απόφαση μιας εθνικής αρχής να μη χορηγήσει την ιθαγένειά της σε ένα πρόσωπο που δεν είχε ποτέ την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους.
Ιδιότητα του πολίτη	<i>Ένα νομικό καθεστώς και μια σχέση μεταξύ ενός ατόμου και ενός κράτους ή μιας άλλης εδαφικής πολιτείας (όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, μια ομοσπονδιακή επαρχία ή κράτη με μερική διεθνή αναγνώριση) που συνεπάγεται συγκεκριμένα νομικά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Η ιδιότητα του πολίτη ενός κράτους χρησιμοποιείται γενικά ως συνώνυμο της ιθαγένειας [...]. Όταν η ιδιότητα του πολίτη χρησιμοποιείται με έννοια διαφορετική από την ιθαγένεια, αναφέρεται στα νομικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ατόμων που συνδέονται με την ιθαγένεια σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Σε ορισμένες εθνικές νομοθεσίες, η ιδιότητα του πολίτη έχει πιο συγκεκριμένη έννοια και αναφέρεται σε δικαιώματα και υποχρεώσεις που μπορούν να ασκούνται μόνο από τους υπηκόους μετά την ενηλικίωση (όπως το δικαίωμα ψήφου) ή σε δικαιώματα και υποχρεώσεις που οι υπήκοοι μπορούν να ασκούν μόνο στην εθνική επικράτεια ⁽¹³⁾.</i>
Ιθαγένεια (στη «χώρα ιθαγένειας»)	Η ιθαγένεια δηλώνει τον νομικό δεσμό μεταξύ ενός ατόμου και ενός κράτους. Ένα πρόσωπο μπορεί να έχει μία, διπλή ή πολλαπλή/-ές ιθαγένεια/-ες. Η ιθαγένεια είναι γενικά συνώνυμη με την «ιδιότητα του πολίτη» (αν και, σε ορισμένες χώρες, μπορεί να υπάρχουν κάποιες μικρές διαφορές μεταξύ των δύο). Η ιθαγένεια, όπως ορίζεται εδώ, δεν πρέπει να συγχέεται με την πολύ ευρύτερη έννοια της ιθαγένειας ως αιτία δίωξης (βλ. κατωτέρω).
Ιθαγένεια (ως λόγος δίωξης)	Η ιθαγένεια, ως αιτία δίωξης, έχει ευρύτερη κοινωνιολογική έννοια από την ιθαγένεια όπως αυτή νοείται στη «χώρα ιθαγένειας». Στο πλαίσιο των αιτιών δίωξης, η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και ο ΚΕΑΑ ορίζουν ότι η ιθαγένεια: <i>δεν περιορίζεται μόνο στην ιδιότητα του πολίτη ή την έλλειψή της, αλλά περιλαμβάνει, ιδίως, την ιδιότητα του μέλους μιας ομάδας η οποία προσδιορίζεται από την πολιτιστική, εθνοτική ή γλωσσική της ταυτότητα, τις κοινές γεωγραφικές ή πολιτικές καταβολές ή τη σχέση της με τον πληθυσμό άλλης χώρας ⁽¹⁴⁾.</i>

⁽¹³⁾ Global Citizenship Observatory, «Glossary on Citizenship and Electoral Rights» (Γλωσσάριο για την ιθαγένεια και τα εκλογικά δικαιώματα), San Domenico di Fiesole: Global Citizenship Observatory / Robert Schuman Centre for Advanced Studies / European University Institute, ιστότοπος Globalcit, 2020, προσπελάστηκε στις 18 Οκτωβρίου 2024, <https://globalcit.eu/glossary/>.

⁽¹⁴⁾ Άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΕΑΑ. Πρόκειται για την ίδια διατύπωση με εκείνη που χρησιμοποιείται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

	Ορισμός
Πολιτογράφηση	Πρόκειται για τη νομική πράξη με την οποία ένα πρόσωπο που δεν έχει την ιθαγένεια μιας χώρας αποκτά την ιθαγένεια της εν λόγω χώρας. Αυτός ο μη αυτόματος τρόπος απόκτησης της ιθαγένειας απαιτεί συνήθως την υποβολή αίτησης από το πρόσωπο και την εκπλήρωση διαφόρων προϋποθέσεων, ανάλογα με το εθνικό δίκαιο.
Στέρηση ιθαγένειας	Κάθε μορφή ακούσιας απώλειας της ιθαγένειας, είτε αυτόματης είτε μη αυτόματης (μεταξύ άλλων, η παύση, η ανάκληση, η ακύρωση), η οποία δεν προκαλείται από το εν λόγω πρόσωπο ή τον νόμιμο εκπρόσωπό του. Αναφέρεται επίσης ως «αποεθνικοποίηση», «ανάκληση» ή «άρση» της ιθαγένειας.
Τρίτη χώρα	Χώρα που δεν είναι κράτος μέλος της ΕΕ ⁽¹⁵⁾ .
Χώρα αναφοράς	Χώρα αναφοράς είναι η χώρα (ή οι χώρες) καταγωγής σε σχέση με την οποία (με τις οποίες) πρέπει να αξιολογηθεί η ανάγκη διεθνούς προστασίας. Καταρχήν, συμπίπτει με τη χώρα καταγωγής. Η χώρα αναφοράς είναι η χώρα που έχει προσδιοριστεί και δηλωθεί από τον αιτούντα ως χώρα καταγωγής του. Μια χώρα αναφοράς μπορεί επίσης να προσδιοριστεί από εσάς με βάση τους διαθέσιμους δείκτες.
Χώρα καταγωγής	Ως χώρα καταγωγής νοείται, για αιτούντες που έχουν ιθαγένεια, η χώρα της ιθαγένειας ή, για τους ανιθαγενείς, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής ⁽¹⁶⁾ .

⁽¹⁵⁾ Αν και σπάνια στην πράξη, ένας πολίτης της ΕΕ μπορεί να υποβάλει αίτηση για καθεστώς διεθνούς προστασίας σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ (κράτος μέλος) βάσει της [Σύμβασης για το καθεστώς των προσφύγων](#), Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Γενεύη, 28 Ιουλίου 1951, Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 189, σ. 137 και του [Πρωτοκόλλου για το καθεστώς των προσφύγων](#), 31 Ιανουαρίου 1967, Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 606, σ. 267 (αναφέρεται ως «Σύμβαση για τους πρόσφυγες» για τους σκοπούς του παρόντος οδηγού, αλλά η νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο και η νομολογία του ΔΕΕ την αναφέρουν ως «Σύμβαση της Γενεύης»). Σε αυτή την περίπτωση, ορισμένα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει ειδικό πρωτόκολλο στο οποίο καθορίζουν ορισμένες ειδικές περιστάσεις υπό τις οποίες η αίτηση άλλου υπηκόου της ΕΕ μπορεί να ληφθεί υπόψη ή να κηρυχθεί παραδεκτή και, ως εκ τούτου, να εξεταστεί από κράτος μέλος. Βλ. ενοποιημένη έκδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, [Πρωτόκολλο \(αριθ. 24\) για το άσυλο των υπηκόων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) (ΕΕ 115 της 9.5.2008). Βλ. επίσης ΕΥΑΑ, [Προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας – Δικαστική ανάλυση](#), Δεύτερη έκδοση, Ιανουάριος 2023.

⁽¹⁶⁾ Άρθρο 3 σημείο 13 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2024/1347](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L, 2024/1347, 22.5.2024) (ΚΕΑΑ). Βλ., ομοίως, άρθρο 2 στοιχείο ιδ) της [οδηγίας 2011/95/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση) (ΕΕ L 337 της 20.12.2011) [ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)]: «“χώρα καταγωγής”: η χώρα ή οι χώρες της ιθαγένειας ή, για τους ανιθαγενείς, της προηγούμενης συνήθους διαμονής».

1.2. Ο ρόλος και η σημασία της ιθαγένειας (ή της έλλειψης αυτής) στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας

1.2.1. Ο αντίκτυπος στην εξέταση της ανάγκης για διεθνή προστασία

Ο προσδιορισμός της [ιθαγένειας](#) (ή της έλλειψης ιθαγένειας) του αιτούντος αποτελεί βασικό στοιχείο της αξιολόγησης της ανάγκης για διεθνή προστασία.

Η ανάγκη για διεθνή προστασία μπορεί να διαπιστωθεί εάν ο αιτών έχει βάσιμο φόβο δίωξης ή αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης στη χώρα της ιθαγένειάς του (ή της συνήθους διαμονής του, για τους ανιθαγενείς αιτούντες) ⁽¹⁷⁾. Η διεθνής προστασία υποκαθιστά την εθνική προστασία: ένα πρόσωπο χρειάζεται διεθνή προστασία ακριβώς επειδή δεν μπορεί να βρει ή να έχει πρόσβαση σε αποτελεσματική προστασία στη χώρα ιθαγένειάς του. Όταν ο αιτών είναι ανιθαγενής, η ανάγκη διεθνούς προστασίας αξιολογείται εξετάζοντας αν μπορεί να επιστρέψει ή όχι στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του λόγω βάσιμου φόβου ή πραγματικού κινδύνου ⁽¹⁸⁾.

Ως εκ τούτου, ο ορθός προσδιορισμός της ιθαγένειας (ή της έλλειψης αυτής) κάθε αιτούντος διεθνή προστασία και, κατά συνέπεια, ο προσδιορισμός της χώρας ιθαγένειας ή της χώρας συνήθους διαμονής είναι καίριας σημασίας για την ορθή εξέταση της ανάγκης του αιτούντος για διεθνή προστασία. Κατά τη διαδικασία εξέτασης τα στοιχεία αυτά σχετίζονται με:

- την αξιολόγηση του αν ο αιτών βρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του ή της προηγούμενης συνήθους διαμονής του·
- τον προσδιορισμό του εδάφους της χώρας (ή των χωρών) σε σχέση με την οποία (ή τις οποίες) πρέπει να εξεταστούν οι πράξεις δίωξης ή η σοβαρή βλάβη και
- την αξιολόγηση του αν η χώρα ιθαγένειας μπορεί να παράσχει προστασία ή αν ο αιτών μπορεί να επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του ⁽¹⁹⁾.

Η έννοια της ιθαγένειας μπορεί να έχει πρόσθετη σημασία κατά την εξέταση ορισμένων αιτήσεων διεθνούς προστασίας, καθώς η ιθαγένεια είναι επίσης ένας από τους «λόγους» (ή «αιτίες») δίωξης που αναφέρονται στον ορισμό του πρόσφυγα ⁽²⁰⁾. Το ζήτημα αυτό εξετάζεται αναλυτικότερα στο κεφάλαιο [8. Η ιθαγένεια ως λόγος δίωξης](#).

⁽¹⁷⁾ Βλ. τον ορισμό του πρόσφυγα και του προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία στο άρθρο 3 σημεία 5 και 6 του ΚΕΑΑ.

⁽¹⁸⁾ Βλ. τον ορισμό του πρόσφυγα και του προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 σημεία 5 και 6 του ΚΕΑΑ σε συνδυασμό με τα άρθρα 7 και 8 του ΚΕΑΑ σχετικά με τους φορείς προστασίας και την εναλλακτική δυνατότητα εγχώριας προστασίας.

⁽¹⁹⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2021, [LW κατά Bundesrepublik Deutschland](#), αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, C-91/20, EU:C:2021:898, σκέψεις 30-33. Σύνοψη διατίθεται στη [βάση δεδομένων νομολογίας του ΕΥΔΑ](#).

⁽²⁰⁾ Άρθρο 3 σημείο 5 του ΚΕΑΑ.

1.2.2. Ο αντίκτυπος στα διαδικαστικά ζητήματα

Ο προσδιορισμός της χώρας ιθαγένειας ή της προηγούμενης συνήθους διαμονής μπορεί να καθορίσει ποιες διαδικασίες χρησιμοποιούνται κατά την εξέταση της αίτησης.

Στην παρούσα ενότητα επισημαίνονται ορισμένοι από τους τρόπους με τους οποίους η ιθαγένεια μιας χώρας ή η προηγούμενη συνήθης διαμονή σε μια χώρα μπορεί ενδεχομένως να ενεργοποιήσει την εφαρμογή ορισμένων διαδικασιών. Ωστόσο, δεν επιδιώκεται η παροχή καθοδήγησης σχετικά με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι διαδικασίες αυτές μπορούν να εφαρμοστούν ή τις ειδικές εγγυήσεις που πρέπει να υπάρχουν για την εφαρμογή τους.

Η εφαρμογή των διαδικασιών εξαρτάται από το νομικό πλαίσιο που ισχύει κατά τη στιγμή της υποβολής της αίτησης. Η ενότητα αναφέρεται στις διατάξεις τόσο του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 (ΚΔΑ) ⁽²¹⁾ όσο και της οδηγίας 2013/32/ΕΕ [ΟΔΑ (αναδιατύπωση)] ⁽²²⁾. Ο ΚΔΑ εφαρμόζεται σε όλες τις αιτήσεις που θα υποβληθούν από τις 12 Ιουνίου 2026. Πριν από την εν λόγω ημερομηνία, εφαρμόζεται η ΟΔΑ (αναδιατύπωση) ⁽²³⁾.

Ομοίως, η ενότητα αυτή περιέχει παραπομπές στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και στον ΚΕΑΑ. Ο τελευταίος τίθεται σε εφαρμογή την 1η Ιουλίου 2026 ⁽²⁴⁾.

Κατά περίπτωση, στο υπόλοιπο αυτού του εγγράφου καθοδήγησης, περιλαμβάνονται οι σχετικές διατάξεις και των δύο νομικών πλαισίων.

Για παράδειγμα, η καταγωγή από χώρα που θεωρείται ασφαλής χώρα καταγωγής ⁽²⁵⁾ είναι ένας από τους λόγους για την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας εξέτασης (ταχύρρυθμη διαδικασία). Στην ΟΔΑ (αναδιατύπωση), ο συγκεκριμένος λόγος επίστευσης είναι προαιρετικός ⁽²⁶⁾, ενώ σύμφωνα με τον ΚΔΑ είναι υποχρεωτικός ⁽²⁷⁾.

Για τις αιτήσεις στις οποίες εφαρμόζεται ο ΚΔΑ, είναι επίσης υποχρεωτική η εφαρμογή ταχείας διαδικασίας εξέτασης (ταχύρρυθμη διαδικασία) όταν ο αιτών είναι:

υπήκοος τρίτης χώρας ή, στην περίπτωση ανιθαγενών, είχε προηγουμένως τη συνήθη διαμονή του σε τρίτη χώρα για την οποία το ποσοστό των αποφάσεων της αποφαινόμενης αρχής υπέρ της χορήγησης διεθνούς προστασίας ανέρχεται,

⁽²¹⁾ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2024/1348](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση και την κατάργηση της οδηγίας 2013/32/ΕΕ (ΕΕ L, 2024/1348, 22.5.2024).

⁽²²⁾ [Οδηγία 2013/32/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 60).

⁽²³⁾ Άρθρο 79 του ΚΔΑ.

⁽²⁴⁾ Άρθρο 42 του ΚΕΑΑ.

⁽²⁵⁾ Άρθρα 61-63 του ΚΔΑ.

⁽²⁶⁾ Άρθρο 31 παράγραφος 8 στοιχείο β) της ΟΔΑ (αναδιατύπωση).

⁽²⁷⁾ Άρθρο 42 παράγραφος 1 στοιχείο ε) του ΚΔΑ.

σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα ετήσια μέσα στοιχεία της Eurostat σε επίπεδο Ένωσης, [...] σε ποσοστό 20 % ή χαμηλότερο ⁽²⁸⁾.

Είναι επίσης υποχρεωτική η εφαρμογή της διαδικασίας ασύλου στα σύνορα (διαδικασία συνόρων) σε αιτούντες που υπόκεινται σε αυτή για τον ίδιο λόγο ⁽²⁹⁾. Στις εν λόγω περιπτώσεις, η διαδικασία προσφυγής δεν έχει επίσης αυτομάτως ανασταλτικό χαρακτήρα ⁽³⁰⁾. Ο προσδιορισμός της χώρας ιθαγένειας ή της προηγούμενης συνήθους διαμονής θα αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αξιολόγηση του κατά πόσον μπορούν να εφαρμοστούν οι εν λόγω διαδικαστικές συνέπειες, λαμβανομένων υπόψη των εκάστοτε περιστάσεων των αιτούντων. Ορισμένοι παράγοντες μπορεί να εμποδίζουν την εφαρμογή τους. Για παράδειγμα, όταν ο αιτών είναι ασυνόδευτο παιδί, μπορεί να μην εφαρμοστεί γι' αυτό διαδικασία στα σύνορα (διαδικασία συνόρων) με βάση το γεγονός ότι προέρχεται από ασφαλή χώρα καταγωγής ή από χώρα με ποσοστό προστασίας 20 % ή χαμηλότερο ⁽³¹⁾.

Αντίθετα, ανάλογα με το εθνικό δίκαιο ή την εθνική πολιτική, μπορεί να δοθεί προτεραιότητα στην εξέταση των αιτήσεων υπηκόων ή ανιθαγενών από ορισμένη χώρα καταγωγής, εάν η αίτηση είναι πιθανό να είναι βάσιμη. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν χορηγείται διεθνής προστασία σε μεγάλο ποσοστό αιτούντων από την εν λόγω χώρα. Αυτός ο λόγος προτεραιότητας εφαρμόζεται τόσο στο πλαίσιο της ΟΔΑ (αναδιτύπωση) ⁽³²⁾ όσο και του ΚΔΑ ⁽³³⁾.

Επιπλέον, η σημασία του προσδιορισμού της ιθαγένειας τονίζεται στις νομικές πράξεις του ΚΕΣΑ, για παράδειγμα, στις ακόλουθες πτυχές.

- Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1356 (κανονισμός για τον έλεγχο διαλογής) ⁽³⁴⁾, ο προκαταρκτικός έλεγχος ευαλωτότητας περιλαμβάνει τον προσδιορισμό του αν ένας υπήκοος τρίτης χώρας ενδέχεται να είναι ανιθαγενής ⁽³⁵⁾ και στο έντυπο ελέγχου διαλογής πρέπει να περιλαμβάνεται ένδειξη ιθαγενειών ή ανιθαγένειας ⁽³⁶⁾.
- Βάσει του ΚΕΑΑ, ο αιτών έχει ειδικές υποχρεώσεις σε σχέση με την τεκμηρίωση της ιθαγένειας ή της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, χρησιμοποιώντας

⁽²⁸⁾ Άρθρο 42 παράγραφος 1 στοιχείο ι) του ΚΔΑ.

⁽²⁹⁾ Άρθρο 45 παράγραφος 1 του ΚΔΑ.

⁽³⁰⁾ Άρθρο 68 παράγραφος 3 στοιχείο α) του ΚΔΑ.

⁽³¹⁾ Άρθρο 53 παράγραφος 1 του ΚΔΑ.

⁽³²⁾ Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο α) της ΟΔΑ (αναδιτύπωση).

⁽³³⁾ Άρθρο 34 παράγραφος 5 στοιχείο α) του ΚΔΑ.

⁽³⁴⁾ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2024/1356](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 767/2008, (ΕΕ) 2017/2226, (ΕΕ) 2018/1240 και (ΕΕ) 2019/817 (ΕΕ L, 2024/1356, 22.5.2024).

⁽³⁵⁾ Άρθρο 12 παράγραφος 3 του κανονισμού για τον έλεγχο διαλογής.

⁽³⁶⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού για τον έλεγχο διαλογής. Βλ. επίσης άρθρο 8 παράγραφος 5 στοιχείο γ), άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο α) και άρθρο 14 παράγραφος 1 του κανονισμού για τον έλεγχο διαλογής, τα οποία καλύπτουν την εξακρίβωση ταυτότητας των αιτούντων στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου διαλογής.

κάθε έγγραφο που μπορεί να έχει στη διάθεσή του ⁽³⁷⁾. Η εν λόγω υποχρέωση υφίσταται ήδη βάσει της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽³⁸⁾.

- Σύμφωνα με την ΟΔΑ (αναδιατύπωση), ταχεία διαδικασία (ταχύρρυθμη διαδικασία) ενδέχεται να εφαρμόζεται όταν:
  - «ο αιτών παραπλάνησε τις αρχές με την παρουσίαση ψευδών πληροφοριών ή εγγράφων ή με την απόκρυψη σχετικών πληροφοριών ή εγγράφων όσον αφορά την ταυτότητα και/ή την ιθαγένειά του, που μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την απόφαση ή» ⁽³⁹⁾
  - «είναι πιθανόν ότι ο αιτών έχει καταστρέψει ή πετάξει κακόπιστα έγγραφο ταυτότητας ή ταξιδιωτικό έγγραφο που θα βοηθούσε στον προσδιορισμό της ταυτότητας ή της ιθαγένειάς του» ⁽⁴⁰⁾.
- Βάσει του ΚΔΑ, οι αποφαινόμενες αρχές έχουν την υποχρέωση να επιταχύνουν την εξέταση των αιτήσεων όταν ο αιτών παραπλάνησε σκοπίμως τις αρχές, ιδίως σε σχέση με τον προσδιορισμό της ταυτότητας και της ιθαγένειάς του, υπό ορισμένες προϋποθέσεις ⁽⁴¹⁾.
- Σύμφωνα με τον ΚΔΑ, όταν ο αιτών ισχυρίζεται ότι δεν έχει ιθαγένεια, το γεγονός αυτό θα πρέπει να «καταχωρίζεται με σαφήνεια εν όψει του προσδιορισμού του αν είναι ανιθαγενής» ⁽⁴²⁾.
- Ο καθορισμός και η επαλήθευση της ιθαγένειας του αιτούντος μπορεί να αποτελέσει αιτία για να εξετάσει η αρμόδια αρχή την κράτηση και την εφαρμογή εναλλακτικών της κράτησης λύσεων για τον αιτούντα ⁽⁴³⁾.

Ο προσδιορισμός της χώρας ιθαγένειας του αιτούντος (ή της χώρας συνήθους διαμονής για ανιθαγενείς αιτούντες) είναι απαραίτητος σε όλες τις αιτήσεις. Ωστόσο, η έκταση της αξιολόγησης μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τη χώρα καταγωγής και τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην εκάστοτε περίπτωση.

Σχετική έκδοση του ΕΥΑΑ

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο της ιθαγένειας (ή της έλλειψης αυτής) στις διαδικαστικές πτυχές, βλ. ΕΑΣΟ, [Πρακτικός οδηγός καταχώρισης – Κατάθεση αιτήσεων διεθνούς προστασίας](#), Δεκέμβριος 2021.

⁽³⁷⁾ Άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημεία ν) και νι) του ΚΕΑΑ.

⁽³⁸⁾ Άρθρο 4 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽³⁹⁾ Άρθρο 31 παράγραφος 8 στοιχείο γ) της ΟΔΑ (αναδιατύπωση).

⁽⁴⁰⁾ Άρθρο 31 παράγραφος 8 στοιχείο δ) της ΟΔΑ (αναδιατύπωση).

⁽⁴¹⁾ Άρθρο 42 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΔΑ.

⁽⁴²⁾ Άρθρο 27 παράγραφος 2 του ΚΔΑ.

⁽⁴³⁾ Άρθρο 8 παράγραφος 3 στοιχείο α) της [οδηγίας 2013/33/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 180 της 29.6.2013)· άρθρο 10 παράγραφος 4 στοιχείο α) της [οδηγίας \(ΕΕ\) 2024/1346](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (ΕΕ L, 2024/1346, 22.5.2024).

Εκτός του ότι είναι καθοριστικής σημασίας για την εξέταση της αίτησης ασύλου, ο προσδιορισμός της ιθαγένειας σε πρώιμο στάδιο της διαδικασίας μπορεί να επιτρέψει την ορθή εφαρμογή άλλων διαδικασιών, όπως η οικογενειακή επανένωση και η επανεγκατάσταση, καθώς και οι διαδικασίες επιστροφής.

2. Έννοιες σχετικά με την ιθαγένεια και την ανιθαγένεια

Όπως προβλέπεται από τον ΚΕΑΑ και τη Σύμβαση για τους πρόσφυγες, βασική προϋπόθεση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας είναι ο αιτών να βρίσκεται εκτός της επικράτειας της χώρας ιθαγένειάς του και, για τους ανιθαγενείς αιτούντες, εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους. Η χώρα ή οι χώρες της ιθαγένειας ή της συνήθους διαμονής είναι η χώρα σε σχέση με την οποία πρέπει να αξιολογηθεί η ανάγκη διεθνούς προστασίας του αιτούντος, προκειμένου να καθορισθεί αν θα διατρέχει κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης σε περίπτωση επιστροφής του (βλ. περαιτέρω στο κεφάλαιο [3. Χώρα αναφοράς](#)).

Άρθρο 3 παράγραφος 5 του ΚΕΑΑ — ορισμός του πρόσφυγα

«πρόσφυγας»: ο **υπήκοος τρίτης χώρας** ο οποίος, συνεπεία βάσιμου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ευρίσκεται **εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του** και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό **την προστασία της εν λόγω χώρας ή ο ανιθαγενής** ο οποίος, ευρισκόμενος **εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του** για τους ίδιους αναφερθέντες λόγους, **δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν** και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 12[.]

Άρθρο 3 παράγραφος 6 του ΚΕΑΑ — ορισμός του προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία

«πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία»: ο **υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής** που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι, **εάν** το εν λόγω πρόσωπο **επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του**, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15, και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2 και ο οποίος δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό **την προστασία της εν λόγω χώρας**[.]

Το αν ένα πρόσωπο έχει ιθαγένεια ή όχι (και, επομένως, είναι ανιθαγενής) είναι ζήτημα νομικού καθεστώτος. Προκειμένου να προσδιοριστεί σωστά η ιθαγένεια (ή η έλλειψη αυτής) του αιτούντος, είναι βασικό να κατανοηθεί σωστά η έννοια της ιθαγένειας και της ανιθαγένειας.

Η ιθαγένεια δηλώνει τον νομικό δεσμό που συνδέει ένα άτομο με ένα κράτος. Μόνο ένα κράτος μπορεί να χορηγήσει ιθαγένεια σε ένα άτομο ⁽⁴⁴⁾. Η κατοχή της ιθαγένειας ενός κράτους παρέχει στον κάτοχό της ειδικά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Η ιθαγένεια είναι ένα νομικό μέσο για να αναγνωριστεί ότι ένα άτομο ανήκει σε μια συγκεκριμένη χώρα. «Δεν πρόκειται για φυσικό ή βιολογικό αλλά για νομικό γεγονός» ⁽⁴⁵⁾. Στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας, η ιθαγένεια αναφέρεται στην τρέχουσα ιθαγένεια, δηλαδή στην ιθαγένεια που κατέχει το άτομο κατά τη στιγμή της αξιολόγησης. Για τις εξαιρέσεις από την εν λόγω αρχή, βλ. ενότητα [4.2.2. Ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος](#).

Η ιθαγένεια ως νομικό καθεστώς σε σύγκριση με την ιθαγένεια ως αιτία δίωξης

Η ιθαγένεια ως νομικό καθεστώς για τον σκοπό του προσδιορισμού της χώρας αναφοράς ενός αιτούντος δεν πρέπει να συγχέεται με την πολύ ευρύτερη έννοια της ιθαγένειας ως αιτίας δίωξης (για την τελευταία, βλ. κεφάλαιο [8. Η ιθαγένεια ως λόγος δίωξης](#)).

2.1. Τρόποι απόκτησης της ιθαγένειας

Κάθε χώρα έχει το δικό της σύνολο κανόνων που ρυθμίζουν τον τρόπο χορήγησης της ιθαγένειας. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους ένα άτομο μπορεί να αποκτήσει μια ιθαγένεια. Ανάλογα με τους εθνικούς κανόνες, ένα άτομο μπορεί να αποκτήσει ιθαγένεια κατά τη γέννηση μέσω των γονέων του (*jus sanguinis*) και/ή με τη γέννησή του στο εθνικό έδαφος μιας χώρας (*jus soli*). Τις περισσότερες φορές, όταν η ιθαγένεια μπορεί να αποκτηθεί λόγω της γέννησης στο εθνικό έδαφος μιας χώρας, απαιτείται η εκπλήρωση περαιτέρω προϋποθέσεων, όπως η νόμιμη διαμονή των γονέων στη χώρα, η διάρκεια της διαμονής και η αδιάλειπτη διαμονή. Ένας άλλος, λιγότερο συχνός, τρόπος κτήσης ιθαγένειας με βάση τον τόπο γέννησης, μπορεί να προκύψει από τη διαδοχή κρατών, για παράδειγμα όταν μια περιοχή αποσχίζεται από ένα κράτος για να σχηματίσει ένα νέο κράτος και ο πληθυσμός της αποκτά νέα ιθαγένεια [βλ. περαιτέρω σχετικά με τους δείκτες ιθαγένειας στην ενότητα [3.1. Δείκτες ιθαγένειας \(ή έλλειψης αυτής\)](#)].

Η ιθαγένεια μπορεί επίσης να αποκτηθεί ανεξάρτητα από τον τόπο γέννησης ή από την/τις ιθαγένεια/-ες των γονέων ή από τη διαδοχή κρατών. Κάτι τέτοιο αναφέρεται συνήθως ως «πολιτογράφηση» και περιλαμβάνει, για παράδειγμα, την απόκτηση ιθαγένειας με υιοθεσία ή την απόκτηση ιθαγένειας βάσει κριτηρίων «κοινωνικοποίησης» (π.χ. γάμος, μακροχρόνια διαμονή) ή λόγω εξαιρετικών επιτευγμάτων (π.χ. στους τομείς της επιστήμης ή του αθλητισμού). Οι χώρες μπορούν να πολιτογραφήσουν έναν πολίτη με διάφορους τρόπους. Συχνά πρόκειται για συνδυασμό διαφόρων κριτηρίων, όπως η διάρκεια της νόμιμης διαμονής, τα γλωσσικά κριτήρια και οι κοινωνικοοικονομικές απαιτήσεις. Επιπλέον, ορισμένες χώρες

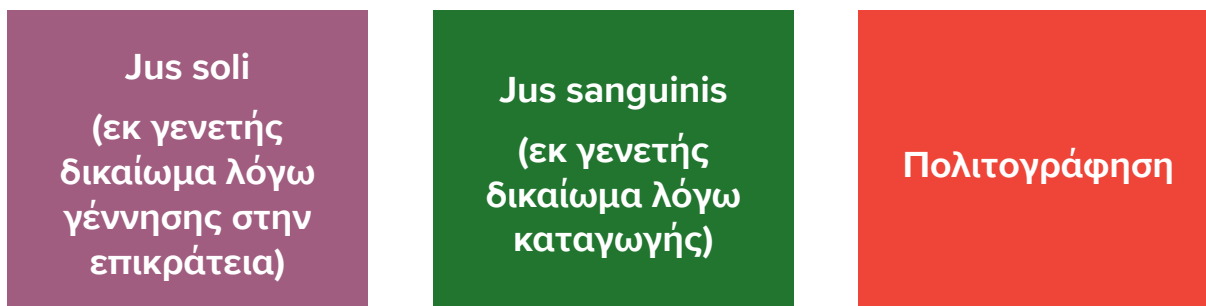
⁽⁴⁴⁾ Storey H., *The Refugee Definition in International Law* (Ο ορισμός του πρόσφυγα στο διεθνές δίκαιο), Oxford University Press, Incorporated, 2024, ενότητα 3.2.1.

⁽⁴⁵⁾ Storey H., *Nationality as an Element of the Refugee Definition and the Unsettled Issues of 'Inchoate Nationality' and 'Effective Nationality'* (Η ιθαγένεια ως στοιχείο του ορισμού του πρόσφυγα και τα εκκρεμή ζητήματα της «ασαφούς ιθαγένειας» και της «πραγματικής ιθαγένειας»), Μέρος 1, RefLaw, 11 Ιουνίου 2017.

προσφέρουν άλλες δυνατότητες απόκτησης της ιθαγένειάς τους, για παράδειγμα λόγω οικονομικών επενδύσεων.

Γράφημα 1. Οι κύριοι τρόποι απόκτησης της ιθαγένειας

Οι διαδικαστικές απαιτήσεις για την «επισημοποίηση» της απόκτησης ιθαγένειας μπορούν να διαφέρουν σημαντικά, συχνά ανάλογα με τον τρόπο απόκτησης. Για παράδειγμα, η ιθαγένεια λόγω γέννησης ή καταγωγής λειτουργεί συχνά **αυτόματα**. Όταν η ιθαγένεια αποκτάται αυτομάτως, αναφέρεται ως [αποκτηθείσα ex lege](#), εκ του νόμου. Στις εν λόγω περιπτώσεις ένα άτομο δεν «υποβάλλει αίτηση» για τη χορήγηση ιθαγένειας, αλλά ακολουθεί μια διαδικασία για την αναγνώριση ή την επιβεβαίωση της ιθαγένειας ή για την απόκτηση αποδεικτικών στοιχείων της ιθαγένειας, την οποία ήδη κατέχει. Η διαδικασία αυτή αποτελεί συχνά μέρος της διαδικασίας καταχώρισης της γέννησης του παιδιού στις εθνικές αρχές λίγο μετά τη γέννηση, αλλά μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η ex lege ιθαγένεια ανήκει σε αιτούντα αλλά δεν έχει ακόμα αναγνωριστεί επίσημα. Σε αυτή την περίπτωση, το πρόσωπο καθίσταται αυτοδικαίως κάτοχος της ιθαγένειας του κράτους αυτού, για παράδειγμα με τη γέννηση, ακόμα κι αν η (ήδη υπάρχουσα) ιθαγένειά του δεν έχει ακόμα αναγνωριστεί επίσημα. Με άλλα λόγια, το γεγονός ότι το πρόσωπο ενδέχεται να μην έχει προβεί (ακόμα) σε ενέργειες για την αναγνώριση της ιθαγένειάς του από τις εθνικές αρχές του (π.χ. εγγράφοντας τον εαυτό του στα μητρώα των εθνικών αρχών του) δεν αναιρεί το γεγονός ότι υπάρχει νομικός δεσμός με την εν λόγω χώρα βάσει του οποίου μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι υπήκοος της χώρας αυτής. Όταν ένας αιτών έχει ιθαγένεια, ακόμη και αν δεν διαθέτει αποδεικτικά στοιχεία προς τούτο, θεωρείται ότι έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους.

Οι **μη αυτόματοι** τρόποι απόκτησης που βασίζονται στη μακροχρόνια διαμονή και στα κριτήρια «κοινωνικοποίησης» σημαίνουν συνήθως ότι το άτομο πρέπει ρητώς να υποβάλει αίτηση για την ιθαγένεια. Η εξουσία χορήγησης ιθαγένειας μπορεί να είναι διακριτική, γεγονός που σημαίνει ότι η αρχή διατηρεί τη δυνατότητα αξιολόγησης και κρίσης. Μια τέτοια περίπτωση είναι, για παράδειγμα, όταν πρόκειται για την αξιολόγηση του τι συνιστά «εξαιρετικό επίτευγμα». Μπορεί επίσης να υπάρξει περίπτωση που η ιθαγένεια μπορεί να χορηγηθεί με βάση καθαρά ευκαιριακούς λόγους. Μια αίτηση για ιθαγένεια μπορεί να απορριφθεί ακόμα κι αν πληροί τα απαιτούμενα κριτήρια.

Υπάρχουν επίσης καταστάσεις στις οποίες, παρότι ο τρόπος απόκτησης δεν είναι αυτόματος, η αρχή δεν έχει διακριτική ευχέρεια και πρέπει να χορηγεί την ιθαγένεια όταν πληρούνται

οι νομικές προϋποθέσεις απόκτησης. Μια τέτοια περίπτωση είναι, για παράδειγμα, όταν το γεγονός ότι ένα πρόσωπο γεννήθηκε από γονείς υπηκόους αρκεί για να του χορηγηθεί η ιθαγένεια, αλλά πρέπει να υποβληθεί ειδικό αίτημα και να ληφθεί επίσημη απόφαση από τις εθνικές αρχές. Αυτό είναι σύνηθες όταν το παιδί ζητά την αναγνώριση της εν λόγω ιθαγένειας μόλις καταστεί ενήλικος.

2.2. Πολλαπλή ιθαγένεια

Τα πρόσωπα που πληρούν τις προϋποθέσεις ιθαγένειας περισσότερων από μίας χωρών μπορεί να έχουν δύο ή περισσότερες ιθαγένειες. Αυτό αναφέρεται ως «διπλή» ή «πολλαπλή» ιθαγένεια.

Η πολλαπλή ιθαγένεια μπορεί να αποκτηθεί κατά τη γέννηση ή μετά τη γέννηση. Συχνά προκύπτει από την αλληλεπίδραση διαφορετικών συστημάτων απόκτησης ιθαγένειας. Για παράδειγμα, η πολλαπλή ιθαγένεια μπορεί να προκύψει σε περιπτώσεις όπου η νομοθεσία περί ιθαγένειας στον τόπο γέννησης αποδίδει την ιθαγένεια με βάση το *jus soli*, ενώ το εθνικό δίκαιο του κράτους ιθαγένειας ενός γονέα αποδίδει την ιθαγένεια μέσω της καταγωγής. Μπορεί επίσης να συμβεί στην περίπτωση που οι γονείς είναι διαφορετικών ιθαγενειών και η ιθαγένεια αποδίδεται στο νεογνό και από τα δύο κράτη της ιθαγένειας των γονέων με βάση το *jus sanguinis* ⁽⁴⁶⁾. Η πολλαπλή ιθαγένεια μπορεί επίσης να οφείλεται στο γεγονός ότι ένα πρόσωπο αποκτά νέα ιθαγένεια μέσω της πολιτογράφησης, διατηρώντας παράλληλα την ιθαγένεια που ήδη κατέχει.

Ορισμένες χώρες απαγορεύουν στα άτομα να έχουν πολλαπλές ιθαγένειες ή το επιτρέπουν μόνο υπό συγκεκριμένες συνθήκες (όπως στην περίπτωση που οι πολλαπλές ιθαγένειες αποκτήθηκαν κατά τη γέννηση). Σε τέτοιες περιπτώσεις, το πρόσωπο που ζητεί πολιτογράφηση μπορεί να υποχρεωθεί να παραιτηθεί από την τρέχουσα ιθαγένειά του ή η ιθαγένειά του μπορεί να ανακληθεί αυτομάτως όταν αποκτήσει οικειοθελώς άλλη ιθαγένεια.

Βλ. περισσότερα σχετικά με το θέμα της προστασίας σε περιπτώσεις πολλαπλής ιθαγένειας στην ενότητα [6.2. Εθνική προστασία σε περίπτωση πολλαπλής ιθαγένειας](#).

2.3. Η χώρα της ιθαγένειας ως κράτος

Η ύπαρξη ιθαγένειας προϋποθέτει την ύπαρξη κυρίαρχου κράτους, καθώς μόνο ένα κράτος μπορεί να δημιουργήσει δεσμό ιθαγένειας. Ο βαθμός στον οποίο μια οντότητα συνιστά κράτος ορίζεται από το διεθνές δίκαιο ⁽⁴⁷⁾.

⁽⁴⁶⁾ Fripp E., *Nationality and Statelessness in the International Law of Refugee Status* (Ιθαγένεια και ανιθαγένεια στο διεθνές δίκαιο του καθεστώτος των προσφύγων), Bloomsbury Publishing Plc, 2016, παράγραφος 1.94.

⁽⁴⁷⁾ Βλ., για παράδειγμα, τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 1 της *Convention on Rights and Duties of States adopted by the Seventh International Conference of American States* (Σύμβαση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών, η οποία εγκρίθηκε από την έβδομη Διεθνή Διάσκεψη Αμερικανικών Κρατών), 49 Stat. 3097, Σειρά Συνθηκών 881, 26 Δεκεμβρίου 1933 (γνωστή ως Σύμβαση του Μοντεβιδέο για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών), σύμφωνα με την οποία ένα κράτος δημιουργείται όταν μια οντότητα έχει μόνιμο πληθυσμό, καθορισμένο έδαφος, κυβέρνηση και ικανότητα να συνάπτει σχέσεις με άλλα κράτη.

Εάν δεν είστε βέβαιοι για το αν ένα συγκεκριμένο έδαφος μπορεί να θεωρηθεί κυρίαρχο κράτος, θα πρέπει να συμβουλευτείτε τις εθνικές σας κατευθυντήριες γραμμές για το εν λόγω θέμα.

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι οι ακόλουθες καταστάσεις **δεν** οδηγούν σε αλλαγή ιθαγένειας.

- Ένα κράτος που χάνει την αποτελεσματική κεντρική του διακυβέρνηση λόγω ένοπλης σύγκρουσης παραμένει από νομική άποψη κράτος ⁽⁴⁸⁾ και οι πολίτες του εξακολουθούν να έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους.
- Μη κρατικοί φορείς —για παράδειγμα ένοπλες ομάδες— ασκούν ουσιαστικά δικαιοδοσία σε ένα τμήμα ενός κράτους και μερικές φορές αναλαμβάνουν κυβερνητικές λειτουργίες που προσομοιάζουν με κρατικές στο εν λόγω έδαφος. Στο πλαίσιο αυτό, οι ομάδες αυτές μπορούν να παρουσιάζονται ως «κράτη», να χορηγούν τη λεγόμενη «ιδιότητα του πολίτη» και να εκδίδουν έγγραφα προσωπικής κατάστασης, όπως πιστοποιητικά γέννησης, ταυτότητες και ταξιδιωτικά έγγραφα. Ωστόσο, εφόσον οι εν λόγω οντότητες δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να θεωρηθούν κράτος κατά τη στιγμή της εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας, ο αιτών εξακολουθεί να έχει την ιθαγένεια του (επίσημου) κράτους. Η διεθνής αναγνώριση ενός τέτοιου εδάφους μπορεί να είναι ενδεικτική του γεγονότος ότι το έδαφος έχει επιτύχει κρατική υπόσταση.
- Η προστατευτική ή διοικητική λειτουργία ενός κράτους αναλαμβάνεται προσωρινά από (διεθνείς) οργανισμούς. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι διαμένοντες εξακολουθούν να έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους ⁽⁴⁹⁾. Όπως περιγράφεται λεπτομερώς στο κεφάλαιο 6, οι εν λόγω οργανώσεις μπορούν, ωστόσο, να χαρακτηριστούν ως φορείς προστασίας δυνάμει του άρθρου 7 του ΚΕΑΑ ⁽⁵⁰⁾ (βλ. ενότητα [6.1. Εθνική προστασία](#)).

2.4. Για την ιθαγένεια δεν απαιτείται διαμονή

Είναι απολύτως δυνατό ένα πρόσωπο να έχει μια συγκεκριμένη ιθαγένεια, αλλά να μην έχει ποτέ εισέλθει ή διαμείνει στη χώρα ιθαγένειάς του. Μπορεί να έχει περάσει όλη του τη ζωή στο εξωτερικό χωρίς ποτέ να αποκτήσει άλλη ιθαγένεια. Δεδομένου ότι η ιθαγένεια είναι ζήτημα δικαίου, δεν έχει σημασία αν το πρόσωπο αυτό διέμενε ποτέ στη χώρα ιθαγένειάς του. Η χώρα αυτή παραμένει η χώρα της ιθαγένειάς του.

⁽⁴⁸⁾ Βλ. κατ' αναλογία UNHCR, *Handbook on Protection of Stateless Persons* (Εγχειρίδιο για την προστασία των ανιθαγενών), 2014, παράγραφος 21.

⁽⁴⁹⁾ Fripp E., *Nationality and Statelessness in the International Law of Refugee Status* (Ιθαγένεια και ανιθαγένεια στο διεθνές δίκαιο του καθεστώτος των προσφύγων), Bloomsbury Publishing Plc, 2016, παράγραφος 5.21.

⁽⁵⁰⁾ Βλ. επίσης άρθρο 7 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

2.5. Ανιθαγένεια

2.5.1. Ορισμός της ανιθαγένειας στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας

Στον ΚΔΑ, ο ανιθαγενής ορίζεται ως «πρόσωπο που κανένα κράτος δεν θεωρεί πολίτη του βάσει του δικαίου του» ⁽⁵¹⁾.

Η έννοια «βάσει του δικαίου του» θα πρέπει, σύμφωνα με το διεθνές εθιμικό δίκαιο και τη Σύμβαση για τους ανιθαγενείς, να ερμηνεύεται ευρέως ώστε να περιλαμβάνει όχι μόνο τη νομοθεσία, αλλά και τα υπουργικά διατάγματα, τους κανονισμούς, τις αποφάσεις, τη νομολογία (σε χώρες με παράδοση δικαστικού προηγούμενου) και, κατά περίπτωση, την εθιμική πρακτική» ⁽⁵²⁾, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται το δίκαιο.

Στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας, ανιθαγενής αιτών νοείται ο αιτών που δεν έχει καμία ιθαγένεια κατά τον χρόνο της αξιολόγησης.

Το γεγονός ότι ο αιτών δεν έχει (ακόμη) προβεί σε ενέργειες για την *ex lege* αναγνώριση της ιθαγένειάς του από τις εθνικές αρχές (π.χ. με την εγγραφή του στα μητρώα των εθνικών αρχών) δεν αναιρεί το γεγονός ότι, από νομική άποψη, έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους. Ωστόσο, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τυχόν ενδείξεις ότι οι εθνικές αρχές δεν θα αναγνωρίσουν την εν λόγω ιθαγένεια. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η απλή απουσία ή αδυναμία προσκόμισης εγγράφων που τεκμηριώνουν την ιθαγένεια δεν καθιστά ένα πρόσωπο ανιθαγενή. Βλ. κεφάλαιο [5. Αποδεικτικά στοιχεία για τον προσδιορισμό της ιθαγένειας, της ανιθαγένειας και της χώρας καταγωγής](#).

Το γεγονός ότι ένας αιτών δεν μπορεί, στην πράξη, να έχει πρόσβαση σε ορισμένα δικαιώματα τα οποία κανονικά θα έπρεπε να δικαιούται ως κάτοχος ιθαγένειας δεν σημαίνει ότι καθίσταται ανιθαγενής, εφόσον θεωρείται ότι έχει την ιθαγένεια ενός κράτους βάσει της εφαρμογής της νομοθεσίας του. Το αν ο αιτών απολαμβάνει τα δικαιώματα που γενικά δικαιούνται οι κάτοχοι της ιθαγένειας της χώρας καταγωγής του ή μπορεί να κάνει χρήση της προστασίας της χώρας καταγωγής του δεν επηρεάζει το γεγονός ότι έχει την ιθαγένεια της εν λόγω χώρας.

⁽⁵¹⁾ Άρθρο 3 παράγραφος 15 του ΚΔΑ. Ο ίδιος ορισμός υπάρχει στο άρθρο 2 παράγραφος 5 του κανονισμού για τον έλεγχο διαλογής και στο άρθρο 2 παράγραφος 2 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2024/1351](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1147 και (ΕΕ) 2021/1060 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 (ΕΕ L, 2024/1351, 22.5.2024). Ο ορισμός αυτός είναι ταυτόσημος με εκείνον που υιοθετήθηκε στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, [Σύμβαση για το καθεστώς των ανιθαγενών](#), 28 Σεπτεμβρίου 1954, Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 360, σ. 117 (Σύμβαση για τους ανιθαγενείς). Είναι γενικά αποδεκτό ότι ο ορισμός της ανιθαγένειας που ορίζεται στη Σύμβαση για τους ανιθαγενείς ισχύει και για τον ορισμό της ανιθαγένειας σύμφωνα με τη Σύμβαση για τους πρόσφυγες.

⁽⁵²⁾ UNHCR, [Handbook on Protection of Stateless Persons](#) (Εγχειρίδιο για την προστασία των ανιθαγενών), 2014, παράγραφος 22.

2.5.2. Διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας

Τα κράτη που έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση για τους ανιθαγενείς έχουν δικαιώματα και αναλαμβάνουν υποχρεώσεις έναντι των ανιθαγενών⁽⁵³⁾.

Στην αιτιολογική σκέψη 24 του ΚΔΑ αναφέρεται ότι:

Με την επιφύλαξη της αρμοδιότητας των κρατών μελών σχετικά με την απόκτηση ιθαγένειας και του ότι σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το δίκαιο της Ένωσης, να καθορίζει τους όρους απόκτησης και απώλειας της ιθαγένειας, κατά την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, τα κράτη μέλη θα πρέπει να τηρούν τις διεθνείς υποχρεώσεις τους έναντι των ανιθαγενών, σύμφωνα με τις πράξεις του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, δυνάμει της σύμβασης για το καθεστώς των ανιθαγενών, η οποία εγκρίθηκε στη Νέα Υόρκη στις 28 Σεπτεμβρίου 1954. Κατά περίπτωση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσπαθούν να ταυτοποιούν ανιθαγενείς και να ενισχύουν την προστασία τους, επιτρέποντας έτσι στους ανιθαγενείς να απολαύουν βασικών θεμελιωδών δικαιωμάτων και μειώνοντας τον κίνδυνο διακρίσεων ή άνισης μεταχείρισης.

Στη χώρα ασύλου, μπορεί να υπάρχει ειδική διαδικασία για να διαπιστωθεί επίσημα εάν ο αιτών είναι ανιθαγενής και να του δοθεί έτσι η δυνατότητα, με τη χορήγηση επίσημου καθεστώτος, να διεκδικήσει τα δικαιώματά του στην πράξη. Ανάλογα με το εθνικό δίκαιο, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των ανιθαγενών μπορεί να διαφέρουν από εκείνα που αναγνωρίζονται στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας.

Οι διαδικασίες προσδιορισμού της ανιθαγένειας ποικίλλουν μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των συνδεδεμένων χωρών Σένγκεν (χώρες της ΕΕ+). Ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο, η διαδικασία μπορεί να διενεργείται από την αποφαινόμενη αρχή στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου ή μπορεί να λαμβάνει τη μορφή διαφορετικής διαδικασίας που διεξάγεται ενώπιον άλλης διοικητικής ή (οιονεί) δικαστικής αρχής, για παράδειγμα. Η ύπαρξη σύνδεσης μεταξύ των δύο διαδικασιών μπορεί επίσης να ποικίλλει.

Μην αναμένετε ο αιτών να έχει υπαχθεί σε διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας

Όταν ο ανιθαγενής είναι αιτών διεθνή προστασία, ενδέχεται να μην είναι σε θέση να συγκεντρώσει τα αποδεικτικά στοιχεία που αναμένεται από αυτόν στο πλαίσιο της διαδικασίας προσδιορισμού της ανιθαγένειας, ιδίως όταν αυτή διεξάγεται από αρχή διαφορετική από την αποφαινόμενη αρχή. Η συγκέντρωση τέτοιων αποδεικτικών στοιχείων ενδέχεται να εκθέσει τον ίδιο ή τα μέλη της οικογένειάς του σε κίνδυνο. Αυτό

⁽⁵³⁾ Οι χώρες της ΕΕ+ που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση για τους ανιθαγενείς είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Δανία, η Ελβετία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ισλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες, η Κροατία, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Νορβηγία, η Ουγγαρία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Σουηδία, η Τσεχία και η Φινλανδία.

οφείλεται στο γεγονός ότι απαιτείται από τον ίδιο να επικοινωνήσει με τις σχετικές αρμόδιες αρχές όλων των κρατών με τα οποία συνδέεται (π.χ. λόγω γέννησης, καταγωγής ή διαμονής). Συνεπώς, θα μπορούσε να τον θέσει σε κίνδυνο δίωξης και θα έθετε σε κίνδυνο την αρχή της εμπιστευτικότητας στις αιτήσεις ασύλου. Συνεπώς, δεν θα πρέπει να θεωρείται απαραίτητο να έχει προηγηθεί η διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας πριν από την αξιολόγηση της ανάγκης διεθνούς προστασίας, εκτός αν και οι δύο διαδικασίες διενεργούνται από την ίδια αποφαινόμενη αρχή. Στην τελευταία περίπτωση, η ειδική κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι αιτούντες διεθνή προστασία μπορεί να εξεταστεί κατά τη διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας.

Ως χειριστής υποθέσεων, μπορεί να αντιμετωπίσετε τρεις βασικές καταστάσεις όσον αφορά την επίσημη διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας.

1. **Ο αιτών έχει ήδη κηρυχθεί επισήμως ανιθαγενής στη χώρα σας:** στην περίπτωση αυτή, η ανιθαγένεια του αιτούντος μπορεί να θεωρηθεί ως διαπιστωμένη. Αυτό ισχύει εκτός εάν περιέλθουν στην αντίληψή σας νέα στοιχεία που ενδέχεται να μεταβάλουν το συμπέρασμα της εν λόγω αξιολόγησης (π.χ. οι πληροφορίες στις οποίες βασίστηκε η αρμόδια αρχή κατά τον χρόνο της αξιολόγησης ήταν παρωχημένες, ελλιπείς ή δόλιες). Σ' αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να συμβουλευτείτε την πολιτική της εθνικής διοίκησης της χώρας σας σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω χειρισμού.
2. **Το αίτημα του αιτούντος να αναγνωριστεί επίσημα ως ανιθαγενής απορρίφθηκε στη χώρα σας.** Πρέπει να εξακριβώσετε τον λόγο ή τους λόγους για τους οποίους δεν του αναγνωρίστηκε το καθεστώς ανιθαγένειας. Αξιολογήστε, σε ποιον βαθμό οι συγκεκριμένοι λόγοι μπορούν να επηρεάσουν τα προκαταρκτικά σας συμπεράσματα σχετικά με την ανιθαγένειά του στο πλαίσιο της εξέτασης της αίτησής του για διεθνή προστασία. Με βάση όλα τα στοιχεία που έχετε στη διάθεσή σας, ενδέχεται, κατ' εξαίρεση, να εξακολουθήσετε να θεωρείτε τον αιτούντα ανιθαγενή για τους σκοπούς της εξέτασης της αίτησής του για διεθνή προστασία ⁽⁵⁴⁾.
3. **Η διαδικασία προσδιορισμού της επίσημης ανιθαγένειας του αιτούντος εκκρεμεί στη χώρα σας.** Ως χειριστής υποθέσεων, είναι δική σας ευθύνη να διενεργήσετε την προκαταρκτική αξιολόγηση σχετικά με την ανιθαγένεια του αιτούντος με σκοπό τον προσδιορισμό της χώρας αναφοράς και την εξέταση της ανάγκης του για διεθνή προστασία, όπως ακριβώς εντοπίζετε και αξιολογείτε την πιθανή ιθαγένεια του αιτούντος. Η αξιολόγησή σας δεν έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα ως προς την ιθαγένεια ή την ανιθαγένεια του αιτούντος (βλ. κεφάλαιο [5. Αποδεικτικά στοιχεία για τον προσδιορισμό της ιθαγένειας, της ανιθαγένειας και της χώρας καταγωγής](#)). Ωστόσο, ανάλογα με το νομικό πλαίσιο της χώρας σας, ενδέχεται να χρειαστεί να περιμένετε μέχρι να ληφθεί απόφαση από την αρμόδια αρχή.

⁽⁵⁴⁾ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα της αξιολόγησης των αποδεικτικών στοιχείων, βλ. EUAA, [Πρακτικός οδηγός σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου](#), Ιανουάριος 2024.

Σύσταση σχετικά με την αλληλεπίδραση μεταξύ της διαδικασίας ασύλου και της διαδικασίας προσδιορισμού της ανιθαγένειας

Συνιστάται η αλληλεπίδραση μεταξύ της διαδικασίας ασύλου και της διαδικασίας προσδιορισμού της ανιθαγένειας να οργανώνεται σε εθνικό επίπεδο κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται οι περιττές καθυστερήσεις. Θα πρέπει να διασφαλίζεται η ταχεία και αποτελεσματική διεκπεραίωση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας των (δυσνητικά) ανιθαγενών αιτούντων.

Η σημασία της καταγραφής της ανιθαγένειας

Εάν ο αιτών έχει κριθεί ανιθαγενής στο πλαίσιο της αξιολόγησης της αίτησής του για διεθνή προστασία, είναι σημαντικό το γεγονός αυτό να καταγράφεται επαρκώς στον διοικητικό του φάκελο. Η αποτύπωση αυτού του γεγονότος σε επίσημες βάσεις δεδομένων, έγγραφα, αποφάσεις και πιστοποιητικά που εκδίδονται από τη διοίκηση διευκολύνει τη διαδικασία ασύλου. Εξασφαλίζει επίσης την παροχή επαρκούς πληροφόρησης, υποστήριξης και προστασίας στους ανιθαγενείς αιτούντες και τους ανιθαγενείς πρόσφυγες.

Ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες η διεθνής προστασία που είχε χορηγηθεί προηγουμένως σε ανιθαγενή παύει χωρίς αυτός να έχει αποκτήσει ιθαγένεια. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το εν λόγω πρόσωπο θα εξακολουθεί να είναι ανιθαγενής και θα χρειάζεται την ειδική προστασία που παρέχεται στους ανιθαγενείς σύμφωνα με τη Σύμβαση για τους ανιθαγενείς.

Επιπλέον, η ανιθαγένεια των δικαιούχων διεθνούς προστασίας μπορεί να έχει συνέπειες για αυτούς και τα παιδιά τους. Για παράδειγμα, τα παιδιά ανιθαγενών δικαιούχων διεθνούς προστασίας, δηλαδή εκείνα που γεννήθηκαν σε χώρα υποδοχής και δεν απέκτησαν άλλη ιθαγένεια, δικαιούνται βάσει του διεθνούς δικαίου (και της νομοθεσίας περί ιθαγένειας πολλών χωρών) την ιθαγένεια της χώρας στην οποία γεννήθηκαν⁽⁵⁵⁾. Οι ανιθαγενείς μπορούν επίσης να επωφεληθούν από μια ταχύτερη πορεία προς απόκτηση ιθαγένειας με βάση τις απαιτήσεις διαμονής μικρότερης διάρκειας.

Ο προσδιορισμός της ανιθαγένειας θα μπορούσε ήδη να έχει πραγματοποιηθεί και να καταγραφεί σε προγενέστερο στάδιο, κατά τη διάρκεια του ελέγχου διαλογής⁽⁵⁶⁾ ή κατά την καταχώριση⁽⁵⁷⁾ και την κατάθεση της αίτησης. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτό, βλ. EASO, [Πρακτικός οδηγός καταχώρισης – Κατάθεση αιτήσεων διεθνούς προστασίας](#), Δεκέμβριος 2021.

⁽⁵⁵⁾ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας, [Acquisition and loss of citizenship in EU Member States – Key trends and issues](#) (Απόκτηση και απώλεια της ιθαγένειας στα κράτη μέλη της ΕΕ – Βασικές τάσεις και ζητήματα), PE 625.116 του Ιουλίου 2018, σ. 3.

⁽⁵⁶⁾ Για τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός για τον έλεγχο διαλογής, βλ. άρθρα 12 και 17 του κανονισμού για τον έλεγχο διαλογής.

⁽⁵⁷⁾ Άρθρο 27 παράγραφος 1 στοιχείο α) και άρθρο 27 παράγραφος 2 του ΚΔΑ.

3. Χώρα αναφοράς

Η χώρα ιθαγένειας για τους αιτούντες που έχουν ιθαγένεια και η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής για τους ανιθαγενείς αιτούντες αναφέρεται ως «χώρα αναφοράς». Πρόκειται για τη χώρα σε σχέση με την οποία πρέπει να αξιολογηθεί η ανάγκη του αιτούντος για διεθνή προστασία, προκειμένου να προσδιοριστεί αν θα διατρέχει κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης σε περίπτωση επιστροφής του.

Η χώρα αναφοράς είναι, ως σημείο εκκίνησης, η χώρα που αναφέρεται από τον αιτούντα ως χώρα καταγωγής του ή μια χώρα που έχετε προσδιορίσει, βάσει διαφόρων δεικτών, ως τη χώρα ή μία από τις χώρες καταγωγής του αιτούντος. Πρόκειται για πραγματικό περιστατικό της αίτησης διεθνούς προστασίας και είναι η χώρα για την οποία θα διενεργηθεί η αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων. Εάν γίνει δεκτό ότι η χώρα που αναφέρει ο αιτών είναι πράγματι η χώρα καταγωγής του, είναι επίσης η χώρα σε σχέση με την οποία θα διενεργηθεί η εκτίμηση κινδύνου και η περαιτέρω νομική ανάλυση της αίτησης.

Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να προσδιορίσετε τη χώρα ή τις χώρες των οποίων ο αιτών ενδέχεται να έχει την ιθαγένεια, με βάση τις ιδιαίτερες περιστάσεις του και τους δείκτες που περιγράφονται λεπτομερώς στο παρόν κεφάλαιο, και, ως εκ τούτου, να προσδιορίσετε την/τις ιθαγένειά/-ές του ή την ανιθαγένειά του.

Ενδέχεται να αντιμετωπίσετε καταστάσεις στις οποίες ο αιτών δεν γνωρίζει ποια είναι η ιθαγένειά του. Μπορεί επίσης να ισχυρίζεται εσφαλμένα ότι έχει συγκεκριμένη ιθαγένεια, ότι δεν έχει συγκεκριμένη ιθαγένεια ή ότι είναι ανιθαγενής. Η γνώση και η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η ιθαγένεια μπορεί να αποκτηθεί ή να απολεσθεί στην/στις προβλεπόμενη/-ες χώρα/-ες θα σας βοηθήσει να εντοπίσετε τέτοιες καταστάσεις και να λάβετε τα σχετικά μέτρα για τη διενέργεια περαιτέρω ερευνών. Εάν η ιθαγένεια του αιτούντος είναι απροσδιόριστη, η εξέταση της ανάγκης του για διεθνή προστασία μπορεί να καθοριστεί κατά τρόπο παρόμοιο με αυτόν του ανιθαγενούς. Στις περιπτώσεις αυτές, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του αιτούντος χρησιμοποιείται ως χώρα αναφοράς, αντί της χώρας ιθαγένειάς του (βλ. περαιτέρω στο κεφάλαιο [4. Ειδικές καταστάσεις κατά την απόκτηση ή την απώλεια ιθαγένειας](#)).

Για να αξιολογήσετε την ιθαγένεια του αιτούντος (ή την έλλειψη αυτής), θα πρέπει να γνωρίζετε τη νομοθεσία περί ιθαγένειας της εν λόγω χώρας. Εάν η εκτίμηση αυτή σας αφήνει αμφιβολίες ως προς την ιθαγένεια του αιτούντος, η έρευνά σας πρέπει να προχωρήσει περαιτέρω. Μπορείτε να ακολουθήσετε τα παρακάτω βήματα:

- Εξετάστε τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται/εφαρμόστηκε η σχετική εθνική νομοθεσία στις ειδικές περιστάσεις του αιτούντος.
- Λάβετε υπόψη τους σχετικούς νόμους (π.χ. σύνταγμα, νομοθεσία για την ιθαγένεια), καθώς και τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύονται ή ερμηνεύθηκαν από τις αρμόδιες αρχές (π.χ. υπουργικά διατάγματα, κανονισμούς, αποφάσεις) ή δικαστικά όργανα, και εξετάστε την κρατική πρακτική των αρμόδιων υπαλλήλων στην εν λόγω χώρα.

- Λάβετε υπόψη την ενδεχόμενη εξέλιξη της νομοθεσίας περί ιθαγένειας: εξετάστε ποιοι από τους ισχύοντες ή παλαιότερους νόμους και πρακτικές της εν λόγω χώρας έχουν σημασία για την εκτίμηση.

3.1. Δείκτες ιθαγένειας (ή έλλειψης αυτής)

Αυτή η ενότητα περιέχει δείκτες που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να διερευνήσετε κατά πόσον ο αιτών ενδέχεται να έχει την ιθαγένεια μιας χώρας. Οι εν λόγω δείκτες βασίζονται στους πιο συνήθεις τρόπους με τους οποίους ένα άτομο μπορεί να αποκτήσει ιθαγένεια, δηλαδή στις διάφορες περιστάσεις που μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα ένα άτομο να γεννηθεί ή να αποκτήσει την ιθαγένεια ενός κράτους. Δεδομένου ότι η ιθαγένεια αποκτάται συχνά βάσει συνδυασμού διαφορετικών κριτηρίων, οι περισσότεροι από τους δείκτες που παρατίθενται κατωτέρω θα πρέπει επίσης να εξετάζονται σε συνδυασμό μεταξύ τους.

Θα βρείτε επίσης πληροφορίες σχετικά με τις καταστάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε ανιθαγένεια.

Οι καταστάσεις που είναι σχετικές με την αξιολόγηση της (πιθανής) ανιθαγένειας και για την εξέταση αιτήσεων ανιθαγενών αιτούντων επισημαίνονται σε πλαίσια όπως αυτό.

Εάν οι δείκτες ισχύουν για περισσότερες από μία χώρες, αυτό υποδηλώνει ότι ο αιτών μπορεί ενδεχομένως να έχει δύο ή περισσότερες ιθαγένειες. Ενδέχεται επίσης να υποδηλώνει ότι ο αιτών έχει ιθαγένεια διαφορετική από εκείνη που ισχυρίζεται ότι κατέχει. Σε περίπτωση αμφιβολίας αυτό θα πρέπει να το διευκρινίσετε με τον αιτούντα ⁽⁵⁸⁾.

Κατά την αξιολόγησή σας, θα πρέπει επίσης να έχετε υπόψη σας τα ακόλουθα σημεία:

- Η απόκτηση μιας (νέας) ιθαγένειας ενδέχεται να υπόκειται, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, στην προϋπόθεση ότι ο δυνητικός δικαιούχος παραιτείται από την τρέχουσα ιθαγένειά του. Είναι σημαντικό να ελέγξετε πώς εφαρμόζεται αυτή η νομική απαίτηση, καθώς οι αρχές μπορεί να την εφαρμόζουν ή να μην την εφαρμόζουν στην πράξη ή μπορεί να ζητήσουν ή να μη ζητήσουν αποδεικτικά στοιχεία επίσημης αποποίησης της προηγούμενης ιθαγένειας. Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι ο αιτών ενδέχεται να εξακολουθεί να θεωρείται ότι έχει την ιθαγένεια ή όχι. Είναι σημαντικό να εξακριβωθούν τα μέτρα που έλαβε ο αιτών προς τούτο και αν υπήρξαν ενέργειες της εθνικής αρχής για την ανάκληση της ιθαγένειας.
- Καθώς εναπόκειται σε κάθε κράτος να καθορίζει ποια πρόσωπα έχουν την ιθαγένειά του, πρόσωπα τα οποία έχουν δεσμούς που, καταρχήν, θα μπορούσαν να ενεργοποιήσουν τη χορήγηση ιθαγένειας, ενδέχεται στην πράξη να στερούνται ή να έχουν στερηθεί ή να τους έχει αρνηθεί η ιθαγένεια αυτή. Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι τα κράτη ενδέχεται να προβαίνουν σε διακριτικές πρακτικές αποστέρησης

⁽⁵⁸⁾ Αυτό αποτελεί μέρος του καθήκοντός σας για έρευνα, όπως εξηγείται στον [Πρακτικό οδηγό σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου](#), Ιανουάριος 2024, ιδίως σ. 24-25.

ιθαγένειας σε βάρος μεμονωμένων προσώπων ή ομάδων πολιτών, βάσει φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, φύλου, πολιτικών πεποιθήσεων και άλλων παραγόντων. Μια τέτοια διάκριση μπορεί να είναι «εμφανής ή να δημιουργείται ακούσια στη νομοθεσία»⁽⁵⁹⁾. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η εν λόγω κατάσταση ενδέχεται να επηρεάσει τον καθορισμό της χώρας αναφοράς και την εξέταση της ανάγκης διεθνούς προστασίας, βλ. ενότητες [4.1. Στέρηση ή απόδοση ιθαγένειας κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου](#) και [4.2. Ex lege ιθαγένεια που δεν έχει \(ακόμη\) αναγνωριστεί επίσημα και ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος](#).

- Σε περίπτωση διαδοχής κρατών ή μεταβίβασης εδάφους ή κυριαρχίας σε υφιστάμενο ή νέο κράτος, ενδέχεται να θεσπιστούν νέοι νόμοι περί ιθαγένειας. Αυτοί μπορεί να οδηγήσουν στην (αυτόματη) χορήγηση άλλης ιθαγένειας και/ή στην απώλεια της προηγούμενης ιθαγένειας, με ή χωρίς την απόκτηση νέας. Αντιστρόφως, ενδέχεται επίσης να οδηγήσει [μια τέτοια περίπτωση] σε εκτεταμένη ανιθαγένεια όταν απαιτείται ενέργεια εκ μέρους των ατόμων για να επιβεβαιωθεί ή να αποκτηθεί η νέα ιθαγένεια και η ενέργεια αυτή δεν έχει πραγματοποιηθεί (π.χ. οι προθεσμίες δεν τηρούνται, τα περιθωριοποιημένα ή τα ευάλωτα άτομα δεν γνωρίζουν ότι πρέπει να αναλάβουν δράση ή αποκλείονται από αυτή τη διαδικασία, μεταξύ άλλων λόγω διακρίσεων).
- Ορισμένα κράτη έχουν κανόνες σχετικά με την αυτόματη αφαίρεση της ιθαγένειας. Για παράδειγμα, οι υπήκοοι που έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τους ή διαμένουν στο εξωτερικό ενδέχεται να χάσουν αυτομάτως την ιθαγένειά τους ύστερα από ορισμένο χρονικό διάστημα ή να χάσουν την ιθαγένειά τους εάν δεν έχουν λάβει ορισμένα διοικητικά μέτρα για να εγγραφούν στις εθνικές αρχές τους στο εξωτερικό.

Θα βρείτε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα εν λόγω στοιχεία επηρεάζουν τον καθορισμό της χώρας αναφοράς και την εξέταση της ανάγκης διεθνούς προστασίας στα κεφάλαια [4. Ειδικές καταστάσεις κατά την απόκτηση ή την απώλεια ιθαγένειας](#) και [7. Ιθαγένεια και πράξεις δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#).

Εάν κανένα από τα μέσα απόκτησης ιθαγένειας δεν πληρούται στην εκάστοτε περίπτωση του αιτούντος ή εάν φαίνεται ότι ο αιτών έχει χάσει τη μοναδική ιθαγένεια που κατείχε, αυτό αποτελεί δείκτη ότι ο αιτών είναι ανιθαγενής.

Δείκτες ιθαγένειας και τρόπος χρήσης τους

Οι δείκτες, οι οποίοι περιγράφονται κατωτέρω, θα πρέπει να εξετάζονται σε συνδυασμό με τις διαθέσιμες **πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής** (ΠΧΚ) σχετικά με το δίκαιο και την πρακτική της/των δυνητικής/-ών χώρας/-ών ιθαγένειας κατά τον χρόνο της (πιθανής) απόκτησης ή απώλειας και σε σχέση με τις δηλώσεις και τα έγγραφα του αιτούντος.

⁽⁵⁹⁾ UNHCR, [Nationality and Statelessness: Handbook for Parliamentarians N° 22](#) (Ιθαγένεια και ανιθαγένεια: Εγχειρίδιο για τους βουλευτές αριθ. 22), Ιούλιος 2014, σ. 30.

Σχετικά με τη σημασία των ΠΧΚ και τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι ΠΧΚ για τον προσδιορισμό της ιθαγένειας, βλ. ενότητα [5.3. Πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής](#). Αυτός ο κατάλογος των δυνητικά σχετικών δεικτών **δεν είναι εξαντλητικός**, καθώς η αξιολόγηση πρέπει να προσαρμόζεται στις περιστάσεις της εκάστοτε περίπτωσης.

α) Γέννηση σε μια χώρα

Η νομοθεσία περί ιθαγένειας ορισμένων χωρών προβλέπει την απόκτηση ιθαγένειας με βάση τη γέννηση στο έδαφός τους (*jus soli*). Ως εκ τούτου, ο αιτών που γεννήθηκε σε χώρα όπου ισχύει το *jus soli* θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει την ιθαγένεια της χώρας αυτής. Ωστόσο, ενδέχεται να ισχύουν πρόσθετες προϋποθέσεις, όπως η νόμιμη διαμονή του γονέα (βλ. επίσης ενότητα [2.1. Τρόποι απόκτησης της ιθαγένειας](#)).

 Όταν ο αιτών γεννήθηκε σε χώρα διαφορετική από εκείνη της οποίας ισχυρίζεται ότι έχει την ιθαγένεια και στην οποία εφαρμόζεται το *jus soli*, αυτό θα μπορούσε να σημαίνει ότι ο αιτών έχει είτε περισσότερες από μία ιθαγένειες είτε μόνο την ιθαγένεια της χώρας στην οποία γεννήθηκε. Θα πρέπει να διερευνήσετε περαιτέρω αυτή την πιθανότητα μαζί με τον αιτούντα.

β) Καταγωγή

Η ιθαγένεια καθορίζεται συχνά με βάση την ιθαγένεια των γονέων ή των προγόνων του αιτούντος σε ευθεία γραμμή (*jus sanguinis*). Ως εκ τούτου, ο αιτών ενδέχεται να έχει αποκτήσει και να κατέχει την ιθαγένεια ή τις ιθαγένειες και των δύο γονέων του.

Λάβετε υπόψη σας, ωστόσο, ότι ενώ οι νόμοι περί ιθαγένειας ορισμένων χωρών επιτρέπουν στις μητέρες να μεταβιβάσουν την ιθαγένειά τους, αυτό δεν ισχύει πάντα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μόνο οι πατέρες μπορούν να τη μεταβιβάσουν.

 Οι αιτούντες που γεννήθηκαν από γονείς που έχουν διαφορετικές ιθαγένειες μπορεί δυνητικά να έχουν την ιθαγένεια καθενός από τους γονείς. Σε τέτοιες περιπτώσεις, να έχετε υπόψη σας τους κανόνες μεταβίβασης της ιθαγένειας για κάθε μία από τις σχετικές χώρες. Για παράδειγμα, εάν οι γονείς δεν είναι παντρεμένοι, ο πατέρας μπορεί να θεωρηθεί νομικά ως τέτοιος μόνο εάν έχει αναγνωρίσει επίσημα το τέκνο. Εάν η πατρότητα δεν έχει αναγνωρισθεί, η ιθαγένεια του πατέρα δεν μπορεί να μεταβιβαστεί στο τέκνο. Επιπλέον, ανάλογα με το εθνικό δίκαιο, η αναγνώριση της πατρότητας μπορεί να είναι δυνατή μόνο από τον πατέρα στο πλαίσιο επίσημου γάμου. Αυτό θα μπορούσε ενδεχομένως να αποκλείσει την απόκτηση της ιθαγένειας ενός ή και των δύο γονέων, για παράδειγμα:

- για τέκνα που γεννιούνται εκτός γάμου, συμπεριλαμβανομένων των τέκνων που γεννιούνται από ζευγάρι λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων, τρανς, κουίρ και ίντερσεξ ατόμων·
- για τέκνα που γεννιούνται από γονείς που παντρεύτηκαν μόνο παραδοσιακά ή θρησκευτικά·
- για τα τέκνα ενός ζευγαριού όπου ο πατέρας ήταν παντρεμένος με γυναίκα άλλη από τη μητέρα του αιτούντος.

Αντιθέτως, ένα παιδί που γεννήθηκε εκτός γάμου μπορεί επίσης να έχει αποκτήσει την ιθαγένεια βάσει νομιμοποίησης (δηλαδή νομικής αναγνώρισης της πατρότητας μετά τη γέννηση) από πατέρα που έχει την ιθαγένεια χώρας διαφορετικής από εκείνη της μητέρας.

- Εάν καμία από τις ιθαγένειες των γονέων δεν μπορεί να μεταβιβαστεί στο τέκνο λόγω των εθνικών κανόνων που σχετίζονται με τη μεταβίβαση της ιθαγένειας με βάση την καταγωγή, ή επειδή και οι δύο γονείς είναι ανιθαγενείς, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ανιθαγένεια.
- Η εφαρμογή της νομοθεσίας ενός κράτους ενδέχεται να έρχεται σε σύγκρουση με τη νομοθεσία ενός άλλου κράτους και να οδηγήσει σε ανιθαγένεια.

Για παράδειγμα, το κράτος Α, στο οποίο γεννήθηκε το άτομο, χορηγεί ιθαγένεια μόνο λόγω καταγωγής (jus sanguinis), αλλά οι γονείς του ατόμου έχουν την ιθαγένεια του κράτους Β. Το κράτος Β, από την άλλη πλευρά, χορηγεί ιθαγένεια με βάση τον τόπο γέννησης (jus soli) και, σύμφωνα με τη νομοθεσία περί ιθαγένειάς του, τα τέκνα που γεννιούνται στο εξωτερικό από πρόσωπο με την ιθαγένεια του κράτους αυτού δεν αποκτούν την ιθαγένεια σε όλες τις περιπτώσεις. Ως εκ τούτου, το άτομο καθίσταται ανιθαγενής⁽⁶⁰⁾.

- Νόμοι που καθιστούν αδύνατη για τις μητέρες τη μεταβίβαση της ιθαγένειάς τους στα τέκνα τους μπορεί να οδηγήσουν σε ανιθαγένεια όταν ο πατέρας είτε δεν αναγνωρίζεται από την εθνική νομοθεσία (π.χ. δεν αναγνώρισε το παιδί ή το παιδί γεννήθηκε εκτός γάμου), ή είναι άγνωστος/απών, ή ανιθαγενής ή δεν είναι σε θέση να μεταβιβάσει τη δική του ιθαγένεια.

γ) Υιοθεσία

Ο αιτών ενδέχεται να έχει αποκτήσει την ιθαγένεια ως αποτέλεσμα υιοθεσίας (παιδιού ή ενήλικα) από πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια μιας χώρας. Η ιθαγένεια ενδέχεται επίσης να έχει αποκτηθεί μέσω πολιτογράφησης με ειδικές (κυρίως διευκολυνόμενες) προϋποθέσεις βάσει του γεγονότος ότι το πρόσωπο αυτό έχει καταστεί τέκνο προσώπου που έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους.

Ένα υιοθετημένο τέκνο δεν αποκτά απαραίτητα την ιθαγένεια των υιοθετούντων γονέων του.

δ) Ορφανά ή έκθετα παιδιά

Τα ορφανά ή εγκαταλελειμμένα παιδιά βρίσκονται συχνά σε καταστάσεις ανεπιβεβαίωτης ιθαγένειας.

⁽⁶⁰⁾ UNHCR, *Nationality and Statelessness: Handbook for Parliamentarians N° 22* (Ιθαγένεια και ανιθαγένεια: Εγχειρίδιο για τους βουλευτές αριθ. 22), Ιούλιος 2014, σ. 34.

Ανάλογα με την ηλικία κατά την οποία εγκαταλείφθηκαν ή έγιναν ορφανά, μπορεί να είναι πιο δύσκολο γι' αυτά να γνωρίζουν την ιθαγένεια των γονέων τους ή τις συνθήκες γέννησής τους.

ε) Μακροχρόνια διαμονή σε μια χώρα

Ο αιτών που έχει διαμείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα σε μια χώρα ενδέχεται να έχει αποκτήσει την ιθαγένεια στη χώρα διαμονής μέσω πολιτογράφησης ή παρόμοιας διαδικασίας.

στ) Γάμος

Η νομοθεσία περί ιθαγένειας ορισμένων χωρών μπορεί να προβλέπει την απόκτηση ιθαγένειας με βάση το γεγονός ότι το πρόσωπο είναι σύζυγος προσώπου που έχει ήδη την ιθαγένεια της εν λόγω χώρας. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την αυτόματη απόκτηση της ιθαγένειας λόγω γάμου. Όταν ο γάμος από μόνος του δεν επαρκεί για την απόκτηση της ιθαγένειας του/της συζύγου και πρέπει να πληρούνται πρόσθετες προϋποθέσεις, ο/η σύζυγος μπορεί να επωφεληθεί από λιγότερο αυστηρές προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιθαγένειας, ιδίως σε περιπτώσεις όπου το ζεύγος έχει τέκνα.

Εάν ο/η σύζυγος δεν χρειάζεται να αποποιηθεί την προηγούμενη ιθαγένειά του/της αφού αποκτήσει την ιθαγένεια του/της συζύγου, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε κατάσταση διπλής ιθαγένειας.

Οι γυναίκες μπορεί να καταστούν ανιθαγενείς σε περίπτωση που χάνουν την ιθαγένειά τους όταν παντρεύονται έναν μη υπήκοο:

- εάν ο σύζυγός τους είναι ανιθαγενής ή εάν δεν μπορούν να αποκτήσουν την ιθαγένεια του συζύγου.
- εάν, έχοντας αποκτήσει την ιθαγένεια του συζύγου τους μέσω γάμου, ο γάμος τους διαλυθεί και η προηγούμενη ιθαγένειά τους δεν αποκαθίσταται αυτομάτως.

ζ) Οικογενειακοί δεσμοί

Η νομοθεσία περί ιθαγένειας ενδέχεται να προβλέπει την απόκτηση της ιθαγένειας μετά τη γέννηση (με ή χωρίς συναίνεση), η οποία εξαρτάται από την ταυτόχρονη απόκτηση της ιθαγένειας από μέλος της οικογένειας ή προκύπτει αυτομάτως από αυτήν. Για παράδειγμα, τα τέκνα των πολιτογραφημένων γονέων συχνά μπορούν επίσης να αποκτήσουν την ιθαγένεια χωρίς περαιτέρω ενέργειες ή διατυπώσεις. Αυτό ισχύει ιδίως εάν, κατά τη στιγμή της πολιτογράφησης, είναι ανήλικα και άγαμα. Μερικές φορές, η εθνική νομοθεσία απαιτεί από τα εν λόγω τέκνα, όταν συμπληρώσουν μια συγκεκριμένη ηλικία, να επιλέξουν αν επιθυμούν να διατηρήσουν την ιθαγένεια.

η) Συγγένεια / εθνότητα / ιδιαίτερο πολιτισμικό υπόβαθρο

Ορισμένα κράτη ενδέχεται να προβλέπουν την απόδοση της ιθαγένειάς τους μετά τη γέννηση με βάση ένα συγκεκριμένο πολιτισμικό υπόβαθρο, για παράδειγμα για άτομα με συγκεκριμένη εθνοτική καταγωγή, μητρική γλώσσα ή άλλη γλώσσα που μιλούν και/ή θρησκευτική ένταξη.

Σε ορισμένες χώρες, η πολιτογράφηση ενδέχεται να διευκολυνθεί για κοινότητες ή πληθυσμούς που ζουν στο εξωτερικό με βάση την εθνοτική καταγωγή, τη θρησκεία ή τους βαθιά ριζωμένους κοινούς ιστορικούς δεσμούς. Ως εκ τούτου, ο αιτών μπορεί να έχει άλλη ιθαγένεια λόγω της εθνοτικής του συγγένειας με την υπό εξέταση χώρα.

Αντιστρόφως, σε ορισμένες χώρες, ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες ή εθνότητες ενδέχεται να αποκλειστούν εκ του νόμου από την απόκτηση ιθαγένειας.

3.2. Για τους αιτούντες που έχουν ιθαγένεια: η χώρα ιθαγένειας

Για τους αιτούντες που έχουν ιθαγένεια, η χώρα της ιθαγένειάς τους λαμβάνεται ως χώρα αναφοράς για τους σκοπούς της εξέτασης της ανάγκης διεθνούς προστασίας. Είναι η χώρα της οποίας ισχυρίζονται ότι έχουν την ιθαγένεια ή η χώρα την οποία έχετε προσδιορίσει έπειτα από περαιτέρω αξιολόγηση ως χώρα ιθαγένειας.

Θα εξεταστούν οι φόβοι του αιτούντος και οι κίνδυνοι που διατρέχει σε περίπτωση επιστροφής, όσον αφορά την εν λόγω χώρα. Θα εξεταστεί επίσης η διαθεσιμότητα εθνικής προστασίας όσον αφορά την εν λόγω χώρα.

Εάν ο αιτών έχει περισσότερες από μία ιθαγένειες και οι φόβοι του ή οι κίνδυνοι που διατρέχει αφορούν μόνο μία από τις χώρες ιθαγένειάς του, η διαθεσιμότητα εθνικής προστασίας θα αξιολογηθεί επίσης σε σχέση με την άλλη χώρα ή τις άλλες χώρες ιθαγένειας ⁽⁶⁾. Σχετικά με το θέμα της εξασφάλισης προστασίας, βλ. περαιτέρω στο κεφάλαιο [6. Προστασία και ιθαγένεια \(ή έλλειψη αυτής\)](#).

3.3. Για τους ανιθαγενείς αιτούντες: η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής

Όταν ο αιτών αξιολογείται ως ανιθαγενής, πρέπει να προσδιορίσετε τη χώρα αναφοράς για την εξέταση της ανάγκης διεθνούς προστασίας. Για τους ανιθαγενείς αιτούντες, πρόκειται για τη «χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής».

⁽⁶⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2021, [LW κατά Bundesrepublik Deutschland](#), αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, C-91/20, EU:C:2021:898, σκέψεις 30-33. Σύνοψη διατίθεται στη [βάση δεδομένων νομολογίας του ΕΥΑΑ](#).

3.3.1. Έννοια της «χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής»

Η έννοια της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής είναι μια **πραγματική** έννοια, η οποία βασίζεται σε όλες τις σχετικές προσωπικές και συγκυριακές περιστάσεις του εκάστοτε αιτούντος. Αυτό τη διακρίνει από την έννοια της ιθαγένειας, η οποία εξαρτάται από την ύπαρξη νομικού δεσμού με ένα κράτος, ο οποίος με τη σειρά του προϋποθέτει την ύπαρξη ενός τέτοιου κράτους (βλ. ανωτέρω ενότητα [2.3. Η χώρα της ιθαγένειας ως κράτος](#)). Η έννοια της «προηγούμενης συνήθους διαμονής» δεν ορίζεται από την ίδια τη Σύμβαση για τους πρόσφυγες ούτε από τον ΚΕΑΑ [ή την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)].

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η έννοια της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3 παράγραφοι 5 και 6 του ΚΕΑΑ ⁽⁶²⁾ ισχύει μόνο για τους ανιθαγενείς αιτούντες. Η χώρα αναφοράς της εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας των αιτούντων με ιθαγένεια παραμένει η χώρα της ιθαγένειάς τους, ακόμη κι αν έχουν ισχυρότερους δεσμούς με μια χώρα διαμονής.

3.3.2. Κριτήρια για τον προσδιορισμό της χώρας της προηγούμενης «συνήθους» διαμονής

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται ορισμένοι από τους παράγοντες που μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση του εάν μια χώρα μπορεί να θεωρηθεί χώρα «συνήθους διαμονής» στην έκφραση «χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής» για έναν ανιθαγενή αιτούντα.

Οι ακόλουθοι παράγοντες θα πρέπει να εξετάζονται **σε συνδυασμό μεταξύ τους**. Ο παρών κατάλογος δυνητικά σχετικών παραγόντων δεν είναι εξαντλητικός, καθώς η αξιολόγηση πρέπει να προσαρμόζεται στην εκάστοτε περίπτωση.

Για να θεωρηθεί η χώρα ως χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής, ο συνδυασμός διαφόρων παραγόντων θα πρέπει να δείχνει ότι ο εκάστοτε αιτών έχει επιτύχει έναν σχετικό βαθμό μόνιμης και σταθερής διαβίωσης σε βάθος χρόνου.

Όσο περισσότερα κριτήρια πληρούνται, τόσο πιθανότερο είναι η υπό εξέταση χώρα να μπορεί να θεωρηθεί χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής.

Ανάλογα με το εθνικό δίκαιο και την εθνική πρακτική, μπορεί να θεωρηθεί ότι ο αιτών έχει αρκετές χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής (βλ. περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα [6.4.2. Πολλαπλές χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής](#)).

⁽⁶²⁾ Βλ. επίσης άρθρο 2 στοιχεία δ) και στ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) για τους αιτούντες στους οποίους εφαρμόζονται οι εν λόγω διατάξεις.

Πίνακας 2. Κριτήρια για τον προσδιορισμό της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής

Φυσική παρουσία	Μια χώρα μπορεί να θεωρηθεί ως χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής μόνο εάν ο αιτών διέμενε με φυσική παρουσία στην εν λόγω χώρα.
Χώρα	Η έννοια της «χώρας» στην έκφραση της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής είναι ευρύτερη από την έννοια του «κράτους» και ενδέχεται να περιλαμβάνει ορισμένα εδάφη ⁽⁶³⁾ .
Φύση της διαμονής	<p>Η έννοια της συνήθους διαμονής είναι ευρύτερη από την έννοια της νόμιμης διαμονής, καθώς ένας ανιθαγενής μπορεί να διαμένει σε μια χώρα στην οποία δεν έχει νόμιμο δικαίωμα παραμονής. Η απουσία νόμιμου δικαιώματος παραμονής στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής αποτελεί πραγματικότητα για πολλούς ανιθαγενείς αιτούντες. Συνεπώς, δεν απαιτείται η προϋπόθεση της νόμιμης διαμονής. Η de facto διαμονή μπορεί να θεωρηθεί σχετικός δείκτης. Ωστόσο, εάν ο αιτών είχε νόμιμο δικαίωμα παραμονής στη χώρα, αυτό θα αποτελούσε ισχυρή ένδειξη ότι η χώρα μπορεί να θεωρηθεί χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής.</p> <p>Η φύση της διαμονής ενδέχεται επίσης να επηρεάσει το δικαίωμα επιστροφής. Είναι απίθανο ένας ανιθαγενής αιτών που έχει εγκαταλείψει χώρα στην οποία δεν διέμενε νόμιμα ή στην οποία έχει παύσει η νόμιμη διαμονή του, να έχει δικαίωμα επιστροφής στην εν λόγω χώρα. Ωστόσο, εάν υπάρχει τέτοιο δικαίωμα επιστροφής, αυτό θα αποτελούσε απόδειξη συνέχειας στη διαμονή και, ως εκ τούτου, ένδειξη συνήθους διαμονής. Για παράδειγμα, ένας αιτών ενδέχεται να έχει διαμείνει νόμιμα στη χώρα μόνο επειδή τον υποστήριξε ο εργοδότης του. Μετά την απώλεια της δουλειάς του, ενδέχεται να μην έχει το δικαίωμα να επιστρέψει στην εν λόγω χώρα, η οποία, ωστόσο, θα μπορούσε να θεωρηθεί χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής στην περίπτωση του.</p>

⁽⁶³⁾ Βλ. ΕΥΑΑ, [Προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας – Δικαστική ανάλυση](#), Δεύτερη έκδοση, Ιανουάριος 2023, σ. 50.

Διάρκεια της παραμονής	Για να θεωρηθεί μια χώρα ως χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής, η παραμονή θα πρέπει να έχει ελάχιστη διάρκεια. Αυτή η ελάχιστη διάρκεια μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την εθνική πρακτική. Ωστόσο, η διάρκεια της παραμονής δεν μπορεί να αξιολογηθεί μεμονωμένα. Για παράδειγμα, μπορεί να είναι απαραίτητο να εξεταστεί ένας συνδυασμός παραγόντων όπως η νόμιμη διαμονή του αιτούντος στη χώρα, οι λόγοι για τους οποίους μετακόμισε εκεί και η πρόθεσή του να παραμείνει εκεί με την οικογένειά του. Οι εν λόγω παράγοντες ενδέχεται να διαδραματίσουν ρόλο στην εκτίμησή σας για τη διάρκεια και να σας οδηγήσουν στο να θεωρήσετε ότι είναι επαρκώς «σημαντική» στις εκάστοτε περιστάσεις. Η «επιδιωκόμενη» διάρκεια της παραμονής μπορεί επίσης να είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη. Η ιδέα της «συνήθους διαμονής υποδηλώνει ότι το πρόσωπο διαμένει [στη χώρα] σε συνεχή και σταθερή βάση» ⁽⁶⁴⁾ . Κάτι τέτοιο συνεπάγεται γενικά μια έννοια διάρκειας. Για να θεωρηθεί μια χώρα ως χώρα «συνήθους» διαμονής, η παρουσία του αιτούντος εκεί πρέπει να είναι κάτι περισσότερο από απλώς βραχυπρόθεσμη, περιοδική ή προσωρινή.
Αδιάλειπτη και μόνιμη παραμονή	Δεν υπάρχει απαίτηση η παραμονή να πρέπει να είναι αδιάλειπτη ή μόνιμη ώστε η χώρα να θεωρείται ως χώρα συνήθους διαμονής. Ωστόσο, η κανονικότητα της παραμονής είναι ενδεικτική της συνήθους διαμονής. Όσο πιο σταθερή είναι η διαμονή, τόσο πιο πιθανό είναι η χώρα να μπορεί να θεωρηθεί χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής.
Εγκατάσταση	Ως εγκατάσταση νοείται το να έχει κάποιος το κύριο κέντρο των ενδιαφερόντων του σε μια χώρα, το οποίο αποτελεί ισχυρό δείκτη σταθερής διαμονής στην εν λόγω χώρα. Ωστόσο, η πρόθεση εγκατάστασης δεν είναι απαραίτητη για να θεωρηθεί η χώρα ως χώρα συνήθους διαμονής. Ένας ανιθαγενής ενδέχεται να οδηγηθεί στο να δημιουργήσει μια σταθερή ζωή σε μια χώρα χωρίς να το επιδιώκει. Άλλα δυναμικά σχετικά κριτήρια είναι οι λόγοι για τη μετακίνηση προς την εν λόγω χώρα και για την παραμονή σε αυτήν. Η ύπαρξη οικογενειακών δεσμών μπορεί επίσης να σχετίζεται, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες (π.χ. σε συνάρτηση με το βαθμό συγγένειας με τον μέλη της οικογένειας που ζουν εκεί).
Ύπαρξη προηγούμενης ιθαγένειας	Το γεγονός ότι ένας αιτών είχε προηγουμένως την ιθαγένεια μιας χώρας στην οποία διέμενε αποτελεί επίσης δείκτη ότι η εν λόγω χώρα θα μπορούσε να θεωρηθεί ως χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του.
Απόκτηση επίσημων εγγράφων από την εν λόγω χώρα	Το γεγονός ότι οι εθνικές αρχές της εν λόγω χώρας έχουν εκδώσει επίσημα (διοικητικά) έγγραφα στον αιτούντα μπορεί, ανάλογα με τον σκοπό τους, να δείχνει ότι ο αιτών είχε εγκατασταθεί εκεί.

⁽⁶⁴⁾ UNHCR, *Handbook on Protection of Stateless Persons* (Εγχειρίδιο για την προστασία των ανιθαγενών), 2014, παράγραφος 139.

3.3.3. Προσδιορισμός της χώρας της «προηγούμενης» συνήθους διαμονής

Η λέξη «προηγούμενη» στην έκφραση «χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής» μπορεί να ερμηνευθεί με διάφορους τρόπους. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) δεν έχει ακόμη αποφανθεί σχετικά με το ακριβές πεδίο εφαρμογής της εν λόγω λέξης και οι πρακτικές ποικίλλουν μεταξύ των χωρών της ΕΕ+ σε σχέση με το τι καλύπτει η «προηγούμενη» συνήθης διαμονή.

Συνυπάρχουν τρεις κύριες διαφορετικές σημασίες:

- η χώρα συνήθους διαμονής από την οποία ο αιτών διέφυγε και στην οποία ισχυρίζεται ότι φοβάται δίωξη ή ότι αντιμετωπίζει κίνδυνο σοβαρής βλάβης σε περίπτωση επιστροφής·
- η τελευταία χώρα συνήθους διαμονής, δηλαδή η χώρα στην οποία ο αιτών είχε την προηγούμενη συνήθη διαμονή του πριν από την υποβολή της αίτησης διεθνούς προστασίας· ή
- οποιαδήποτε χώρα στην οποία ο αιτών έχει ζήσει στο παρελθόν και η οποία μπορεί να θεωρηθεί χώρα συνήθους διαμονής.

Θα πρέπει να εξακριβώσετε πώς εφαρμόζεται η έννοια αυτή στο εθνικό σας δίκαιο και πλαίσιο. Κατά την εφαρμογή της, θα πρέπει να διασφαλίζετε ότι η αρχή της μη επαναπροώθησης τηρείται πάντοτε και ότι ο αιτών που χρήζει διεθνούς προστασίας δεν μένει χωρίς προστασία (βλ. περαιτέρω στην ενότητα [6.4. Ανιθαγενείς αιτούντες: επιστροφή ή προστασία](#)).

3.3.4. Καθορισμός της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής για τα ανιθαγενή τέκνα

Ο προσδιορισμός της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής των ανιθαγενών τέκνων βασίζεται στους ίδιους δείκτες που περιγράφονται λεπτομερώς ανωτέρω στην ενότητα [3.1. Δείκτες ιθαγένειας \(ή έλλειψης αυτής\)](#). Ωστόσο, οι περιπτώσεις που αφορούν τέκνα απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, καθώς οι καταστάσεις ανιθαγένειας μπορεί να προκύψουν ως άμεσο αποτέλεσμα του μεταναστευτικού ταξιδιού των γονέων τους. Για παράδειγμα, οι γονείς μπορεί να έχουν ιθαγένεια, ενώ τα τέκνα τους όχι. Επιπλέον, τα τέκνα μπορεί να έχουν γεννηθεί στη χώρα υποδοχής.

Όταν αντιμετωπίζετε μια τέτοια κατάσταση, θα πρέπει να εξακριβώσετε πώς καθορίζεται η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής στο εθνικό σας πλαίσιο, έχοντας παράλληλα κατά νου ότι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα.

Σχετική έκδοση του ΕΥΑΑ

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου, βλ. EASO, [Πρακτικός οδηγός της EASO σχετικά με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού στις διαδικασίες ασύλου](#), 2019.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους μπορεί να ληφθεί υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού στις διαδικασίες ασύλου, για παράδειγμα στον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η έννοια της οικογενειακής ενότητας.

Παραδείγματα συνεκτίμησης των βέλτιστων συμφερόντων των ανιθαγενών τέκνων κατά την εφαρμογή της έννοιας της οικογενειακής ενότητας

- Ορισμένες χώρες της ΕΕ+ θεωρούν ότι η χώρα αναφοράς των γονέων είναι η ίδια για το τέκνο (ή τα τέκνα), ανεξάρτητα από το αν οι γονείς έχουν λάβει διεθνή προστασία. Αυτό μπορεί να επιτρέψει στους γονείς στους οποίους δεν έχει χορηγηθεί διεθνή προστασία να ζητήσουν οικογενειακή επανένωση με το τέκνο τους, όταν το τελευταίο είναι δικαιούχος διεθνούς προστασίας.

4. Ειδικές καταστάσεις κατά την απόκτηση ή την απώλεια ιθαγένειας

Κατά τον καθορισμό της χώρας αναφοράς, ενδέχεται να συναντήσετε ειδικές καταστάσεις οι οποίες θέτουν ορισμένες ιδιαίτερες προκλήσεις που απαιτούν πρόσθετο προβληματισμό.

4.1. Στέρηση ή απόδοση ιθαγένειας κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου

Αποτελεί κατευθυντήρια αρχή του διεθνούς δικαίου ότι κάθε κράτος καθορίζει, σύμφωνα με το δικό του δίκαιο, ποιοι είναι οι κάτοχοι της ιθαγένειάς του. Ωστόσο, όταν ένα κράτος δημιουργεί την εθνική νομοθεσία του για την ιθαγένεια, αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα για την ιθαγένεια και την πρόληψη και τη μείωση της ανιθαγένειας. Το δίκαιο και η πρακτική του εν λόγω κράτους πρέπει να συνάδουν με τις διεθνείς συμβάσεις, τα διεθνή έθιμα και τις γενικά αναγνωρισμένες αρχές του δικαίου όσον αφορά την ιθαγένεια ⁽⁶⁵⁾. Για παράδειγμα, η ανάκληση της ιθαγένειας ενός προσώπου που δεν έχει άλλη ιθαγένεια και, ως εκ τούτου, η μετατροπή του σε ανιθαγενή απαγορεύεται γενικά από το διεθνές δίκαιο.

Ο καθορισμός της χώρας αναφοράς επηρεάζεται όταν η ιθαγένεια έχει ανακληθεί ή αποδοθεί. Όταν ένα κράτος ανακαλέσει την ιθαγένεια ενός προσώπου κατά τρόπο σύμφωνο με το διεθνές δίκαιο, το πρόσωπο δεν θα κατέχει πλέον την εν λόγω ιθαγένεια και η χώρα αυτή δεν μπορεί πλέον να θεωρείται χώρα αναφοράς. Μόνο η χώρα της άλλης ιθαγένειάς του, κατά περίπτωση, θα θεωρείται χώρα αναφοράς. Ωστόσο, ειδικά ζητήματα μπορεί να προκύψουν εάν η ιθαγένεια αποδοθεί ή ανακληθεί σε αντίθεση με το διεθνές δίκαιο και αυτές είναι οι καταστάσεις που εξετάζονται στις ακόλουθες υποενότητες.

Υπενθυμίζεται ότι, σε αυτό το στάδιο της εξέτασης της αίτησης ασύλου, το ζητούμενο είναι απλώς να προσδιοριστεί η χώρα σε σχέση με την οποία θα πρέπει να αξιολογηθούν οι ανάγκες προστασίας του αιτούντος. Το αν η απώλεια ή η απονομή ιθαγένειας που είναι αντίθετη προς το διεθνές δίκαιο συνιστά δίωξη ή σοβαρή βλάβη είναι ένα διαφορετικό ζήτημα που πρέπει να αξιολογηθεί χωριστά (βλ. κεφάλαιο [7. Ιθαγένεια και πράξεις δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)).

4.1.1. Αυθαίρετη και μεροληπτική στέρηση της ιθαγένειας

Ένα κράτος μπορεί να στερήσει την ιθαγένειά του από έναν από τους πολίτες του με βάση αυθαίρετα και μεροληπτικά μέτρα. Ένα πρόσωπο μπορεί να στερηθεί την ιθαγένεια για

⁽⁶⁵⁾ Άρθρο 1 της σύμβασης της Κοινωνίας των Εθνών, [Convention on Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law](#) (Σύμβαση για ορισμένα ζητήματα που σχετίζονται με τους νόμους περί σύγκρουσης εθνικότητας), Κοινωνία των Εθνών, Σειρά Συνθηκών, τ. 179, σ. 89, αριθ. 4137, 13 Απριλίου 1930.

αιτίες που σχετίζονται με τους λόγους της Σύμβασης για τους πρόσφυγες (π.χ. φυλή, βλ. κεφάλαιο [7. Ιθαγένεια και πράξεις δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)) ή που δεν σχετίζονται με αυτήν.

Το ΔΕΕ δεν έχει ακόμη αποφανθεί σχετικά με τον τρόπο προσδιορισμού της χώρας αναφοράς σε περίπτωση που ο αιτών έχει στερηθεί την ιθαγένειά του κατά τρόπο που αντίκειται στο διεθνές δίκαιο. Ανάλογα με την εθνική πρακτική, ακολουθούνται επί του παρόντος δύο διαφορετικές προσεγγίσεις.

1. Ένας αιτών που έχει στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του θα θεωρείται ανιθαγενής (εφόσον δεν κατέχει άλλη ιθαγένεια), διότι, σύμφωνα με την εφαρμογή του δικαίου του κράτους που του αφαιρέσε την ιθαγένειά του, δεν θα θεωρείται πλέον ότι έχει την ιθαγένεια του κράτους αυτού. Συνεπώς, οι ανάγκες προστασίας του θα αξιολογούνται σε σχέση με τη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του (η οποία μπορεί να είναι το κράτος στέρξης ιθαγένειας ή άλλη χώρα).
2. Ο αιτών που έχει στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του θα θεωρείται ανιθαγενής (εάν δεν έχει άλλη ιθαγένεια), αλλά οι ανάγκες προστασίας του θα αξιολογηθούν, σε κάθε περίπτωση, σε σχέση με τη χώρα (προηγούμενης) ιθαγένειας του κράτους αφαίρεσης της ιθαγενείας, ανεξάρτητα από το αν το πρόσωπο έχει ζήσει ποτέ εκεί και, συνεπώς, ανεξάρτητα από το αν η χώρα αυτή μπορεί να θεωρηθεί χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής.

Εάν ο αιτών ζούσε πάντα στη χώρα στέρξης ιθαγενείας, η επιλογή μίας προσέγγισης έναντι της άλλης δεν θα έχει επιπτώσεις στην εξέταση των αναγκών διεθνούς προστασίας του. Η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής και η χώρα στέρξης ιθαγενείας (και, ως εκ τούτου, η χώρα αναφοράς) είναι οι ίδιες.

Ωστόσο, εάν η χώρα πρώην συνήθους διαμονής του αιτούντος δεν είναι το κράτος που του αποστέρησε την ιθαγένειά του, η προσέγγιση 1 ενδέχεται, βάσει του εθνικού σας δικαίου και της πρακτικής, να οδηγήσει σε κενό προστασίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η εκτίμηση των αναγκών του για διεθνή προστασία σε σχέση με τη χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής (και όχι σε σχέση με το κράτος που του αποστέρησε την ιθαγένεια) θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να παραβλεφθούν πράξεις που θα μπορούσαν να συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη και τις οποίες ενδέχεται να έχει υποστεί ο αιτών στην πρώην χώρα ιθαγένειάς του. Η εν λόγω κατάσταση μπορεί να επηρεάσει ιδιαίτερα τα μέλη της διασποράς που έχουν εξαπλωθεί από την αρχική τους χώρα σε άλλες χώρες, μερικές φορές επί πολλές γενιές. Βλ. περαιτέρω σχετικά με την πράξη της στέρξης της ιθαγένειας και τις συνέπειές της στην ενότητα [7.1.1. Η στέρξη της ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#).

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την προσέγγιση 2, ακόμη και αν ο αιτών δεν έχει πλέον την ιθαγένειά του, το κράτος αυτό θα εξακολουθούσε να θεωρείται χώρα αναφοράς.

Πρακτικό παράδειγμα

Ο αιτών έχει την ιθαγένεια του κράτους Α. Δεν έχει ζήσει ποτέ στη χώρα Α, αλλά έχει διαμείνει σε όλη του τη ζωή στη χώρα Β (χωρίς ποτέ να αποκτήσει την ιθαγένεια της χώρας Β ή οποιασδήποτε άλλης χώρας). Μια μέρα, μαθαίνει ότι η χώρα Α τού αφαιρέσε αυθαίρετα την ιθαγένειά του. Εάν διαπιστώσετε ότι η χώρα αναφοράς του ανιθαγενούς αιτούντος είναι η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, η χώρα Β, εξετάζετε

τις ανάγκες προστασίας του αιτούντος μόνο σε αυτή τη χώρα (όπου μπορεί να μην έχει φόβο δίωξης ή σοβαρής βλάβης). Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση δεν λαμβάνει υπόψη τη χώρα Α, τη χώρα στέρησης ιθαγενείας. Αυτό που ενδέχεται να αποτελεί πιθανή πράξη δίωξης ή σοβαρής βλάβης στη χώρα Α —το γεγονός ότι ο αιτών στερήθηκε τη μοναδική του ιθαγένεια (και οι συνέπειες που αυτό προκάλεσε)— δεν θα εξεταστεί ποτέ εάν η χώρα Α δεν θεωρείται χώρα αναφοράς.

Ωστόσο, αυτό δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να θεωρηθεί η χώρα Β ως χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής για την αξιολόγηση της ανάγκης διεθνούς προστασίας, ανάλογα με την εθνική πρακτική (βλ. περαιτέρω για το θέμα της προστασίας στην ενότητα [6.4. Ανιθαγενείς αιτούντες: επιστροφή ή προστασία](#)).

Σημασία της εφαρμογής μιας προσέγγισης που διασφαλίζει την ορθή εξέταση των αναγκών προστασίας του αιτούντος

Συνιστάται στις εθνικές διοικήσεις να διασφαλίσουν ότι η πολιτική τους όσον αφορά τον καθορισμό της χώρας αναφοράς του αιτούντος δεν δημιουργεί κατάσταση κατά την οποία οι ανάγκες προστασίας του αιτούντος που έχει στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του δεν εξετάζονται πλήρως.

4.1.2. Απόδοση ιθαγένειας στο πλαίσιο κατοχής ή προσάρτησης από άλλο κράτος

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, κατά τη διάρκεια της κατοχής ή της προσάρτησης ενός κράτους από άλλο κράτος, το κράτος κατοχής ή προσάρτησης δεν δικαιούται να αλλάξει την ιθαγένεια του πληθυσμού στο κατεχόμενο ή προσαρτημένο έδαφος ⁽⁶⁶⁾. Στην πράξη, ωστόσο, συμβαίνει συλλογική απόδοση ιθαγένειας από το κράτος κατοχής ή προσάρτησης που δεν συνάδει με τους εν λόγω διεθνείς κανόνες.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, ακόμα και αν αποδίδεται παράνομα, η επιβαλλόμενη ιθαγένεια μπορεί να δημιουργήσει νομικό δεσμό με τη χώρα, ανάλογα με το αν το πρόσωπο είχε πραγματική δυνατότητα να επιλέξει να μην υιοθετήσει την ιθαγένεια αυτή. Συνεπώς, ο αιτών μπορεί να επωφεληθεί της προστασίας της εν λόγω χώρας, εφόσον δεν έχει φόβο στη χώρα

⁽⁶⁶⁾ Άρθρο 47 της Σύμβασης της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού, [Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War \(Fourth Geneva Convention\)](#) [Σύμβαση της Γενεύης σχετικά με την προστασία του άμαχου πληθυσμού σε καιρό πολέμου (Τέταρτη Σύμβαση της Γενεύης)], 75 UNTS 287, 12 Αυγούστου 1949· βλ., για παράδειγμα, UNHCR, [International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine – Update III](#) (Θέματα διεθνούς προστασίας σχετικά με τις εξελίξεις στην Ουκρανία — Ενημέρωση III), 24 Σεπτεμβρίου 2015, παράγραφος 6· Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, [Situation of human rights in the temporarily occupied Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol \(Ukraine\)](#) [Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην προσωρινά κατεχόμενη αυτόνομη δημοκρατία της Κριμαίας και την πόλη της Σεβαστούπολης (Ουκρανία)], 2017, παράγραφος 57· Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Δημοκρατία μέσω της Νομοθεσίας (Επιτροπή της Βενετίας), [Report on the consequences of state succession for nationality](#) (Εκθεση σχετικά με τις συνέπειες της διαδοχής κρατών στην ιθαγένεια), CDL-STD(1997)023, 10 Φεβρουαρίου 1997, παράγραφος 24.

αυτή. Ως χώρες αναφοράς, συνεπώς, πρέπει να θεωρούνται τόσο η χώρα της προηγούμενης ιθαγένειας όσο και η χώρα της νέας ιθαγένειας.

Πρακτικό παράδειγμα

Ο αιτών είναι πολίτης της χώρας Α. Μια μέρα, η περιοχή στην οποία διαμένει, δέχεται επίθεση και καταλαμβάνεται από τη χώρα Β. Η χώρα Β αποδίδει την ιθαγένεια Β σε όλους τους πολίτες της χώρας Α που ζουν στην περιοχή που καταλαμβάνεται από τη χώρα Β. Τόσο η χώρα Α όσο και η χώρα Β θεωρούνται χώρες αναφοράς.

Εάν ένας αιτών δεν είχε πραγματική δυνατότητα να απαλλαγεί από την ιθαγένεια που του επιβλήθηκε από το κράτος κατοχής ή προσάρτησης, μόνο η χώρα της αρχικής του ιθαγένειας θα πρέπει να θεωρείται ως χώρα αναφοράς. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αξιολογηθεί αν αυτή η πράξη απόδοσης ιθαγένειας και οι συνέπειές της συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη (βλ. ενότητα [7.1.3. Αναγκαστική απόδοση ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)). Έχετε επίσης υπόψη ότι ένα αλλοδαπό κράτος που ενεργεί στο έδαφος άλλης χώρας δεν αποκλείεται να είναι υπεύθυνο δίωξης στο κατεχόμενο ή το προσαρτημένο έδαφος.

4.2. Ex lege ιθαγένεια που δεν έχει (ακόμη) αναγνωριστεί επίσημα και ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος

Ως «ιθαγένεια» νοείται μια ιθαγένεια που είναι πραγματική ή τρέχουσα. Σε περίπτωση που ο αιτών έχει ιθαγένεια, ακόμη και αν δεν διαθέτει σχετική απόδειξη, θεωρείται ότι έχει την ιθαγένεια της εν λόγω χώρας, και η τελευταία λειτουργεί ως χώρα αναφοράς για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Ενδέχεται να συναντήσετε ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες η ex lege ιθαγένεια ανήκει σε αιτούντα, αλλά δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί επίσημα. Για τους σκοπούς της εξέτασης του ασύλου, μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να είναι επίσης δυνατό να ληφθεί υπόψη μια ιθαγένεια την οποία ο αιτών δεν κατέχει (ακόμη), αλλά την οποία μπορεί εύλογα να αναμένει ότι θα χρησιμοποιήσει.

4.2.1. Ex lege ιθαγένεια που δεν έχει (ακόμη) αναγνωριστεί επίσημα

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως στην ενότητα [2.1. Τρόποι απόκτησης της ιθαγένειας](#), η νομοθεσία περί ιθαγένειας ενός κράτους μπορεί να προβλέπει ex lege (αυτόματη) απόκτηση ιθαγένειας. Σε αυτή την περίπτωση, ένα πρόσωπο καθίσταται αυτοδικαίως κάτοχος της ιθαγένειας του κράτους αυτού για παράδειγμα με τη γέννηση, ακόμη και αν η (ήδη υφιστάμενη) ιθαγένειά του δεν έχει ακόμη επισήμως αναγνωριστεί. Με άλλα λόγια, το γεγονός ότι το πρόσωπο ενδέχεται να μην έχει (ακόμη) προβεί σε ενέργειες για την αναγνώριση της ιθαγένειάς του από τις εθνικές αρχές του (π.χ. με την εγγραφή του στα μητρώα των εθνικών αρχών) δεν αναιρεί το γεγονός ότι υφίσταται νομικός δεσμός με το κράτος αυτό, βάσει του οποίου μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους.

Για παράδειγμα, ένα τέκνο γεννήθηκε στο εξωτερικό από γονέα ή γονείς που προέρχονται από χώρα η οποία, δυνάμει του νόμου, χορηγεί αυτοδικαίως την ιθαγένεια βάσει καταγωγής

(*jus sanguinis*), αλλά δεν έχουν ακόμη γίνει ενέργειες για τη δήλωση της γέννησης στις εθνικές αρχές. Σε αυτή την περίπτωση, το τέκνο δεν πρέπει να θεωρηθεί ανιθαγενές, καθώς, από νομική άποψη, κατέχει ήδη την εν λόγω ιθαγένεια, εκτός εάν υπάρχουν ενδείξεις ότι η ιθαγένεια αυτή δεν θα αναγνωρισθεί στην πράξη από τις εθνικές αρχές. Εδώ, οι εθνικές αρχές απλώς δεν γνωρίζουν την ύπαρξη του τέκνου και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να επιβεβαιώσουν επισήμως την ιθαγένεια. Σε μια τέτοια περίπτωση, η χώρα ιθαγένειας μπορεί να θεωρηθεί ως χώρα αναφοράς, διότι το πρόσωπο έχει την ιθαγένεια της χώρας αυτής, ακόμη και αν η ιθαγένειά του δεν έχει ακόμη τυπικά διαπιστωθεί / επισημοποιηθεί.

Λάβετε υπόψη σας ότι, στο πλαίσιο της εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας, δεν διενεργείτε καθεαυτήν τη διαδικασία αναγνώρισης ανιθαγένειας (βλ. ενότητα [2.5.2. Διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας](#)), αλλά πρέπει να εξετάσετε ποια χώρα θα είναι η χώρα αναφοράς για την αξιολόγηση της ανάγκης διεθνούς προστασίας του αιτούντος.

Όταν ένα πρόσωπο κατέχει την ιθαγένεια ενός κράτους δυνάμει του εθνικού δικαίου, αλλά οι ΠΧΚ δείχνουν ότι είναι απίθανο οι εθνικές αρχές να το έχουν θεωρήσει ή να το θεωρήσουν ως υπήκοο, το πρόσωπο αυτό θα θεωρηθεί ανιθαγενής. Ωστόσο, η χώρα ενδέχεται να εξακολουθεί να θεωρείται χώρα αναφοράς, ανάλογα με την εθνική πρακτική (βλ. ενότητα [4.1.1. Αυθαίρετη και μεροληπτική στέρηση της ιθαγένειας](#) σχετικά με διαφορετικές προσεγγίσεις). Το γεγονός ότι ένα πρόσωπο στερήθηκε την ιθαγένεια έχει επιπτώσεις στη δυνατότητά του να επιστρέψει και να επωφεληθεί από την προστασία της εν λόγω χώρας, η οποία αρνείται στην πράξη να αναγνωρίσει ότι έχει την ιθαγένειά της [βλ. κεφάλαιο [6. Προστασία και ιθαγένεια \(ή έλλειψη αυτής\)](#)]. Ενδέχεται επίσης να δώσει αφορμή να αξιολογηθεί το αν η άρνηση αναγνώρισής του ως κατόχου της ιθαγένειάς της θα μπορούσε να θεωρηθεί ως πράξη δίωξης ή σοβαρής βλάβης (βλ. ενότητα [7.2. Απουσία αναγνώρισης ιθαγένειας ex lege ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ⁽⁶⁷⁾, τα κράτη έχουν την υποχρέωση να χορηγούν ιθαγένεια σε παιδιά που γεννήθηκαν στο έδαφός τους και τα οποία διαφορετικά θα ήταν ανιθαγενή. Ανάλογα με την εθνική νομοθεσία, αυτό μπορεί να ισχύει και για τα ανιθαγενή παιδιά που δεν έχουν γεννηθεί στο εθνικό έδαφος. Επομένως, θα πρέπει να εξακριβώνεται αν ένας αιτών (ή το τέκνο αιτούντος) θα μπορούσε πράγματι να αποκτήσει την ιθαγένεια της χώρας υποδοχής βάσει αυτού του λόγου και, συνεπώς, να μη χρήζει διεθνούς προστασίας.

4.2.2. Ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος

Κατ' εξαίρεση, μια ιθαγένεια που ο αιτών δεν κατέχει επί του παρόντος μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον ο αιτών μπορεί να βρει προστασία σε άλλη χώρα. Σε μια τέτοια περίπτωση, η εν λόγω χώρα ιθαγένειας θα μπορούσε επίσης να

⁽⁶⁷⁾ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, [Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού](#), Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 1577, σ. 3, 20 Νοεμβρίου 1989· Συμβούλιο της Ευρώπης, [Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την ιθαγένεια](#), ETS 166, 6 Νοεμβρίου 1997.

θεωρηθεί χώρα αναφοράς για την αξιολόγηση της ανάγκης διεθνούς προστασίας. Βλ. περισσότερα σχετικά στην ενότητα [6.3. Ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος](#).

4.3. Απόκτηση ιθαγένειας λόγω σφάλματος ή δολιότητας

Όταν η ιθαγένεια δεν αποκτάται αυτομάτως, ενδέχεται η αρμόδια εθνική αρχή να κάνει λάθος κατά την απονομή της ιθαγένειας σε ένα άτομο, για παράδειγμα, επειδή ερμήνευσε εσφαλμένα το εφαρμοστέο δίκαιο. Μπορούν επίσης να γίνουν λάθη από το ίδιο το πρόσωπο κατά την υποβολή αίτησης ιθαγένειας, για παράδειγμα, με ακούσια διαστρέβλωση ουσιωδών πραγματικών περιστατικών. Επιπλέον, τόσο οι αρμόδιες αρχές όσο και τα πρόσωπα ενδέχεται να προβούν σε εσκεμμένη εξαπάτηση κατά την απονομή της ιθαγένειας ή την υποβολή αίτησης ιθαγένειας.

Ακόμη και αν μια ιθαγένεια αποκτήθηκε κατόπιν σφάλματος ή με κακή πίστη, η ιθαγένεια αυτή θα πρέπει να θεωρείται έγκυρη και η χώρα ιθαγένειας να αντιμετωπίζεται ως χώρα αναφοράς κατά την εξέταση των αναγκών διεθνούς προστασίας του προσώπου, δεδομένου ότι το πρόσωπο αυτό θεωρείται από τις εθνικές αρχές ότι έχει την ιθαγένεια της χώρας αυτής. Ωστόσο, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι «σε ορισμένες περιπτώσεις, το κράτος, όταν διαπιστώνει το σφάλμα ή την κακή πίστη που συνδέεται με τη συγκεκριμένη διαδικασία κτήσης ιθαγένειας, προβαίνει στη συνέχεια σε ενέργειες για να αποστερήσει το άτομο από την ιθαγένεια»⁽⁶⁸⁾. Θα πρέπει να το λάβετε υπόψη σας όταν θα προσδιορίσετε αν οι αρχές εξακολουθούν να θεωρούν τον αιτούντα ως πρόσωπο με την ιθαγένειά τους και, συνεπώς, αν η χώρα μπορεί πράγματι να θεωρηθεί χώρα αναφοράς.

4.4. Αποποίηση ιθαγένειας

Η αποποίηση ιθαγένειας αναφέρεται στην εκούσια απώλεια της ιθαγένειας, η οποία ξεκινά με δήλωση ή αίτηση του προσώπου ή του νόμιμου εκπροσώπου του προς τις αρμόδιες αρχές, με την οποία εκφράζεται η πρόθεση ή η επιθυμία του να αποποιηθεί την εν λόγω ιθαγένεια.

Σε περίπτωση που αντιμετωπίσετε μια υπόθεση που αφορά αποποίηση ιθαγένειας, θα πρέπει να εξετάσετε τα ακόλουθα:

- **Τη διάκριση μεταξύ στέρησης ιθαγένειας και αποποίησης**

Μερικές φορές, η διαφορά μεταξύ της στέρησης της ιθαγένειας και της αποποίησης μπορεί να μην είναι σαφής στην πράξη. Για παράδειγμα, εάν ένα κράτος ασκεί πίεση σε ένα άτομο για την αποκαλούμενη «εθελοντική» αποποίηση (π.χ. με την υπόσχεση μείωσης μακροχρόνιας φυλάκισης ή καταναγκαστικής εργασίας), αυτό μπορεί να θεωρηθεί στέρηση της ιθαγένειας και, ως εκ τούτου, θα ισχύουν οι παράγοντες που σχετίζονται με τη στέρηση της ιθαγένειας (βλ. ενότητα [4.1. Στέρηση ή απόδοση ιθαγένειας κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου](#)).

⁽⁶⁸⁾ UNHCR, [Handbook on Protection of Stateless Persons](#) (Εγχειρίδιο για την προστασία των ανιθαγενών), 2014, παράγραφοι 45-46.

- **Τα έννομα αποτελέσματα της αποποίησης**

Κάθε χώρα θεσπίζει τη δική της νομοθεσία για την επίσημη αποποίηση ιθαγένειας. Μπορεί να επιτρέπεται σε ένα άτομο να αποποιηθεί την ιθαγένεια ως δικαίωμα, χωρίς να χρειάζεται να λάβει απόφαση από το κράτος που το επιτρέπει. Ορισμένα κράτη καθιστούν την αποποίηση εξαρτώμενη από το γεγονός ότι το άτομο δεν καθίσταται ανιθαγενής⁽⁶⁹⁾. Αντιθέτως, ορισμένες χώρες δεν αναγνωρίζουν την αποποίηση της ιθαγένειας ή, εάν την αναγνωρίζουν, μπορεί να θεσπίζουν τόσο επαχθείς διοικητικές διαδικασίες που είναι πρακτικά αδύνατο να ολοκληρωθούν.

Σε ορισμένες χώρες, η διαδικασία αποποίησης δεν εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια, γεγονός που σημαίνει ότι το κράτος δεν έχει άλλη επιλογή από το να αναγνωρίσει την αποποίηση, καθώς αυτή τίθεται σε ισχύ αυτόματα μόλις πληρούνται όλες οι νομικές προϋποθέσεις. Σε αυτή την περίπτωση, ο αιτών ενδέχεται ήδη να έχει απολέσει την ιθαγένειά του απλώς και μόνο επειδή ενημέρωσε τις εθνικές αρχές του σχετικά με την αποποίησή του.

Σε άλλες χώρες, η αποποίηση μπορεί να υπόκειται στην έγκριση δημόσιας αρχής. Σε αυτή την περίπτωση, η υποβολή αίτησης αποποίησης δεν σημαίνει ότι ο αιτών έχει χάσει την εν λόγω ιθαγένεια, εφόσον οι εθνικές αρχές δεν έχουν εγκρίνει το αίτημά του.

Μερικές φορές, ο αιτών μπορεί να έχει παραιτηθεί από την ιθαγένεια με τρόπο που να μην τηρεί τις διατυπώσεις που απαιτούνται από την εθνική νομοθεσία και πρακτική. Ως εκ τούτου, η αποποίηση μπορεί να μην είναι νομικά έγκυρη και το πρόσωπο εξακολουθεί να θεωρείται ότι έχει την ιθαγένεια από τη χώρα καταγωγής του. Συνεπώς, είναι σημαντικό να συμβουλευέστε τις ΠΧΚ σχετικά με το εθνικό δίκαιο και την εφαρμογή του όταν εξετάζονται οι διαδικαστικές λεπτομέρειες της αποποίησης.

- **Αιτίες αποποίησης**

Είναι σημαντικό να διερευνηθούν οι αιτίες για τις οποίες ο αιτών αποφάσισε να αποποιηθεί την ιθαγένειά του. Για παράδειγμα, μπορεί να έχει παραιτηθεί από την προηγούμενη ιθαγένειά του, προκειμένου να αποκτήσει μια νέα. Σε αυτή την περίπτωση, η χώρα της νέας του ιθαγένειας θα καταστεί η χώρα αναφοράς. Σε περίπτωση που παραιτήθηκε από την προηγούμενη ιθαγένειά του χωρίς να αποκτήσει νέα, θα πρέπει να θεωρείται ανιθαγενής.

Όταν ένας αιτών έχει ουσιαστικά παραιτηθεί από την ιθαγένεια μιας χώρας στην οποία δεν φοβάται δίωξη ή σοβαρή βλάβη (ενδεχομένως της δεύτερης χώρας ιθαγένειάς του) λίγο πριν ή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου, αυτό μπορεί να εγείρει ερωτήματα σχετικά με πιθανή διαδικαστική κατάχρηση.

⁽⁶⁹⁾ Βλ. σχετικά, μεταξύ άλλων, Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, [Σύμβαση για την εξάλειψη της ανιθαγένειας](#), Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 989, σ. 175, 30 Αυγούστου 1961, άρθρο 7· Συμβούλιο της Ευρώπης, [Ευρωπαϊκή σύμβαση για την ιθαγένεια](#), Συμβούλιο της Ευρώπης, 6 Νοεμβρίου 1997, άρθρο 8.

Πρακτικό παράδειγμα

Ο αιτών έχει την ιθαγένεια της χώρας Α, όπου έζησε όλη του τη ζωή. Κατέχει επίσης άλλη ιθαγένεια, αυτή της χώρας Β. Φεύγει από τη χώρα Α λόγω εικαζόμενου βάσιμου φόβου δίωξης. Κατά την άφιξή του στη χώρα ασύλου (χώρα Γ), παραιτείται από την ιθαγένειά του στη χώρα Β (όπου λέει ότι δεν φοβάται δίωξη ή σοβαρή βλάβη) και υποβάλλει αίτηση ασύλου με βάση τους φόβους του στη χώρα Α.

Σε μια τέτοια περίπτωση, δεδομένου ότι η ιθαγένεια είναι νομικό ζήτημα, η χώρα της προηγούμενης ιθαγένειας δεν μπορεί πλέον να θεωρείται χώρα αναφοράς του αιτούντος. Ωστόσο, και ανάλογα με την εθνική πρακτική, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ένα πρόσωπο που αποποιείται την ιθαγένεια μιας χώρας στην οποία δεν είχε βάσιμους φόβους, θέτει οικειοθελώς τον εαυτό του σε μια θέση όπου του απομένει μόνο η ιθαγένεια μιας υποτιθέμενης μη ασφαλούς χώρας. Εκ πρώτης όψεως, κάτι τέτοιο δεν υποδηλώνει πραγματικό φόβο δίωξης ή σοβαρής βλάβης. Ωστόσο, αυτό θα πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά και να δοθεί στον αιτούντα επαρκής ευκαιρία να εξηγήσει τόσο τις αιτίες όσο και τον χρόνο της αποποίησης, καθώς μπορεί να υπάρχουν νόμιμοι λόγοι που δεν είναι άμεσα εμφανείς. Επιπλέον, θα πρέπει να διερευνηθεί και η δυνατότητα ανάκτησης της ιθαγένειας από την οποία έχει παραιτηθεί (βλ. επόμενο σημείο).

- **Δυνατότητα ανάκτησης της ιθαγένειας**

Σε ορισμένες χώρες, η ανάκτηση της ιθαγένειας από την οποία έχει προηγουμένως γίνει αποποίηση μπορεί να αποτελεί απλή τυπική διαδικασία και η αποποίηση μπορεί να αναστραφεί γρήγορα, χωρίς να χρειάζεται να γίνουν σημαντικές διοικητικές ενέργειες ή να πληρούνται περαιτέρω ουσιαστικές προϋποθέσεις (βλ. επίσης ενότητα [6.3. Ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος](#), σχετικά με τις διοικητικές ενέργειες). Και σε αυτή την περίπτωση, είναι σημαντικό να συμβουλευτείτε τις ΠΧΚ σχετικά με την εθνική νομοθεσία και την εφαρμογή της όσον αφορά τη δυνατότητα των πρώην υπηκόων να αποκτήσουν εκ νέου την ιθαγένεια από την οποία παραιτήθηκαν.

4.5. Απόλαυση των δικαιωμάτων που συνδέονται με την ιθαγένεια

Ο προσδιορισμός της χώρας ή των χωρών αναφοράς για έναν αιτούντα που έχει ιθαγένεια πραγματοποιείται μέσω του προσδιορισμού του νομικού δεσμού ιθαγένειας. Η ιθαγένεια ενός προσώπου δεν χρειάζεται να περάσει κανένα περαιτέρω ποιοτικό έλεγχο όσον αφορά το περιεχόμενο ή το πεδίο εφαρμογής της, δηλαδή κατά πόσον φέρει πράγματι ορισμένα ή όλα τα χαρακτηριστικά και τα δικαιώματα που θεωρείται ότι αποκτά κάποιος λόγω της κατοχής ορισμένης ιθαγένειας. Το ζήτημα του αν ο αιτών μπορεί πράγματι να απολαμβάνει τα θεμελιώδη δικαιώματα που συνδέονται με την ιθαγένεια εξετάζεται σε μεταγενέστερο στάδιο, κατά την εξέταση της πιθανής ύπαρξης βάσιμου φόβου δίωξης ή πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης.

Εάν ο αιτών δεν απολαμβάνει δικαιώματα που συνδέονται συνήθως με την κατοχή ιθαγένειας ή δεν μπορεί να ζητήσει εθνική προστασία, ενδέχεται να έχει βάσιμο φόβο δίωξης ή πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης από τη χώρα ιθαγένειάς του (βλ. ενότητα [7.2. Απουσία αναγνώρισης ιθαγένειας ex lege ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)). Ωστόσο, αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι ο αιτών έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους, το οποίο παραμένει η χώρα αναφοράς για τους σκοπούς της αξιολόγησης της ανάγκης διεθνούς προστασίας.

5. Αποδεικτικά στοιχεία για τον προσδιορισμό της ιθαγένειας, της ανιθαγένειας και της χώρας καταγωγής

Πεδίο εφαρμογής του παρόντος κεφαλαίου και σχετική έκδοση του ΕΥΑΑ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται, κατά τρόπο μη εξαντλητικό, διάφορα είδη αποδεικτικών στοιχείων που έχουν σημασία για τον προσδιορισμό της ιθαγένειας ή της έλλειψης αυτής και της χώρας καταγωγής ενός αιτούντος. Δεν παρέχεται καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων.

Για καθοδήγηση σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων, βλ. ΕΥΑΑ, [Πρακτικός οδηγός σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου](#), Ιανουάριος 2024.

Η ιθαγένεια του αιτούντος (ή η έλλειψή αυτής) αποτελεί ουσιώδες πραγματικό περιστατικό της αίτησης διεθνούς προστασίας. Η ιθαγένεια είναι ένα από τα στοιχεία που απαιτούνται για την τεκμηρίωση μιας αίτησης διεθνούς προστασίας και υπόκειται στην υποχρέωση συνεργασίας μεταξύ του αιτούντος και της αρμόδιας διοίκησης για το άσυλο⁽⁷⁰⁾. Ως εκ τούτου, πρόκειται για ουσιώδες πραγματικό περιστατικό σε σχέση με το οποίο πρέπει να συλλεγούν αποδεικτικά στοιχεία και για το οποίο πρέπει να αξιολογηθεί η αξιοπιστία τους προκειμένου να γίνουν δεκτά ή να απορριφθούν.

Αξιολόγηση που δεν είναι δηλωτική της ιθαγένειας ή της ανιθαγένειας του αιτούντος

Η αξιολόγησή σας σχετικά με την ιθαγένεια ή την ανιθαγένεια του αιτούντος είναι αναγκαία για τον σκοπό της εξέτασης της ανάγκης του για διεθνή προστασία. Η αξιολόγησή σας δεν είναι δηλωτική της ιθαγένειας ή της ανιθαγένειας του αιτούντος. Μόνο οι αρμόδιες αρχές της χώρας καταγωγής του προσώπου μπορούν να δηλώσουν επίσημα την ιθαγένεια ενός προσώπου. Στην περίπτωση ενός ανιθαγενούς αιτούντος, ανάλογα με το εθνικό σας σύστημα, μια συγκεκριμένη αρχή μπορεί να έχει την αρμοδιότητα να προβεί σε επίσημο προσδιορισμό της ανιθαγένειας (βλ. ενότητα [2.5.2. Διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας](#)).

Ως χειριστής υποθέσεων, θα πρέπει να διερευνήσετε τα στοιχεία που σχετίζονται με το εν λόγω ουσιώδες πραγματικό περιστατικό, να αξιολογήσετε την αξιοπιστία του και να καταλήξετε σε συμπέρασμα σχετικά με το αν η δηλωθείσα ιθαγένεια ή η ανιθαγένεια του

⁽⁷⁰⁾ Άρθρο 4 του ΚΕΑΑ.

αιτούντος μπορεί να γίνει δεκτή για τους σκοπούς της εκτίμησης της ανάγκης του για διεθνή προστασία.

Τούτο προϋποθέτει να λάβετε υπόψη σας τα ακόλουθα σημεία:

- Η κατάσταση του αιτούντος μπορεί να μην είναι η ίδια όσον αφορά την ιθαγένεια και/ή την ανιθαγένειά του από εκείνη άλλων μελών της οικογένειας. Πρέπει να προσδιορίσετε την ιθαγένεια και την πιθανή ανιθαγένεια χωριστά για κάθε μέλος της οικογένειας που υπέβαλε αίτηση. Για παράδειγμα, η κατάσταση του πατέρα, των τέκνων και της συζύγου μπορεί να διαφέρει. Μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές συνθήκες, διαφορετικές ιθαγένειες ή κίνδυνοι ανιθαγένειας που μπορεί να προκύψουν μεταξύ των τέκνων.
- Η έλλειψη συνεργασίας εκ μέρους του αιτούντος για τον καθορισμό της ιθαγένειάς του δεν θα πρέπει να οδηγεί στο συμπέρασμα ότι είναι ανιθαγενής, αλλά μάλλον ότι το αίτημα ιθαγένειάς του δεν έχει τεκμηριωθεί επαρκώς ⁽⁷¹⁾.
- Εάν ο αιτών έχει εκπληρώσει την υποχρέωση τεκμηρίωσης και εσείς έχετε εκπληρώσει την υποχρέωσή σας να διερευνήσετε, αλλά η ιθαγένεια του αιτούντος παραμένει αδιευκρίνιστη, η εξέταση της ανάγκης του για διεθνή προστασία μπορεί να καθοριστεί με τρόπο παρόμοιο με εκείνον ενός ανιθαγενή. Στις περιπτώσεις αυτές, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του αιτούντος χρησιμοποιείται ως χώρα αναφοράς, αντί της χώρας ιθαγένειάς του ⁽⁷²⁾. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, όταν δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία επειδή ο αιτών είχε αποκοπεί από την οικογένειά του σε νεαρή ηλικία και δεν γνωρίζει ποια ήταν η ιθαγένεια του γονέα του ή πού ακριβώς γεννήθηκε ⁽⁷³⁾.

Ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία (όπως οι δηλώσεις του αιτούντος που υποδηλώνουν βαθιά πρακτική γνώση μιας χώρας) μπορούν να βοηθήσουν να αποδειχθεί ότι ένα πρόσωπο έχει ζήσει σε μια συγκεκριμένη χώρα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Τα στοιχεία αυτά δεν αποδεικνύουν από μόνα τους το νομικό καθεστώς του προσώπου ως υπηκόου της εν λόγω χώρας. Ωστόσο, ελλείψει άλλων στοιχείων που να υποδεικνύουν ότι το πρόσωπο έχει άλλη ιθαγένεια ή είναι ανιθαγενής, τα αποδεικτικά στοιχεία που αποδεικνύουν την παρατεταμένη διαμονή ενός προσώπου σε μια χώρα θα θεωρούνταν κανονικά επαρκή για να τεκμηριώσουν την αξιοπιστία της ισχυριζόμενης ιθαγένειας.

Φυσικά, τα αποδεικτικά στοιχεία που δείχνουν ότι ένα πρόσωπο έχει διαμείνει σε μια συγκεκριμένη χώρα για μεγάλο χρονικό διάστημα έχουν ιδιαίτερη σημασία για τα πρόσωπα που είναι ανιθαγενή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η διαμονή σε μια χώρα είναι το κύριο,

⁽⁷¹⁾ Βλ. τις υποχρεώσεις του αιτούντος όσον αφορά τη συνεργασία στο άρθρο 9 παράγραφος 2 του ΚΔΑ και στο άρθρο 4 του ΚΕΑΑ, καθώς και στο άρθρο 4 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση).

⁽⁷²⁾ UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων), επανέκδοση Απρίλιος 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, παράγραφος 89.

⁽⁷³⁾ ΕΥΑΑ, [Προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας – Δικαστική ανάλυση](#), Δεύτερη έκδοση, Ιανουάριος 2023, ενότητα 1.3.2. Ιθαγένεια.

αν και όχι το μοναδικό, κριτήριο κατά τον προσδιορισμό της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους (βλ. ενότητα [3.3. Για τους ανιθαγενείς αιτούντες: η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής](#)).

Υπενθυμίζεται ότι στη διαδικασία ασύλου, κάθε είδους αποδεικτικά στοιχεία είναι αποδεκτά (εφόσον δεν παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος) ⁽⁷⁴⁾. Ορισμένοι αιτούντες ενδέχεται να είναι σε θέση να προσκομίσουν έγγραφα για να υποστηρίξουν το αίτημά τους, ενώ, για άλλους, η αξιολόγησή σας μπορεί να πρέπει να βασιστεί στις δηλώσεις τους και/ή σε άλλα είδη αποδεικτικών στοιχείων.

- **Για τους αιτούντες που δεν υποβάλλουν έγγραφα**, να θυμάστε ότι μπορεί να υπάρχουν πολλοί νόμιμοι λόγοι για τους οποίους ο αιτών δεν είχε ποτέ ή δεν έχει πλέον στην κατοχή του τα σχετικά έγγραφα που μπορούν να πιστοποιήσουν την ιθαγένειά του. Σε αυτούς μπορεί να περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις σε σχέση με την έκδοση εγγράφων, ο φόβος του αιτούντος για τις αρχές, η κατάρρευση των διοικητικών διαδικασιών λόγω γενικής κατάστασης σύγκρουσης, η απώλεια ή η μη σκόπιμη ζημία και οποιαδήποτε αντικειμενική αδυναμία των αιτούντων να λάβουν τα σχετικά έγγραφα. Ελλείψει αποδεικτικών εγγράφων που υποβάλλει ο αιτών και/ή σε περίπτωση αδυναμίας του να επικοινωνήσει με τις εθνικές αρχές του, άλλα σχετικά στοιχεία, ιδίως οι δηλώσεις του αιτούντος, μπορούν να τεκμηριώσουν την ιθαγένεια ή την ανιθαγένειά του.
- **Όταν οι αιτούντες υποβάλλουν σχετικά έγγραφα** τα οποία αποδεικνύουν ή υποδεικνύουν την ιθαγένεια ή την ανιθαγένειά τους, αυτά θα πρέπει πάντα να αξιολογούνται στο πλαίσιο της αίτησης ασύλου τους. Ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις όπου το προσκομιζόμενο έγγραφο μπορεί να αποδεικνύει την ιθαγένεια, αλλά έρχεται σε άμεση αντίθεση με τις δηλώσεις των αιτούντων σχετικά με άλλα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά (π.χ. διαβατήριο που παραλήφθηκε αυτοπροσώπως στη χώρα καταγωγής μετά την υποτιθέμενη ημερομηνία αναχώρησης του αιτούντος).

Λάβετε υπόψη σας ότι ένα αποδεικτικό στοιχείο από μόνο του μπορεί να είναι επαρκώς αποδεικτικό για να στηρίξει την αξιοπιστία του ουσιώδους πραγματικού περιστατικού, καθώς και για να το επιβεβαιώσει (π.χ. προσκόμιση αυθεντικού εθνικού διαβατηρίου). Από την άλλη πλευρά, ένα αποδεικτικό στοιχείο που δεν έχει αποδεικτική ισχύ όσον αφορά το ουσιώδες πραγματικό περιστατικό καθεαυτό (π.χ. πιστοποιητικό γέννησης) μπορεί να τεκμηριώνει, σε συνδυασμό με άλλα αποδεικτικά στοιχεία και τις δηλώσεις του αιτούντος, την αξιοπιστία του ουσιώδους πραγματικού περιστατικού.

Σημείο που πρέπει να θυμάστε

Η αξιολόγηση της αξιοπιστίας συνδυάζει την αξιολόγηση των εγγράφων και άλλων αποδεικτικών στοιχείων, την αξιολόγηση των δηλώσεων του αιτούντος και την εξέταση παραγόντων που ενδέχεται να οδηγήσουν σε διαστρεβλώσεις.

⁽⁷⁴⁾ ΕΥΑΑ, [Πρακτικός οδηγός σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου](#), Ιανουάριος 2024, σ. 43.

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν διάφορα είδη αποδεικτικών στοιχείων που μπορούν να συμβάλουν στην τεκμηρίωση της ιθαγένειας (ή της έλλειψης αυτής) του αιτούντος και θα αναδειχθούν ορισμένες ιδιαιτερότητες σχετικά με αυτό το θέμα:

- [Δηλώσεις του αιτούντος](#)
- [Αποδεικτικά έγγραφα](#)
- [Πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής](#)
- [Άλλα αποδεικτικά στοιχεία](#)

5.1. Δηλώσεις του αιτούντος

Οι δηλώσεις μπορεί να είναι τα μόνα αποδεικτικά στοιχεία που μπορεί να προσκομίσει ο αιτών για να επιβεβαιώσει τη χώρα καταγωγής του. Επιπλέον, και ιδίως για τον αιτούντα που δηλώνει ότι κατέχει (αποκλειστικά) μία ιθαγένεια, οι δηλώσεις μπορεί να υποδηλώνουν ότι στην πραγματικότητα μπορεί να κατέχει και άλλη (πρόσθετη) ιθαγένεια. Αυτό μπορεί να είναι εμφανές μέσω των πληροφοριών που παρέχει, όπως ο τόπος γέννησης, η εθνικότητα των μελών της οικογένειας και η προηγούμενη διαμονή του.

Οι δηλώσεις μπορούν να είναι προφορικές ή γραπτές, να συλλέγονται κατά τη διάρκεια της προσωπικής συνέντευξης ή σε προηγούμενα στάδια της διαδικασίας. Όταν δεν υπάρχουν άλλα, ή υπάρχουν μόνο περιορισμένα, αποδεικτικά έγγραφα, μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο κατά τη διάρκεια της προσωπικής συνέντευξης να διερευνηθούν ορισμένα θέματα που θα βοηθήσουν στην εξακρίβωση της αξιοπιστίας της υποτιθέμενης ιθαγένειας ή της ανιθαγένειας του προσώπου.

Ορθή πρακτική

Τα θέματα προς διερεύνηση πρέπει να επιλέγονται, να προσαρμόζονται και να διατυπώνονται με βάση το προφίλ και την αφήγηση του αιτούντος. Μια ορθή πρακτική είναι να λαμβάνονται πάντα υπόψη οι δηλώσεις του αιτούντος ως σημείο εκκίνησης για την υποβολή ερωτήσεων σχετικά με την καταγωγή του. Για παράδειγμα, εάν ένα πρόσωπο αναφέρει ορισμένες τοποθεσίες, γεγονότα, ανθρώπους ή τοπικές διοικητικές αρχές, ζητήστε του να τα αναλύσει.

Παραδείγματα θεμάτων προς διερεύνηση σχετικά με τον προσδιορισμό της χώρας καταγωγής

Οικογενειακοί δεσμοί

Η διερεύνηση των οικογενειακών δεσμών είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο αιτών ενδέχεται να (μην) έχει αποκτήσει ή έχει απολέσει μια ιθαγένεια.

- Η ταυτότητα των μελών της οικογένειας.
- Η οικογενειακή κατάσταση των μελών της οικογένειας.

- Το είδος του γάμου των γονέων του αιτούντος και του αιτούντος και του/της συζύγου του.
- Αλλαγές στη σύνθεση της οικογένειας.

Πληροφορίες σχετικά με την προσωπική εμπειρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής

- Οι διαδικασίες που ακολούθησε για να λάβει τα έγγραφα που έχει υποβάλει (π.χ. διαβατήριο, δελτίο ταυτότητας, άδεια οδήγησης, εκλογική κάρτα).
- Ο τόπος διαμονής και το επάγγελμα των μελών της οικογένειας.

Γενικές γνώσεις

- Πληροφορίες σχετικά με τους διοικητικούς/δημόσιους φορείς (τύπος, λειτουργία, τοποθεσία, είδος παρεχόμενων υπηρεσιών).
- Εκπαιδευτικό σύστημα (εγγραφή στα σχολεία, προγράμματα).
- Διαθέσιμα μέσα μεταφοράς στη χώρα (δημόσιες συγκοινωνίες, δρομολόγια).
- Συμβάντα ασφάλειας (ιδίως σε χώρες όπου επικρατεί βία ή υπάρχει ένοπλη σύγκρουση).
- Άλλα σημαντικά γεγονότα (φυσικές καταστροφές, πολιτικά γεγονότα όπως εκλογές, αθλητικές ή πολιτιστικές εκδηλώσεις).
- Άλλα πρόσφατα γεγονότα πριν από την αναχώρηση.
- Γεωγραφικές γνώσεις (σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, τοπικό τοπίο στη δηλωμένη περιοχή διαμονής).
- Εθνικά χαρακτηριστικά (νόμισμα, μονάδες μέτρησης).
- Τοπικά μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιοφωνικοί σταθμοί, τηλεοπτικά κανάλια).
- Παράδοση, πολιτισμός, θρησκεία (π.χ. εθνικές εορτές, γαστρονομικές σπεσιαλιτέ, διασημότητες).
- Τοπική γλώσσα ή γλώσσες και εθνοτικές ομάδες.
- Τοπικό και εθνικό ημερολόγιο ή ημερολόγια.
- Τοπικοί και εθνικοί πάροχοι υπηρεσιών (τοπικές τράπεζες, πάροχοι τηλεπικοινωνιών, ονόματα τοπικών καταστημάτων).

Στην περίπτωση **προσώπου που ισχυρίζεται ότι έχει ιθαγένεια, αλλά δεν έχει διαμείνει ποτέ (ή για μεγάλο χρονικό διάστημα) στη χώρα ιθαγένειάς του**, τα θέματα που πρέπει να διερευνηθούν κατά τη διάρκεια της προσωπικής συνέντευξης θα πρέπει να **προσαρμοστούν προσεκτικά**. Θα πρέπει να περιλαμβάνουν, κατά περίπτωση, τους λόγους της μακράς διαμονής του αιτούντος στο εξωτερικό (μεταναστευτικό ιστορικό), τους οικογενειακούς δεσμούς, τις επαφές με τη διασπορά, τις πιθανές αλληλεπιδράσεις με τις προξενικές αρχές (ιδίως τις διαδικασίες για την απόκτηση εγγράφων) και τις επαφές με τις δημόσιες αρχές της χώρας καταγωγής (π.χ. για την απόδειξη της γέννησης, του γάμου, του θανάτου των γονέων).

Για έναν αιτούντα που ισχυρίζεται ότι είναι ανιθαγενής, μπορείτε να κάνετε ερωτήσεις σχετικά με τη συγκεκριμένη κατάσταση του ως ανιθαγενούς στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, εκτός από ερωτήσεις σχετικά με την ίδια τη χώρα. Αυτές οι ερωτήσεις μπορούν, κατά περίπτωση, να περιλαμβάνουν, το οικογενειακό του ιστορικό, συγκεκριμένα έγγραφα ή διοικητικές διαδικασίες ή κοινωνικές υπηρεσίες που ισχύουν μόνο για ανιθαγενείς, δικαιώματα και περιορισμούς στη χώρα καταγωγής και συγκεκριμένα γεγονότα που επηρέασαν ιδιαίτερα την κοινότητά του.

Παραδείγματα θεμάτων προς διερεύνηση για τον προσδιορισμό της ανιθαγένειας και της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής

- Καταγωγή και οικογενειακή κατάσταση (έγγαμος/-η, διαζευγμένος/-η).
- Τόπος και περιστάσεις γέννησης ή υιοθεσίας.
- Διοικητικά μέτρα που λαμβάνονται από τους γονείς για την καταχώριση της γέννησης ή της υιοθεσίας στις αρμόδιες αρχές και το αποτέλεσμα τους.
- Η αντίληψη του αιτούντος ότι έχει αποκτήσει ή απολέσει ιθαγένεια.
- Κατάσταση των μελών της οικογένειας (παρούσας και παρελθούσας), συμπεριλαμβανομένης της (μεταναστευτικής) ιστορίας, (π.χ. αδυναμία/δυνατότητα επανένωσης με τα μέλη της οικογένειας).
- Εθνοτική καταγωγή η οποία συνδέεται με γνωστές πρακτικές διακρίσεων.
- Κατάσταση ανιθαγενών προσώπων με παρόμοιο υπόβαθρο.
- Απόπειρες ή αδυναμία απόκτησης εγγράφων ταυτότητας ή ταξιδιωτικών εγγράφων.
- Δικαιώματα που απολαμβάνουν και περιορισμοί που αντιμετωπίζουν στην εξεταζόμενη χώρα (π.χ. πρόσβαση σε κοινωνική πρόνοια, εκπαίδευση, δικαίωμα ψήφου, δικαίωμα κληρονομιάς).
- Τόπος διαμονής (π.χ. καταυλισμοί, παραμεθόριες περιοχές, κράτηση, απόπειρα απέλασης από τις εθνικές αρχές).

Εκτός από τα συγκεκριμένα θέματα που αναφέρονται παραπάνω, οι [Δείκτες ιθαγένειας \(ή έλλειψης αυτής\)](#) που αναφέρονται στην ενότητα [3.1](#) με βάση τους τρόπους απόκτησης μπορεί να χρησιμεύσουν ως βάση για την ενημέρωση για περαιτέρω θέματα που θα διερευνηθούν κατά τη διάρκεια της προσωπικής συνέντευξης.

Σχετική έκδοση του ΕΥΑΑ

Για καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής της προσωπικής συνέντευξης, βλ. ΕΑΣΟ, [Πρακτικός οδηγός της ΕΑΣΟ: Προσωπική συνέντευξη](#), Δεκέμβριος 2014.

5.2. Αποδεικτικά έγγραφα

Στην παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν διάφοροι τύποι εγγράφων που μπορεί να έχουν σημασία για την αξιολόγηση της ιθαγένειας ενός αιτούντος και θα επισημανθούν συγκεκριμένες εκτιμήσεις σχετικά με αυτό το θέμα. Να θυμάστε ότι η εξέταση της

αποδεικτικής αξίας των αποδεικτικών εγγράφων περιλαμβάνει την εξέταση της συνάφειας και της αξιοπιστίας τους ⁽⁷⁵⁾.

Σημείο που πρέπει να θυμάστε

Η κατοχή ιθαγένειας δεν εξαρτάται από την κατοχή εγγράφων. Το εθνικό διαβατήριο, για παράδειγμα, είναι δηλωτικό αλλά όχι συστατικό της ιθαγένειας. Αντίθετα, ένα πρόσωπο δεν καθίσταται ανιθαγενής απλώς και μόνο επειδή δεν έχει στην κατοχή του έγγραφο που πιστοποιούν την ιθαγένειά του.

Τα παρακάτω σημεία θα σας βοηθήσουν να αξιολογήσετε σωστά τα υποβληθέντα έγγραφα και να θέσετε ορισμένες εύλογες προσδοκίες σχετικά με τη δυνατότητα του αιτούντος να λάβει (περαιτέρω) έγγραφα από τις εθνικές του αρχές. Να τα έχετε κατά νου όταν εξετάζετε έγγραφα ως αποδεικτικά στοιχεία.

- **Η αρμοδιότητα της αρχής έκδοσης για την πιστοποίηση της ιθαγένειας**

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν αποδεικνύουν κατ' ανάγκη όλα τα έγγραφα που αναφέρουν την ιθαγένεια του αιτούντος, από μόνα τους, την ιθαγένειά του. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι αρχές που εκδίδουν τα εν λόγω έγγραφα ενδέχεται να μην είναι αρμόδιες να πιστοποιούν ή να απονέμουν την ιθαγένεια ή επειδή, στην πράξη, ενδέχεται να εκδίδουν έγγραφα χωρίς να απαιτούν αναγκαστικά από το πρόσωπο να προσκομίσει τα απαραίτητα αποδεικτικά έγγραφα. Για παράδειγμα, ένα τοπικό συμβούλιο ενδέχεται να εκδώσει πιστοποιητικό γέννησης στο οποίο αναφέρεται η (αλλοδαπή) ιθαγένεια ενός παιδιού, αν και δεν είναι νομικά αρμόδιο να καθορίζει ή να χορηγεί την ιθαγένεια.

- **Προσδοκία από τον αιτούντα να λάβει έγγραφα από τις εθνικές του αρχές**

Οι αιτούντες έχουν την υποχρέωση να υποβάλουν όλα τα στοιχεία που έχουν στη διάθεσή τους για την τεκμηρίωση της αίτησής τους και, στο πλαίσιο αυτό, να υποβάλουν όλα τα έγγραφα που έχουν στη διάθεσή τους σχετικά με την ιθαγένεια ή τις ιθαγένειές τους.

Η απόφαση σχετικά με το κατά πόσον μπορεί να αναμένεται από τον αιτούντα να επικοινωνήσει με τις αρχές της χώρας καταγωγής του, χωρίς να θέσει τον εαυτό του ή άλλους σε κίνδυνο, προκειμένου να λάβει έγγραφα, πρέπει να καθορίζεται κατά περίπτωση.

Σημείο που πρέπει να θυμάστε

Η αποφαινόμενη αρχή δεσμεύεται από την αρχή της εμπιστευτικότητας, όπως ορίζεται στο άρθρο 7 του ΚΔΑ.

⁽⁷⁵⁾ Για τους κανόνες που ισχύουν για την εξέταση της συνάφειας και της αξιοπιστίας των αποδεικτικών εγγράφων, συμβουλευθείτε το έγγραφο ΕΥΑΑ, [Πρακτικός οδηγός σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου](#), ενότητα 2.1. Αξιολογήστε έγγραφα και άλλα αποδεικτικά στοιχεία.

Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να πραγματοποιείται επαφή με τις αρχές ενός κράτους σχετικά με το οποίο ένα άτομο ισχυρίζεται ότι έχει βάσιμο φόβο δίωξης και/ή διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης.

Εάν ο φορέας δίωξης που φοβάται ο αιτών είναι μη κρατικός φορέας ή εάν ο φόβος του αιτούντος συνδέεται με τη γενική κατάσταση ασφάλειας στη χώρα καταγωγής, ο αιτών έχει γενικά τη δυνατότητα να επικοινωνήσει με τις εθνικές του αρχές.

Οι κάτοχοι πολλαπλών ιθαγενειών που δεν φοβούνται δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε μία από τις χώρες καταγωγής τους αναμένεται να επικοινωνήσουν με τις αρχές της χώρας αυτής.

Σε γενικές γραμμές, εάν το κράτος είναι ο διώκτης, ο αιτών καταρχήν δεν θα μπορούσε να λάβει έγγραφα από τις εθνικές του αρχές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, ακόμη και αν ο αιτών φοβάται έναν κρατικό παράγοντα, ανάλογα με την κατάσταση στη χώρα καταγωγής και ανάλογα με το είδος του εγγράφου και τη διαδικασία που απαιτείται για την απόκτησή του, ο αιτών ενδέχεται να είναι σε θέση να λάβει έγγραφα από τις εθνικές αρχές. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν οι αιτούντες μπορούν να αποκτήσουν τα εν λόγω έγγραφα μέσω τρίτου, ιδίως μέσω μελών της οικογένειάς τους, χωρίς να θέσουν τον εαυτό τους ή άλλους σε κίνδυνο.

Προτού ζητήσετε από τον αιτούντα να προσκομίσει έγγραφα, βεβαιωθείτε ότι οι προσδοκίες σας βασίζονται σε αξιόπιστες και επικαιροποιημένες ΠΧΚ και ότι λαμβάνετε υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις του αιτούντος.

- **Η χρήση παραποιημένων εγγράφων δεν ακυρώνει κατ' ανάγκη την ιθαγένεια**

Έχετε υπόψη ότι οι αιτούντες ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν έγγραφα που δεν είναι αυθεντικά. Αυτό δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι ο αιτών δεν έχει την ιθαγένεια την οποία επικαλείται και, πράγματι, μπορεί να υπάρχουν λογικές εξηγήσεις για τους αιτούντες που καταφεύγουν σε πλαστά έγγραφα. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να δοθεί στον αιτούντα η δυνατότητα να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους κατέφυγε στη χρήση παραποιημένων ή πλαστών εγγράφων. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα πρέπει επίσης να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις δηλώσεις του αιτούντος ως αποδεικτικό στοιχείο της υποτιθέμενης ιθαγένειάς του, οι οποίες θα πρέπει να διερευνηθούν διεξοδικά.

Πρακτικό παράδειγμα υποβολής πλαστού διαβατηρίου από πρόσωπο με ιθαγένεια

Ο αιτών, ο οποίος έχει την ιθαγένεια της χώρας Α, δεν χρειάστηκε ποτέ στο παρελθόν διαβατήριο. Όταν ξέσπασε πόλεμος στη χώρα του, διέφυγε στο εξωτερικό χωρίς να έχει την ευκαιρία να υποβάλει αίτηση για διαβατήριο. Όταν έφθασε στη χώρα ασύλου, συνάντησε ανθρώπους από τη χώρα του, οι οποίοι του είπαν ότι δεν θα έχει καμία τύχη στη διαδικασία ασύλου αν δεν προσκομίσει εθνικό διαβατήριο. Ως εκ τούτου, προμηθεύτηκε ένα πλαστό στη μαύρη αγορά και το υπέβαλε στην αρχή ασύλου.

- **Ορισμένα έγγραφα έχουν υψηλότερη αποδεικτική αξία**

Μεταξύ των εγγράφων που μπορεί να είναι χρήσιμα για την εξακρίβωση της ιθαγένειας του αιτούντος ή της έλλειψης αυτής, θα πρέπει να γίνεται διάκριση με βάση την αποδεικτική τους αξία. Από τη μία πλευρά, υπάρχουν τα εθνικά διαβατήρια, τα ειδικά έγγραφα που εκδίδονται ως αποτέλεσμα μιας διαδικασίας προσδιορισμού της ανιθαγένειας και τα δελτία ταυτότητας [στοιχείο α)] —τα οποία έχουν ιδιαίτερη αποδεικτική αξία— και, από την άλλη πλευρά, υπάρχουν άλλα είδη εγγράφων [στοιχείο β)].

- α) **Διαβατήρια και δελτία ταυτότητας**

Αν και η ύπαρξη ιθαγένειας δεν εξαρτάται από την ύπαρξη εγγράφων, τα διαβατήρια και τα δελτία ταυτότητας είναι έγγραφα τα οποία, αν είναι γνήσια, έχουν ιδιαίτερη αποδεικτική αξία και σας επιτρέπουν να στοιχειοθετήσετε την ιθαγένεια του αιτούντος ⁽⁷⁶⁾. Αυτό οφείλεται επίσης στο γεγονός ότι τα εθνικά διαβατήρια και τα δελτία ταυτότητας περιέχουν βιομετρικά δεδομένα και, ως εκ τούτου, είναι πιο δύσκολο να παραποιηθούν. Ωστόσο, θα πρέπει να θυμόμαστε ότι σε ορισμένες χώρες ένα αυθεντικό διαβατήριο μπορεί επίσης να αποκτηθεί μέσω διαφθοράς, οπότε δεν θα έχει καμία αποδεικτική αξία. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για τις χώρες καταγωγής στις οποίες η διαδικασία έκδοσης δεν υπόκειται σε επαρκείς ελέγχους.

Εθνικά διαβατήρια

Γενικά, το εθνικό διαβατήριο είναι ένα έγγραφο που εκδίδεται από ένα κράτος στους υπηκόους του για ταξίδια στο εξωτερικό.

Η κατοχή διαβατηρίου δημιουργεί μαχητό τεκμήριο ιθαγένειας ⁽⁷⁷⁾. Επομένως, εκτός εάν υπάρχουν συγκεκριμένες ενδείξεις που υποδηλώνουν ότι ο αιτών δεν έχει ή δεν έχει πλέον την ιθαγένεια της χώρας που εξέδωσε το διαβατήριο, η αρμόδια αρχή (υπηρεσία ασύλου) θα πρέπει να θεωρεί ότι το διαβατήριο τεκμηριώνει την ιθαγένεια του αιτούντος. Αυτό ισχύει επίσης για διαβατήρια που έχουν λήξει, αν και θα πρέπει να διερευνηθεί ο λόγος για τον οποίο ο αιτών δεν ανανέωσε ή δεν μπόρεσε να ανανεώσει το διαβατήριό του. Εάν οι ΠΧΚ υποδεικνύουν ότι διαβατήρια μιας συγκεκριμένης χώρας μπορεί να εκδίδονται σε αλλοδαπούς (π.χ. επειδή η διαφθορά είναι ανεξέλεγκτη ή επειδή οι διαδικασίες σχετικά με την έκδοση διαβατηρίων είναι γενικά χαλαρές), το τεκμήριο που δημιουργείται από την κατοχή διαβατηρίου μπορεί να ανατραπεί.

Κατ' εξαίρεση, τα γνήσια και νομίμως εκδοθέντα διαβατήρια ενδέχεται να μην αποδεικνύουν την ιθαγένεια του κατόχου τους. Ορισμένα κράτη εκδίδουν διαβατήρια σε συγκεκριμένες κατηγορίες αλλοδαπών και ανιθαγενών. Σε αυτή την περίπτωση, οι κάτοχοι διαβατηρίων ενδέχεται να μην απολαμβάνουν πλήρη δικαιώματα ως πολίτες, συμπεριλαμβανομένου

⁽⁷⁶⁾ ΕΥΑΑ, [Πρακτικός οδηγός σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου](#), Ιανουάριος 2024, Ενότητα 2.1.2. Εξακρίβωση της γνησιότητας εγγράφων.

⁽⁷⁷⁾ UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων), επανέκδοση Απρίλιος 2019, παράγραφος 93.

του δικαιώματος εισόδου και διαμονής στη χώρα που εξέδωσε το διαβατήριό. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για τα «διαβατήρια ευκολίας», τα οποία εκδίδονται από τα κράτη για επαγγελματικούς λόγους σε μη υπηκόους (π.χ. οι επίτιμοι πρόξενοι μπορεί να έχουν διαβατήριό της χώρας που εκπροσωπούν, παρόλο που δεν είναι υπήκοοι). Τα εν λόγω διαβατήρια δεν συνιστούν απόδειξη ιθαγένειας. Είναι χρήσιμο να εξοικειωθείτε με τη σχετική εθνική νομοθεσία και τις ΠΧΚ σχετικά με τις διοικητικές πρακτικές στη χώρα καταγωγής, ώστε να μπορέσετε να εντοπίσετε τέτοιες περιπτώσεις (π.χ. οι αριθμοί διαβατηρίων για τους αλλοδαπούς μπορεί να διαφέρουν από τους αριθμούς των υπηκόων).

Επιπλέον, ένα άτομο που είχε διαβατήριό στο παρελθόν μπορεί να μην έχει πλέον διαβατήριό, για διάφορους λόγους. Τα διαβατήρια ανήκουν στην κυβέρνηση και μπορούν να ακυρωθούν, να ανακληθούν ή να μην εκδοθούν. Αυτό μπορεί να συμβαίνει, για παράδειγμα, εάν υπάρχει δικαστική εντολή ή ένταλμα σύλληψης [π.χ. λόγω της (υποψίας) εμπλοκής ενός ατόμου σε σοβαρό έγκλημα].

Τέλος, πολλοί μπορεί να μην είχαν ποτέ διαβατήριό, απλώς και μόνο επειδή δεν το χρειάστηκαν ποτέ (π.χ. επειδή δεν ταξίδευαν στο εξωτερικό), επειδή το κατέστρεψαν ή επειδή τους το απέκρουσαν.

Δελτία ταυτότητας

Τα δελτία ταυτότητας εκδίδονται από τα κράτη με σκοπό την ταυτοποίηση εντός της εθνικής τους επικράτειας και μερικές φορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διασυνοριακά ταξίδια. Ωστόσο, ορισμένες χώρες δεν εκδίδουν καθόλου εθνικά δελτία ταυτότητας. Ανάλογα με τη χώρα έκδοσης, τα δελτία ταυτότητας μπορεί να έχουν παρόμοια αποδεικτική αξία με τα διαβατήρια, για παράδειγμα όταν μπορούν να εκδοθούν μόνο σε υπηκόους μιας χώρας.

Ωστόσο, ορισμένες χώρες εκδίδουν επίσης επίσημα δελτία ταυτότητας σε αλλοδαπούς. Στις εν λόγω περιπτώσεις, η αλλοδαπή ιθαγένεια του κατόχου μπορεί να αναφέρεται ρητά ή να αναφέρεται έμμεσα (με τη χρήση συγκεκριμένων αριθμών/κωδικών) στο δελτίο. Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να είναι χρήσιμο να συμβουλευτείτε τις ΠΧΚ σχετικά με τις προϋποθέσεις και τις απαιτήσεις που χρησιμοποιούνται για να καθοριστεί η αναφορά της αλλοδαπής ιθαγένειας σε ένα δελτίο ταυτότητας (π.χ. είδος εγγράφων που απαιτούνται για να αποδειχθεί η αλλοδαπή ιθαγένεια στις διοικητικές αρχές που εκδίδουν το δελτίο ταυτότητας) ⁽⁷⁸⁾.

Χρήσιμες διαδικτυακές βάσεις δεδομένων σχετικά με τα διαβατήρια και άλλα επίσημα έγγραφα που εκδίδονται από χώρες σε όλο τον κόσμο

- Το [διαδικτυακό δημόσιο μητρώο γνήσιων εγγράφων ταυτότητας και ταξιδιωτικών εγγράφων \(PRADO\)](#) ⁽⁷⁹⁾ είναι μια βάση δεδομένων με δείγματα εγγράφων ταυτότητας

⁽⁷⁸⁾ ΕΥΑΑ, *Πρακτικός οδηγός σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου*, Ιανουάριος 2024, σ. 64-67.

⁽⁷⁹⁾ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «PRADO — Διαδικτυακό δημόσιο μητρώο γνήσιων εγγράφων ταυτότητας και ταξιδιωτικών εγγράφων», ιστότοπος Consilium.europa, χωρίς ημερομηνία, προσπελάστηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024, <https://www.consilium.europa.eu/prado/el/prado-start-page.html>.

και ταξιδιωτικών εγγράφων που είναι διαθέσιμη στο κοινό από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Η «[EdisonTD](#)»⁽⁸⁰⁾ είναι μια βάση δεδομένων που έχει αναπτυχθεί από τις ολλανδικές αρχές σε συνεργασία με τις αρχές της Αυστραλίας, του Καναδά, των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και του Διεθνούς Οργανισμού Εγκληματολογικής Αστυνομίας (Ιντερπόλ). Μέρος της βάσης δεδομένων είναι διαθέσιμο στο κοινό.

β) Άλλα έγγραφα

Πολλά άλλα έγγραφα μπορούν να τεκμηριώσουν, είτε μόνα τους είτε σε συνδυασμό με άλλα αποδεικτικά στοιχεία, ότι ο αιτών έχει μια συγκεκριμένη ιθαγένεια. Κατάλογος των εν λόγω άλλων εγγράφων παρατίθεται κατωτέρω.

Προξενικά πιστοποιητικά

Το προξενικό πιστοποιητικό είναι έγγραφο που πιστοποιεί ότι ο κάτοχος έχει καταχωριστεί στο μητρώο υπηκόων που διαμένουν σε περιοχή εκτός της εθνικής επικράτειας για την οποία είναι αρμόδιο το προξενείο. Ο κύριος σκοπός του προξενικού πιστοποιητικού είναι να επιτρέψει στον κάτοχό του να ζητήσει τη συνδρομή των εθνικών του αρχών όταν βρίσκεται στο εξωτερικό (π.χ. για να διευκολύνει τη μεταβίβαση της ιθαγένειας για παιδιά που έχουν γεννηθεί εκτός της χώρας ιθαγένειάς τους).

Τα προξενικά συστήματα πιστοποίησης απαιτούν κατά κανόνα από ένα πρόσωπο να υποβάλει αποδεικτικά στοιχεία για την ιθαγένειά του, όπου περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, η προσκόμιση έγκυρου διαβατηρίου. Ως εκ τούτου, ένα αυθεντικό προξενικό πιστοποιητικό μπορεί να θεωρηθεί ισοδύναμο με διαβατήριο όσον αφορά την αποδεικτική του αξία, εάν περιέχει επίσης φωτογραφία του κατόχου και ανάλογα με τις προϋποθέσεις που απαιτούνται από την προξενική αρχή για την έκδοση του πιστοποιητικού. Υπό αυτή την έννοια, θα πρέπει επίσης να επιδεικνύεται προσοχή όταν ο αιτών υποβάλλει προξενικό πιστοποιητικό ισχυριζόμενος ότι δεν έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους. Η υπόθεση αυτή μπορεί απλώς να οφείλεται στο γεγονός ότι ο αιτών δεν έχει υποβάλει στο προξενείο τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι ο αιτών δεν έχει την ιθαγένεια.

Δεν εκδίδουν πολλές χώρες προξενικά πιστοποιητικά. Ως εκ τούτου, η απουσία ενός τέτοιου πιστοποιητικού δεν μπορεί να υποδηλώνει έλλειψη ιθαγένειας.

⁽⁸⁰⁾ EdisonTD, «edison», ιστότοπος EdisonTD, χωρίς ημερομηνία, προσπελάστηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024, <https://www.edisontd.nl/about>.

Άλλα ταξιδιωτικά έγγραφα

Συνήθως, τα κράτη μπορούν να εκδίδουν ταξιδιωτικά έγγραφα σε άτομα που δεν είναι κάτοχοι της ιθαγένειάς τους και τα οποία, για διάφορους λόγους, δεν μπορούν να αποκτήσουν κανονικό διαβατήριο.

Τα ταξιδιωτικά έγγραφα που εκδίδονται από χώρα άλλη από τη χώρα αναφοράς (π.χ. διαβατήριο πρόσφυγα, «μπλε» διαβατήριο) μπορούν να περιλαμβάνουν την αναφορά της ιθαγένειας του κατόχου ή την έλλειψη αυτής. Στην τελευταία περίπτωση, η κατοχή ενός τέτοιου ταξιδιωτικού εγγράφου θα πρέπει να εγείρει ερωτήματα σχετικά με τον λόγο για τον οποίο ο αιτών εγκατέλειψε την εν λόγω χώρα και μπορεί να οδηγήσει στην εφαρμογή ενός λόγου απαραδέκτου (δηλαδή των εννοιών «πρώτη χώρα ασύλου» ή «ασφαλής τρίτη χώρα») ⁽⁸¹⁾.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι αιτούντες μπορεί να έχουν στην κατοχή τους άλλου είδους ταξιδιωτικά έγγραφα (π.χ. laissez-passer), τα οποία μπορεί να περιέχουν ενδείξεις ιθαγένειας ή έλλειψης της ιδιότητας του πολίτη σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Πιστοποιητικά γέννησης

- Τα πιστοποιητικά γέννησης εκδίδονται για να τεκμηριώσουν τη γέννηση ενός ατόμου ή την καταχώριση μιας γέννησης. Συνήθως περιλαμβάνουν το όνομα του τέκνου, την ημερομηνία και τον τόπο γέννησης και, συχνά, το όνομα και μερικές φορές την ιθαγένεια των γονέων. Ωστόσο, τα πιστοποιητικά γέννησης από μόνα τους δεν περιέχουν οριστικές πληροφορίες σχετικά με την ιθαγένεια του προσώπου. Μπορούν να αναφέρουν μόνο μία ιθαγένεια ανά γονέα και, ως εκ τούτου, δεν λαμβάνουν υπόψη ότι οι γονείς μπορεί να έχουν επιπλέον ιθαγένειες. Το σημαντικότερο είναι ότι οι αρχές που εκδίδουν τα πιστοποιητικά γέννησης δεν έχουν τη νομική αρμοδιότητα να πιστοποιούν την ιθαγένεια και ενδέχεται να μη ζητούν κανένα απολύτως αποδεικτικό στοιχείο για την ιθαγένεια των γονέων κατά την καταχώριση της γέννησης.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, τα πιστοποιητικά γέννησης μπορούν να τεκμηριώσουν την ιθαγένεια από μόνα τους. Τέτοια περίπτωση είναι όταν το πιστοποιητικό γέννησης αποδεικνύει ότι πληρούνται τα πραγματικά στοιχεία που απαιτούνται από την εθνική νομοθεσία περί ιθαγένειας. Για παράδειγμα, ο αιτών μπορεί να έχει γεννηθεί σε χώρα που εφαρμόζει το [jus soli](#). Σε αυτή την περίπτωση, η ιθαγένεια του αιτούντος μπορεί να συναχθεί από το πιστοποιητικό γέννησης (με μνεία του τόπου γέννησης) σε συνδυασμό με τις ΠΧΚ που επιβεβαιώνουν ότι η χώρα εφαρμόζει jus soli χωρίς περιορισμούς.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα πιστοποιητικά γέννησης από μόνα τους δεν αρκούν για την εξακρίβωση της ιθαγένειας και πρέπει να συνδυαστούν με άλλα στοιχεία. Για παράδειγμα, όταν το εθνικό δίκαιο ορίζει ότι η ιθαγένεια μεταβιβάζεται μέσω του πατέρα, το πιστοποιητικό γέννησης του αιτούντος που περιέχει πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα

⁽⁸¹⁾ Βλ. τμήμα V του ΚΔΑ.

του πατέρα, μαζί με την απόδειξη της ιθαγένειας του πατέρα (π.χ. διαβατήριο ή προξενικό πιστοποιητικό), μπορεί να αρκεί για να τεκμηριώσει την ιθαγένειά του.

Πιστοποιητικά ιδιότητας του πολίτη ή ιθαγένειας

Τα πιστοποιητικά ιδιότητας του πολίτη ή ιθαγένειας είναι έγγραφα που εκδίδονται από το κράτος για να πιστοποιήσουν ότι το πρόσωπο που προσδιορίζεται στο πιστοποιητικό κατέχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους. Τα εν λόγω πιστοποιητικά περιλαμβάνουν το όνομα και το επώνυμο του προσώπου, την ημερομηνία και τον τόπο γέννησής του. Μπορεί να περιλαμβάνουν και άλλα στοιχεία ταυτοποίησης, όπως φωτογραφία του προσώπου, το όνομα των γονέων του (και τα δικά τους στοιχεία ταυτοποίησης) και τον τρόπο απόκτησης της ιθαγένειας. Η ύπαρξη εικόνας του αιτούντος στη βεβαίωση θα ενισχύσει την αποδεικτική αξία του, καθώς θα είστε σε θέση να κάνετε σαφή σύνδεση μεταξύ του εγγράφου και του αιτούντος.

Περιλαμβάνεται επίσης η ημερομηνία έκδοσης. Η ισχύς των πιστοποιητικών ιθαγένειας μπορεί να είναι χρονικά περιορισμένη (π.χ. 6 μήνες). Πράγματι, σε αντίθεση με το πιστοποιητικό γέννησης, το οποίο πιστοποιεί ένα αμετάβλητο και μοναδικό γεγονός, το πιστοποιητικό ιθαγένειας μπορεί να πιστοποιεί μόνο μια πραγματική κατάσταση κατά τη στιγμή της διαπίστωσής της. Ωστόσο, ακόμα κι ένα πιστοποιητικό ιθαγένειας που έχει «λήξει» μπορεί να σας δώσει ισχυρή ένδειξη ως προς την (προηγούμενη) ιθαγένεια του αιτούντος.

Όπως για όλα τα έγγραφα, έχετε υπόψη τις περιστάσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να εκδοθούν πιστοποιητικά ιθαγένειας από τις εθνικές αρχές. Μπορεί να υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί, για παράδειγμα, ορισμένες χώρες εκδίδουν τέτοια πιστοποιητικά μόνο για υπηκόους που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό.

Δελτία και άδειες διαμονής

Τα δελτία και οι άδειες διαμονής εκδίδονται από το κράτος για να βοηθήσουν στην εξακρίβωση της νόμιμης παραμονής ενός ατόμου στην εθνική επικράτειά του, συχνά για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Η διαμονή δεν ισοδυναμεί με ιθαγένεια. Δεν ισχύει ότι επειδή κάποιος έχει διαμείνει νόμιμα σε μια συγκεκριμένη χώρα για μεγάλο χρονικό διάστημα ή ακόμη και για ολόκληρη τη ζωή του, μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει αποκτήσει την ιθαγένεια της εν λόγω χώρας. Τα δελτία διαμονής συχνά αναφέρουν την ιθαγένεια του κατόχου, η οποία αποτελεί ένδειξη της ιθαγένειας του αιτούντος, αλλά όχι απόδειξη αυτής.

Ωστόσο, η νόμιμη διαμονή σε μια χώρα αποτελεί σημαντικό στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στην περίπτωση ανιθαγενών αιτούντων για τον προσδιορισμό της χώρας συνήθους διαμονής ή στο πλαίσιο της αξιολόγησης ασφαλούς τρίτης χώρας.

Άλλα έγγραφα

Σε ορισμένες χώρες, άλλοι τύποι εγγράφων, όπως η άδεια οδήγησης ή η εκλογική κάρτα, χρησιμοποιούνται ευρέως ως κύριο έγγραφο ταυτότητας. Περιέχουν παρόμοια προσωπικά στοιχεία και χαρακτηριστικά με τα συμβατικά δελτία ταυτότητας.

Επιπλέον, τα πιστοποιητικά γάμου (επίσημες δηλώσεις των εθνικών αρχών που πιστοποιούν ότι δύο άτομα είναι παντρεμένα) συνήθως περιέχουν ενδείξεις σχετικά με την ιθαγένεια ή τις ιθαγένειες των συζύγων.

Ειδικότερα για τους ανιθαγενείς, ειδικά έγγραφα που πιστοποιούν την εγγραφή τους σε διεθνείς οργανισμούς σε σχέση με την παροχή υπηρεσιών μπορούν να αποτελέσουν μέσο ταυτοποίησης (π.χ. κάρτες που εκδίδονται για εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα).

Τέλος, άλλοι τύποι εγγράφων δεν έχουν αποδεικτική αξία, αλλά μπορούν να θεωρηθούν ότι τεκμηριώνουν την ιθαγένεια (ή την έλλειψη αυτής) του αιτούντος. Τέτοια έγγραφα μπορεί να είναι, για παράδειγμα, σχολικά πιστοποιητικά, ιατρικά πιστοποιητικά, συμβάσεις εργασίας, συμβόλαια ιδιοκτησίας ή συμβάσεις μίσθωσης.

Λάβετε υπόψη το γεγονός ότι η αναγνώριση της ύπαρξης ιθαγένειας από ένα κράτος (π.χ. με την τοποθέτηση μιας «ειδικής» σφραγίδας στο διαβατήριό του αιτούντος) ή μια ρητή ένδειξη του καθεστώτος από τις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους (π.χ. επιστολή από την πρεσβεία του) μπορεί συχνά να είναι «ενδεικτική», όχι συστατική, της ύπαρξης ιθαγένειας.

5.3. Πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής

Η διαθεσιμότητα υψηλής ποιότητας, αξιόπιστων και σχετικών ΠΧΚ είναι απαραίτητη για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Όσον αφορά ειδικότερα την απόδειξη της ιθαγένειας ή της ανιθαγένειας, ένα πρωταρχικό στοιχείο είναι οι πληροφορίες σχετικά με τη νομοθεσία περί ιθαγένειας στη χώρα καταγωγής του αιτούντος. Συμπεριλαμβάνεται η εθνική νομοθεσία η οποία θα πρέπει να περιέχει ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τις κατηγορίες προσώπων που είναι επιλέξιμα για ιθαγένεια, τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται (εάν υπάρχουν), αλλά και τις διοικητικές διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για την απόκτηση εγγράφων ιθαγένειας. Το σημαντικότερο είναι ότι οι ΠΧΚ θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται στην πράξη οι εν λόγω νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις.

Λάβετε υπόψη σας ότι οι επικαιροποιημένες ΠΧΚ σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας κατά τη στιγμή της αξιολόγησής σας ενδέχεται να μην είναι σχετικές. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι νόμοι και οι πρακτικές για την ιθαγένεια μπορεί να μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου και η κατάσταση του αιτούντος πρέπει να αξιολογείται υπό το πρίσμα της δικής του ιστορίας. Ενδέχεται να αντιμετωπίσετε περιπτώσεις στις οποίες θα πρέπει να αναζητήσετε πληροφορίες σχετικά με τους νόμους και

τις πρακτικές που ίσχυαν κατά τον χρόνο που ο αιτών θα μπορούσε να αποκτήσει ή να χάσει την ιθαγένειά του (χρόνος γέννησης, χρόνος δημιουργίας ενός νέου κράτους στο οποίο ζούσε ο αιτών κ.λπ.).

ΠΧΚ που ενδέχεται να υποδεικνύουν πιθανές καταστάσεις ανιθαγένειας

Οι ΠΧΚ θα πρέπει επίσης να καλύπτουν τυχόν (πρακτικούς) περιορισμούς ή δυσκολίες όσον αφορά την αποτελεσματική πρόσβαση στην ιθαγένεια και την αναγνώριση της ιθαγένειας από τις εθνικές αρχές για ορισμένες κατηγορίες του πληθυσμού της εν λόγω χώρας.

Πρακτικό παράδειγμα. Βάσει αξιόπιστων ΠΧΚ, γνωρίζετε ότι οι γυναίκες στη χώρα Α δεν μπορούν να μεταφέρουν την ιθαγένειά τους στα τέκνα τους. Όταν ο αιτών δηλώνει ότι κατάγεται από τη χώρα Α επειδή η μητέρα του έχει την ιθαγένεια της χώρας Α, αυτό πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω, καθώς ενδέχεται, στην πραγματικότητα, να είναι ανιθαγενής.

Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι ένα πρόσωπο που εσείς θεωρείτε ότι είναι ανιθαγενής μπορεί να μη θεωρείται κατ' ανάγκη ανιθαγενής από άλλες χώρες ή από τη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής (βλ. περαιτέρω σχετικά με τον ορισμό της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής στην ενότητα [3.3. Για τους ανιθαγενείς αιτούντες: η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής](#)). Ειδικότερα, όταν ερευνάτε την αντιμετώπιση των ανιθαγενών στη νομοθεσία μιας χώρας, θα πρέπει να γνωρίζετε αν ο αιτών θα ενέπιπτε ή όχι στην κατηγορία των ανιθαγενών στην εν λόγω χώρα.

Πρακτικό παράδειγμα. Θα θέλατε να μάθετε πώς θα αντιμετωπιζόταν ο αιτών, τον οποίο θεωρείτε ανιθαγενή σύμφωνα με τις εθνικές σας κατευθυντήριες γραμμές, στη χώρα Β, όπου είχε την προηγούμενη συνήθη διαμονή του. Με βάση τις ΠΧΚ, γνωρίζετε ότι η χώρα Β δεν θεωρεί τους ανθρώπους της καταγωγής του αιτούντος ως ανιθαγενείς, αλλά ως έχοντες την ιθαγένεια της χώρας Γ. Το γεγονός ότι η χώρα Β θεωρεί τον αιτούντα υπήκοο της χώρας Γ δεν σας οδηγεί στην αξιολόγηση της ανάγκης προστασίας έναντι της χώρας Γ. Η χώρα αναφοράς παραμένει η χώρα Β.

Το γεγονός ότι η χώρα Β θεωρεί ότι ο αιτών έχει την ιθαγένεια της χώρας Γ έχει, ωστόσο, σημασία για να καθοριστεί ο τρόπος που αντιμετωπίζεται ο αιτών στη χώρα Β ως πρόσωπο με την ιθαγένεια της χώρας Γ: τα δικαιώματα που έχει εκεί, αν έχει πρόσβαση σε προστασία κ.λπ.

Χρήσιμες διαδικτυακές βάσεις δεδομένων

- Η βάση δεδομένων [Global Nationality Laws Database](#) ⁽⁸²⁾ είναι μια συλλογή θεματικά συναφών νόμων που καλύπτει 177 χώρες και συγκρίνει τους νόμους διαχρονικά. Η διαχείρισή της γίνεται από το Global Citizenship Observatory (GLOBALCIT) (Παγκόσμιο Παρατηρητήριο για την Ιθαγένεια), «ένα διαδικτυακό παρατηρητήριο που έχει δεσμευτεί για την τεκμηριωμένη και αμερόληπτη ανάλυση των νόμων περί ιθαγένειας» ⁽⁸³⁾, το οποίο εδρεύει στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο. Το GLOBALCIT βασίζεται σε ένα μεγάλο διεθνές δίκτυο εμπειρογνομόνων ανά χώρα, οι οποίοι, μεταξύ άλλων, παρέχουν στοιχεία στη βάση δεδομένων που συγκρίνει δεδομένα μεταξύ χωρών και διαχρονικά. Αποτελεί πολύτιμη πηγή αν χρειάζεται να μάθετε περισσότερα για τους εθνικούς νόμους σε συγκεκριμένες χώρες. Μια αναζήτηση πιθανότατα θα εμφανίσει διάφορες καταχωρίσεις και ενδέχεται να χρειαστεί να ελέγξετε μέσα σε πολλαπλές καταχωρίσεις για να εξακριβώσετε την ορθή τρέχουσα κατάσταση της νομοθεσίας.
- Η βάση δεδομένων [Legislationline](#) «καλύπτει [...] τη νομοθεσία 57 κρατών που συμμετέχουν [στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη] για μια σειρά θεμάτων που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου» ⁽⁸⁴⁾. Εκδίδεται από το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη.
- Η [Refworld](#) ⁽⁸⁵⁾ είναι μια παγκόσμια βάση δεδομένων δικαίου και πολιτικής για το προσφυγικό δίκαιο και την ανιθαγένεια, την οποία διαχειρίζεται η Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

Σχετική έκδοση του ΕΥΑΑ

Ο [Πρακτικός οδηγός για τη χρήση πληροφοριών της χώρας καταγωγής από τους υπευθύνους χειρισμού υποθέσεων κατά την εξέταση αιτήσεων χορήγησης ασύλου](#) της ΕΑΣΟ, Δεκέμβριος 2020, παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο χρήσης των ΠΧΚ στα διάφορα στάδια της εξέτασης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.

⁽⁸²⁾ Global Citizenship Observatory, «Global Nationality Laws Database» (Βάση δεδομένων σχετικά με την παγκόσμια νομοθεσία περί ιθαγένειας), Robert Schuman Centre, χωρίς ημερομηνία, προσπελάστηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024, <https://globalcit.eu/national-citizenship-laws/>.

⁽⁸³⁾ Γενικός ιστότοπος του Global Citizenship Observatory, χωρίς ημερομηνία, προσπελάστηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024, <https://globalcit.eu/>.

⁽⁸⁴⁾ Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, «Legislationline.org», χωρίς ημερομηνία, προσπελάστηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024, <https://www.osce.org/odihr/legislationline>.

⁽⁸⁵⁾ UNHCR, Refworld Global Law & Policy Database, χωρίς ημερομηνία, προσπελάστηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024, <https://www.refworld.org/>.

5.4. Άλλα αποδεικτικά στοιχεία

α) Έγγραφα που εκδίδονται ως αποτέλεσμα της διαδικασίας προσδιορισμού της ανιθαγένειας

Ο αιτών ενδέχεται να προσκομίσει έγγραφο που να πιστοποιεί ότι έχει αναγνωριστεί επίσημα ή καταχωριστεί ως «ανιθαγενής», είτε στην ίδια τη χώρα ασύλου, είτε στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, είτε σε άλλη χώρα, πριν από την αίτηση ασύλου. Βλ. ενότητα [2.5.1. Ορισμός της ανιθαγένειας στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας](#) για ζητήματα σχετικά με την εν λόγω διαδικασία στη χώρα καταφυγής.

Εάν ο αιτών υποβάλει έγγραφο που αποδεικνύει τη θετική έκβαση της εν λόγω επίσημης διαδικασίας προσδιορισμού, η ανιθαγένειά του μπορεί να θεωρηθεί ως τεκμηριωμένη. Ανάλογα με την αρχή που είναι αρμόδια βάσει του εθνικού δικαίου για τη λήψη της απόφασης σχετικά με τον προσδιορισμό της ανιθαγένειας, το έγγραφο μπορεί να είναι δικαστική απόφαση ή πιστοποιητικό που εκδίδεται, για παράδειγμα, από την αρμόδια δημόσια διοίκηση.

Τα ειδικά διαβατήρια ή ταξιδιωτικά έγγραφα (π.χ. διαβατήριο ανιθαγενούς) που εκδίδονται από τις αρμόδιες αρχές, βάσει του αποτελέσματος της διαδικασίας προσδιορισμού της ανιθαγένειας, έχουν, επομένως, παρόμοια αποδεικτική αξία με τα εθνικά διαβατήρια.

β) Δεδομένα σχετικά με τα ταξίδια στον χώρο Σένγκεν

Οι πληροφορίες που παρέχονται σε αιτήσεις θεωρήσεων που υποβάλλονται από τον αιτούντα ή τα μέλη της οικογένειάς του στη χώρα ασύλου ή σε άλλες χώρες, ιδίως μέσω του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις, μπορούν να θεωρηθούν συναφή αποδεικτικά στοιχεία. Τα αρχεία του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις μπορούν να παράσχουν πληροφορίες για τα έγγραφα ιθαγένειας και τα ταξιδιωτικά έγγραφα που έχει στην κατοχή του ο αιτών. Το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν παρέχει πληροφορίες για ζητήματα δημόσιας ασφάλειας που σχετίζονται με τον αιτούντα, για τυχόν σύνδεσή του με ποινική διαδικασία και τη χρήση παραποιημένων εγγράφων. Μπορεί επίσης να περιέχει αναφορές για την ιθαγένεια και τα σχετικά αποδεικτικά έγγραφα.

γ) Γλωσσική ανάλυση, εκτίμηση ή αναγνώριση ενδείξεων γλώσσας

Η γλωσσική ανάλυση δεν προσδιορίζει τη χώρα ιθαγένειας του αιτούντος, αλλά μπορεί να παρέχει ενδείξεις για τον τόπο (ή έναν από τους τόπους) στον οποίο ο αιτών έχει κοινωνικοποιηθεί διαμένοντας εκεί για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Αντίθετα, ένας αιτών που έχει μια συγκεκριμένη ιθαγένεια μπορεί να μην είναι σε θέση να μιλάει την εθνική του γλώσσα ή να τη μιλάει με δυσκολία, για παράδειγμα, εάν έχει ζήσει στο εξωτερικό για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Υπάρχει ένα ολόκληρο φάσμα πιθανών γλωσσικών εκτιμήσεων, το οποίο περιλαμβάνει από επίσημες επιστημονικές μεθόδους έως πιο ανεπίσημες διαδικασίες. Εάν σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε οποιοδήποτε από αυτά τα εργαλεία, δώστε ιδιαίτερη προσοχή κατά την αξιολόγηση της αξιοπιστίας της χώρας ιθαγένειας ή της επίσημης συνήθους διαμονής του αιτούντος ⁽⁸⁶⁾.

⁽⁸⁶⁾ Βλ. επίσης ΕΥΑΑ, [Πρακτικός οδηγός σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και την εκτίμηση κινδύνου](#), Ιανουάριος 2024, ενότητα 11.2. Συλλέξτε αποδεικτικά στοιχεία συναφή με την αίτηση. ΕΥΑΑ, [Study on Language Assessment for Determination of Origin of Applicants for International Protection](#) (Μελέτη για την αξιολόγηση της γλώσσας για τον προσδιορισμό της καταγωγής των αιτούντων διεθνή προστασία), Σεπτέμβριος 2022.

6. Προστασία και ιθαγένεια (ή έλλειψη αυτής)

Η διεθνής προστασία είναι δευτερεύουσα σε σύγκριση με τη διαθέσιμη προστασία για ένα πρόσωπο στη χώρα καταγωγής. Για τον λόγο αυτό, η αξιολόγηση της διαθεσιμότητας προστασίας στη χώρα καταγωγής αποτελεί υποχρεωτικό βήμα στην ανάλυση της ανάγκης για διεθνή προστασία. Η αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται εάν έχετε προηγουμένως διαπιστώσει ότι υπάρχει φόβος δίωξης ή σοβαρής βλάβης σε περίπτωση επιστροφής του αιτούντος στην περιοχή καταγωγής του στη χώρα καταγωγής του.

Για να θεωρηθεί πρόσφυγας ή δικαιούχος επικουρικής προστασίας, ο αιτών θα πρέπει να μην είναι σε θέση ή, λόγω φόβου δίωξης για έναν από τους λόγους που προβλέπονται στη Σύμβαση για τους πρόσφυγες ή λόγω πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης, να μην επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της χώρας καταγωγής του.

Για έναν ανιθαγενή αιτούντα, εάν έχει διαπιστωθεί φόβος δίωξης για έναν από τους λόγους της Σύμβασης για τους πρόσφυγες, η εξέταση θα πρέπει να επικεντρώνεται στο αν δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου δίωξης, δεν επιθυμεί να επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του.

Άρθρο 3 παράγραφος 5 του ΚΕΑΑ — ορισμός του πρόσφυγα

«πρόσφυγας»: ο υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος, συνεπεία βάσιμου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και **δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος, ευρισκόμενος εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του για τους ίδιους αναφερθέντες λόγους, δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν** και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 12. [η έμφαση είναι του συντάκτη]

Άρθρο 3 παράγραφος 6 του ΚΕΑΑ — ορισμός του προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία

«πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία»: ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν το εν λόγω πρόσωπο επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15, και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2 και ο οποίος **δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού,**

δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας. [η έμφαση είναι του συντάκτη]

Στον παρόντα οδηγό θα βρείτε πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένες πτυχές που αφορούν την ιθαγένεια και ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στην αξιολόγησή σας όσον αφορά τη διαθεσιμότητα εθνικής προστασίας για τον αιτούντα.

6.1. Εθνική προστασία

Κάθε κράτος είναι υπεύθυνο να διασφαλίζει τον σεβασμό των δικαιωμάτων των υπηκόων του. Η ανάγκη για διεθνή προστασία προκύπτει μόνο όταν η εν λόγω εθνική προστασία απορρίπτεται ή δεν είναι διαθέσιμη.

Η εθνική προστασία μπορεί να γίνει κατανοητή με δύο τρόπους.

1. Η βασική γενική προστασία που παρέχεται από τη χώρα ιθαγένειας σε όλα τα πρόσωπα που κατέχουν την ιθαγένεια ενός κράτους και η οποία περιορίζεται **στο δικαίωμα επιστροφής, διαμονής και προστασίας από την επαναπροώθηση** από τη χώρα ιθαγένειας.

Αυτή η εθνική προστασία είναι γενικά διαθέσιμη στους αιτούντες που έχουν ιθαγένεια και αναγνωρίζονται ως πρόσωπα με την ιθαγένεια αυτή από τις αρμόδιες κρατικές αρχές. Ωστόσο, οι ανιθαγενείς αιτούντες, όπου περιλαμβάνονται οι αιτούντες που έχουν ιθαγένεια η οποία δεν αναγνωρίζεται από τις εθνικές αρχές, ενδέχεται να μην μπορούν να επωφεληθούν από τα εν λόγω βασικά δικαιώματα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν θα προστατεύονταν από ένα κράτος κατά την πρώτη αυτή έννοια της εθνικής προστασίας, διότι δεν θα δικαιούνταν νομικά τέτοια προστασία. Η στέρηση της προστασίας κατά την πρώτη αυτή έννοια μπορεί επίσης να είναι αρκούντως σοβαρή ώστε να ισοδυναμεί με δίωξη ανάλογα με τις εκάστοτε περιστάσεις (βλ. ενότητες [7.1. Στέρηση, άρνηση ή αναγκαστική απόδοση ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#) και [7.2. Απουσία αναγνώρισης ιθαγένειας ex lege ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)).

Αυτή η αξιολόγηση πρέπει να γίνεται κατά περίπτωση, δεδομένου ότι πρόσωπα με ιθαγένεια ενδέχεται να αντιμετωπίζουν περιορισμούς στα βασικά αυτά δικαιώματα που συνδέονται με την ιδιότητα του πολίτη, ενώ ένας ανιθαγενής αιτών ή αιτών που έχει ιθαγένεια η οποία όμως δεν αναγνωρίζεται από τις εθνικές αρχές μπορεί, στην πράξη, να απολαύει των δικαιωμάτων αυτών, ανάλογα με τις γενικές και ατομικές περιστάσεις.

2. Η **διαθεσιμότητα της εθνικής προστασίας που παρέχεται από τους φορείς προστασίας** στη χώρα καταγωγής κατά την έννοια του άρθρου 7 του ΚΕΑΑ ⁽⁸⁷⁾ ή η διαθεσιμότητα μιας **εναλλακτικής δυνατότητας εγχώριας προστασίας**, κατά την έννοια του άρθρου 8 του ΚΕΑΑ ⁽⁸⁸⁾.

⁽⁸⁷⁾ Καθώς και το άρθρο 7 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση).

⁽⁸⁸⁾ Καθώς και το άρθρο 8 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση).

Είναι σημαντικό να αξιολογείται το εν λόγω είδος εθνικής προστασίας σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών έχει τεκμηριώσει τον ισχυρισμό ότι φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, ανεξάρτητα από το αν έχει ιθαγένεια ή είναι ανιθαγενής.

Οι ανιθαγενείς αιτούντες ενδέχεται να έχουν ζητήσει ή να είχαν εύλογη δυνατότητα να ζητήσουν την προστασία που παρέχεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο, περιλαμβανομένων των αλλοδαπών, υπό τη δικαιοδοσία του κράτους της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους.

Θα πρέπει να βασιστείτε σε συγκεκριμένες ΠΧΚ σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής διασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων των αλλοδαπών και, ιδίως, των ανιθαγενών αλλοδαπών που βρίσκονται σε κατάσταση συγκρίσιμη με εκείνη του αιτούντος. Λάβετε υπόψη όλες τις σχετικές προσωπικές περιστάσεις πέραν της ανιθαγένειας του αιτούντος.

Η εξέταση της δυνατότητας του αιτούντος να βρει μια εσωτερική εναλλακτική λύση προστασίας μπορεί επίσης να έχει σημασία όταν ισχυρίζεται ότι φοβάται μη κρατικούς φορείς που ευθύνονται για διώξεις ή σοβαρές βλάβες. Υπό την έννοια αυτή, η εξέταση θα βασίζεται στα ίδια στοιχεία όπως και για τους αιτούντες που έχουν ιθαγένεια.

Σχετικές εκδόσεις του EUAA

Για πληροφορίες σχετικά με το θέμα της εθνικής προστασίας από φορείς προστασίας και της εναλλακτικής δυνατότητας εγχώριας προστασίας, ανατρέξτε στον [Πρακτικό οδηγό της EASO σχετικά με την αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας](#), Απρίλιος 2018, σ. 36 και εξής και στο EASO, [Πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή της εναλλακτικής δυνατότητας εγχώριας προστασίας](#), Μάιος 2021.

6.2. Εθνική προστασία σε περίπτωση πολλαπλής ιθαγένειας

Όταν ο αιτών έχει περισσότερες από μία ιθαγένειες και είναι αποδεκτό ότι φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε μία από τις χώρες ιθαγένειάς του, θα πρέπει να αξιολογήσετε αν μπορεί να προστατευτεί αποτελεσματικά από τις εν λόγω πράξεις δίωξης ή σοβαρής βλάβης που φοβάται από οποιαδήποτε από τις χώρες ιθαγένειάς του. Εάν η εθνική προστασία είναι διαθέσιμη σε οποιαδήποτε από τις χώρες ιθαγένειας του αιτούντος, είτε πρόκειται για τη χώρα για την οποία εκφράζεται ο φόβος ή ο κίνδυνος είτε για άλλη χώρα, ο φόβος ή ο κίνδυνος δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί βάσιμος. Αυτό επιβεβαιώθηκε από το ΔΕΕ στην υπόθεση C-91/20 (LW).

ΔΕΕ, 2021, LW ⁽⁸⁹⁾

33. [...] ο αιτών που έχει την ιθαγένεια περισσότερων της μίας τρίτων χωρών δεν λογίζεται ως στερούμενος προστασίας παρά μόνον αν δεν μπορεί ή, λόγω φόβου δίωξεων, δεν επιθυμεί να τεθεί υπό την προστασία καμιάς από τις χώρες αυτές. Η εν λόγω ερμηνεία επιβεβαιώνεται εξάλλου από το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο ε), της οδηγίας αυτής, δυνάμει του οποίου, μεταξύ των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ατομική αξιολόγηση αιτήσεως διεθνούς προστασίας, περιλαμβάνεται το αν μπορεί ευλόγως να υποτεθεί ότι ο αιτών θα μπορεί να τύχει προστασίας εκ μέρους άλλης χώρας της οποίας ενδέχεται να έχει την ιθαγένεια.

Είναι σημαντικό να αξιολογηθεί αν η εθνική προστασία μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 7 παράγραφος 2 του ΚΕΑΑ ⁽⁹⁰⁾. Η επιθυμία του αιτούντος να μην επικαλεσθεί την προστασία συγκεκριμένης χώρας ιθαγένειας είναι άνευ σημασίας.

Αναποτελεσματική προστασία

Εάν αποδειχθεί ότι ο αιτών φοβάται δίωξη ή αντιμετωπίζει κίνδυνο σοβαρής βλάβης σε κάθε μία από τις χώρες ιθαγένειάς του, χωρίς να βρίσκει αποτελεσματική προστασία σε καμία από αυτές, ο φόβος του θα θεωρηθεί βάσιμος. Για παράδειγμα, ο αιτών μπορεί να φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη και στις δύο χώρες ιθαγένειάς του για διαφορετικούς λόγους και δεν είναι πρόθυμος να θέσει εαυτόν υπό την προστασία καμιάς εξ αυτών εξαιτίας του εν λόγω φόβου ή κινδύνου. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, όταν μια ξένη δύναμη κατοχής ή μια ένοπλη σύγκρουση εμποδίζουν τη χώρα ιθαγένειας να παράσχει προστασία ή καθιστούν την προστασία αυτή αναποτελεσματική στην πράξη.

Δεν πρόκειται για την προστασία που συνήθως παρέχεται στους υπηκόους

Ο αιτών μπορεί να έχει την ιθαγένεια μιας χώρας για την οποία ισχυρίζεται ότι δεν φοβάται δίωξη ή δεν αντιμετωπίζει κίνδυνο σοβαρής βλάβης, αλλά στην οποία η προστασία δεν είναι αποτελεσματική, καθώς δεν συνεπάγεται την προστασία που συνήθως παρέχεται στους υπηκόους της. Κάτι τέτοιο θα συνέβαινε στην περίπτωση που ο αιτών δεν έχει δικαίωμα εισόδου και διαμονής στη χώρα ιθαγένειας ή θα μπορούσε να επαναπροωθηθεί στη χώρα στην οποία έχει διαπιστωθεί φόβος δίωξης ή κίνδυνος σοβαρής βλάβης. Υπό αυτές τις

⁽⁸⁹⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2021, [LW κατά Bundesrepublik Deutschland](#), αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, C-91/20, EU:C:2021:898, σκέψη 33. Σύνοψη διατίθεται στη [βάση δεδομένων νομολογίας του ΕΥΔΑ](#). Αυτό το απόσπασμα εξακολουθεί να έχει σημασία για την ερμηνεία των διατάξεων του ΚΕΑΑ και του ΚΔΑ, δεδομένου ότι η διατύπωση του άρθρου 3 παράγραφοι 5 και 6 του ΚΕΑΑ είναι πανομοιότυπη με εκείνη του άρθρου 2 στοιχεία δ) και στ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και ότι το άρθρο 34 παράγραφος 2 στοιχείο στ) του ΚΔΑ αντικατοπτρίζει το περιεχόμενο του άρθρου 4 παράγραφος 3 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽⁹⁰⁾ Και του άρθρου 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

συνθήκες, ο αιτών δεν θα θεωρείται ότι τυγχάνει αποτελεσματικής εθνικής προστασίας στην εν λόγω χώρα ⁽⁹¹⁾.

Άρνηση προστασίας

Η χώρα ιθαγένειας ενδέχεται επίσης να έχει ήδη αρνηθεί την προστασία στον αιτούντα, για παράδειγμα, αρνούμενη να τον δεχτεί στο εθνικό έδαφος. Εάν ο αιτών δεν έχει εκφράσει φόβο ή κίνδυνο σε σχέση με την εν λόγω χώρα ιθαγένειας και εάν δεν έχουν προκύψει ακόμη τέτοιες ρητές πράξεις άρνησης προστασίας, αναμένεται από τον αιτούντα να ζητήσει εθνική προστασία στην εν λόγω χώρα προτού αυτή κριθεί αναποτελεσματική. Εάν ο αιτών δεν ζητήσει εθνική προστασία, η αίτησή του θα απορριφθεί, καθώς δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η προστασία είναι αναποτελεσματική. Ωστόσο, εάν μετά την απόρριψη της αίτησής του, ο αιτών ζητήσει εθνική προστασία και αποδειχθεί ότι οι εθνικές αρχές αρνούνται να χορηγήσουν προστασία, για παράδειγμα αρνούμενες να δεχτούν τον αιτούντα, ο τελευταίος μπορεί να υποβάλει μεταγενέστερη αίτηση γι' αυτόν τον λόγο.

Εάν δεν υπάρχει ρητή άρνηση προστασίας από τις εθνικές αρχές, οι οποίες όμως δεν απαντούν στην αίτηση εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, η σιωπή τους μπορεί να θεωρηθεί ως άρνηση ⁽⁹²⁾.

Δεν είναι απαραίτητο να υποβληθεί το αίτημα εάν γνωρίζετε ήδη, βάσει σχετικών και επικαιροποιημένων ΠΧΚ, ότι η εθνική προστασία δεν θα ήταν αποτελεσματική.

6.3. Ιθαγένεια που δεν κατέχεται επί του παρόντος

Τόσο ο ΚΔΑ όσο και η ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) έχουν επισημάνει την ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη η ιθαγένεια στην οποία έχει πρόσβαση ο αιτών κατά την εξέταση των αναγκών του για διεθνή προστασία.

⁽⁹¹⁾ Βλ. επίσης σχετικά UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων), επανέκδοση Απρίλιος 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, παράγραφος 107.

⁽⁹²⁾ Ό.π.

Άρθρο 34 παράγραφος 2 του ΚΔΑ ⁽⁹³⁾ — Εξέταση αιτήσεων

[...] Για τους σκοπούς της εξέτασης αίτησης, η αποφαινόμενη αρχή λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα: [...]

στ) αν θα ήταν εύλογο να αναμένεται ότι ο αιτών θα θέσει εαυτόν υπό την προστασία άλλης χώρας της οποίας θα μπορούσε να βεβαιώσει την ιθαγένεια.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι το ΔΕΕ δεν έχει ακόμη ερμηνεύσει την ακριβή έννοια των εν λόγω διατάξεων.

Ιθαγένεια την οποία δεν κατέχει επί του παρόντος ο αιτών μπορεί να ληφθεί υπόψη εάν οι ΠΧΚ που αφορούν τη νομοθεσία περί ιθαγένειας μιας χώρας και την εφαρμογή της υποδεικνύουν σαφώς ότι η υποβολή αίτησης για την εν λόγω ιθαγένεια θα ισοδυναμούσε με απλή τυπική διαδικασία και ότι το κράτος δεν έχει τη διακριτική ευχέρεια να αρνηθεί τη χορήγηση ιθαγένειας. Για παράδειγμα, σε ορισμένες χώρες, τα τέκνα μπορούν να υποβάλουν αίτηση για να αποκτήσουν ιθαγένεια μέσω μιας απλουστευμένης διαδικασίας υποβολής αίτησης, στην οποία η μόνη προϋπόθεση είναι να έχουν έναν γονέα που έχει την ιθαγένεια.

Κατά συνέπεια, θα αναμενόταν εύλογα από τον αιτούντα να λάβει μέτρα για την επίσημη απόκτηση της εν λόγω ιθαγένειας, για παράδειγμα με δήλωση ή κάνοντας χρήση της δυνατότητας που έχει στη διάθεσή του (π.χ. όταν ο αιτών έχει τη δυνατότητα να επιλέξει την εν λόγω ιθαγένεια αφού έχει φτάσει στο νόμιμο όριο ενηλικιότητας). Το τι συνιστά εύλογη προσπάθεια του αιτούντος στο πλαίσιο αυτό μπορεί να καθοριστεί μόνο κατά περίπτωση, με βάση την προσωπική του κατάσταση. Δεν θα πρέπει ποτέ να ζητάτε από έναν αιτούντα που ισχυρίζεται ότι έχει φόβο δίωξης ή σοβαρής βλάβης ενώπιον των εθνικών αρχών του να τις προσεγγίσει για να επιβεβαιώσει την ιθαγένειά του ή να λάβει μέτρα για να αποκτήσει ιθαγένεια. Πρέπει να λάβετε υπόψη τα βήματα που απαιτούνται στην πράξη και τη διοικητική ή οικονομική επιβάρυνση που μπορεί να συνεπάγονται τα εν λόγω βήματα. Για παράδειγμα, το ύψος των διοικητικών και άλλων τελών, εάν υπάρχουν, τα χρονικά πλαίσια της διαδικασίας, τον εύλογο χαρακτήρα των απαιτήσεων για αποδεικτικά στοιχεία και τη δυνατότητα του αιτούντος να συλλέξει τα αποδεικτικά στοιχεία για να τεκμηριώσει την ιθαγένειά του (π.χ. δελτίο ταυτότητας, πιστοποιητικό ιθαγένειας, διαβατήριο, πιστοποιητικό γέννησης).

⁽⁹³⁾ Παρόμοια διατύπωση υπάρχει στο άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), υπό τον τίτλο «Αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων», όπου αναφέρεται ότι:

Η αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας θα πρέπει να γίνεται σε εξατομικευμένη βάση και να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση: [...]

ε) εάν θα ήταν εύλογο να αναμένεται ότι ο αιτών θα θέσει εαυτόν υπό την προστασία άλλης χώρας την ιθαγένεια της οποίας θα μπορούσε να διεκδικήσει.

Αντίθετα, όταν η απόκτηση της ιθαγένειας απαιτεί κάτι περισσότερο από μια απλή τυπική διαδικασία ή όταν το κράτος διατηρεί διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τη χορήγηση της ιθαγένειας και, ως εκ τούτου, διατηρεί περιθώριο να απορρίψει μια αίτηση, αυτή η «δυσνητική» ιθαγένεια δεν θα λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον ο αιτών μπορεί να λάβει προστασία σε άλλη χώρα.

Για παράδειγμα, ένα άτομο μπορεί να είναι σε θέση να υποβάλει αίτηση για την ιθαγένεια ενός κράτους μέσω πολιτογράφησης λόγω παρουσίας του στην επικράτεια, γάμου ή καταγωγής του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο αιτών καλείται ως επί το πλείστον να υποβάλει αίτηση στις εθνικές αρχές της χώρας, χωρίς να υπάρχει καμία εγγύηση ότι, μετά την εξέταση της αίτησης, θα του χορηγηθεί η ιθαγένεια.

6.4. Ανιθαγενείς αιτούντες: επιστροφή ή προστασία

Για την αξιολόγηση του κινδύνου κατά την επιστροφή των ανιθαγενών αιτούντων, το άρθρο 3 παράγραφοι 5 και 6 του ΚΕΑΑ ⁽⁹⁴⁾ κάνει διάκριση μεταξύ των ανιθαγενών αιτούντων που φοβούνται δίωξη και εκείνων για τους οποίους δεν υπάρχει σύνδεση με τους λόγους δίωξης, αλλά οι οποίοι έχουν τεκμηριώσει τον κίνδυνο σοβαρής βλάβης.

- Εάν ο αιτών είναι επιλέξιμος για **καθεστώς πρόσφυγα**, θα πρέπει να αξιολογήσετε αν δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί, λόγω βάσιμου φόβου δίωξης, να **επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του**.
- Εάν ο αιτών είναι επιλέξιμος μόνο για **επικουρική προστασία**, η εκτίμηση πρέπει να εξετάσει κατά πόσον δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί, λόγω πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης, να **επωφεληθεί από την προστασία της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του**. Σε αυτή την περίπτωση, η ύπαρξη εθνικής προστασίας αξιολογείται κατά τον ίδιο τρόπο όπως και για τους αιτούντες που έχουν ιθαγένεια. Για όλους τους ανιθαγενείς αιτούντες, η εξέταση ενδέχεται να επικεντρωθεί πρώτα στο αν δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να **επιστρέψουν** στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους. Η δυνατότητα επιστροφής στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής είναι μία από τις πτυχές της προστασίας. Επομένως, εάν ο αιτών δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, λόγω πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης, δεν θα μπορεί επίσης να επωφεληθεί από την προστασία των φορέων προστασίας στη χώρα αυτή.

Ένας ανιθαγενής αιτών που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για το καθεστώς του πρόσφυγα ούτε για επικουρική προστασία (για παράδειγμα, επειδή η αδυναμία ή η απροθυμία του να επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του δεν βασίζεται σε φόβο δίωξης ή σε πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης) μπορεί ακόμη να δικαιούται προστασία βάσει της Σύμβασης για τους ανιθαγενείς (βλ. ενότητα [2.5.2. Διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας](#)).

⁽⁹⁴⁾ Καθώς και το άρθρο 2 στοιχεία δ) και στ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

6.4.1. Ανικανότητα ή απροθυμία επιστροφής

Οι ανιθαγενείς αιτούντες δεν έχουν νομικό δικαίωμα να αξιώσουν την προστασία οποιουδήποτε κράτους. Δεν μπορούν να επικαλεστούν την υποχρέωση ενός κράτους να τους επιτρέψει την είσοδο και τη διαμονή τους, ούτε το βασικό δικαίωμα προστασίας από την επαναπροώθηση. Κατά την αξιολόγηση της διαθεσιμότητας της προστασίας, η αρχική έμφαση δίνεται στην (αν)ικανότητα ή (α)προθυμία του αιτούντος να επιστρέψει στη χώρα αυτή. Η αδυναμία ή απροθυμία επιστροφής καλύπτει τόσο τα νομικά όσο και τα πρακτικά εμπόδια για την επιστροφή. Ωστόσο, ο λόγος για τον οποίο δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει πρέπει να σχετίζεται με φόβο δίωξης⁽⁹⁵⁾ ή με πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης.

Παραδείγματα απροθυμίας επιστροφής

1. Ο ανιθαγενής αιτών τεκμηριώνει το γεγονός ότι δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του επειδή έχει πέσει θύμα απομόνωσης και κακομεταχείρισης λόγω της εθνοτικής του καταγωγής. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να διαπιστωθεί η σχέση μεταξύ της απροθυμίας επιστροφής και ενός λόγου διεθνούς προστασίας.
2. Ο αιτών είναι ανιθαγενής, αλλά δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του επειδή τα σύνορα είναι κλειστά για υγειονομικούς λόγους ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει επειδή οι ευκαιρίες εργασίας στην εν λόγω χώρα δεν ανταποκρίνονται στις επαγγελματικές προσδοκίες του. Παρά την αδυναμία του αιτούντος να επιστρέψει, οι λόγοι αυτοί δεν θα ήταν επαρκείς για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας.

Η αξιολόγηση της αδυναμίας επιστροφής ή της απροθυμίας επιστροφής απαιτεί να αξιολογήσετε τι θα συνέβαινε στον αιτούντα σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν ένας ανιθαγενής αιτών έχει εγκαταλείψει τη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του χωρίς φόβο δίωξης (ή πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης), μπορεί παρ' όλα αυτά να απολέσει το δικαίωμα επιστροφής και/ή διαμονής στην εν λόγω χώρα. Αργότερα μπορεί να ισχυριστεί ότι φοβάται την αντιμετώπιση των παράτυπων μεταναστών στην εν λόγω χώρα. Ανάλογα με το εθνικό σας δίκαιο και την εθνική σας πρακτική, η κατάσταση των εν λόγω ανιθαγενών αιτούντων θα μπορούσε να θεωρηθεί συναφής στο πλαίσιο της διαδικασίας προσδιορισμού της ανιθαγένειας (βλ. περαιτέρω στην ενότητα [2.5.2. Διαδικασία προσδιορισμού της ανιθαγένειας](#)). Μπορεί επίσης, σύμφωνα με το εθνικό σας δίκαιο και την εθνική σας πολιτική, αυτό να θεωρηθεί πιθανός λόγος

⁽⁹⁵⁾ UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων), επανέκδοση Απρίλιος 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, παράγραφοι 101-102.

διεθνούς προστασίας ή άλλων μορφών εθνικής προστασίας. Θα πρέπει να εξοικειωθείτε με τους κανόνες που ισχύουν στο εθνικό σας πλαίσιο. Έχετε υπόψη ότι η αρχή της μη επαναπροώθησης θα πρέπει να τηρείται σε όλες τις περιπτώσεις.

6.4.2. Πολλαπλές χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής

Σημασία της υιοθέτησης μιας προσέγγισης που δεν δημιουργεί κενό προστασίας

Συνιστάται στις εθνικές διοικήσεις να διασφαλίζουν ότι η πρακτική τους δεν δημιουργεί καταστάσεις στις οποίες οι ανιθαγενείς αιτούντες, ενώ έχουν βάσιμο φόβο δίωξης ή αντιμετωπίζουν πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, δεν θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε (διεθνή) προστασία (κενό προστασίας). Ο σκοπός της διεθνούς προστασίας είναι να διασφαλίσει ότι ο αιτών που έχει βάσιμο φόβο δίωξης ή αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης μπορεί να (συνεχίσει να) λαμβάνει προστασία από τις πράξεις αυτές. Η αρχή της μη επαναπροώθησης, άμεσης και έμμεσης, θα πρέπει να τηρείται πάντοτε.

«Ένας ανιθαγενής μπορεί να έχει περισσότερες από μία χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής»⁽⁹⁶⁾. Οι προϋποθέσεις για να θεωρηθεί μια χώρα ως χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής μπορεί να πληρούνται σε σχέση με αρκετές χώρες, εάν ο αιτών διέμενε στις εν λόγω χώρες διαδοχικά (ή ακόμη και ταυτόχρονα, εάν ο αιτών μοίραζε τη διαμονή του μεταξύ χωρών). Ωστόσο, σε αντίθεση με το ζήτημα των ατόμων με πολλές ιθαγένειες, ούτε η Σύμβαση για τους πρόσφυγες ούτε ο ΚΕΑΑ⁽⁹⁷⁾ παρέχουν συγκεκριμένες οδηγίες για την αξιολόγηση της ανάγκης διεθνούς προστασίας των ανιθαγενών αιτούντων με πολλές χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής.

Οι προπαρασκευαστικές εργασίες της Σύμβασης για τους πρόσφυγες υποδηλώνουν ότι οι συντάκτες της δεν ήθελαν να κάνουν διάκριση, όσον αφορά τον ορισμό, μεταξύ των προσφύγων με ιθαγένεια και εκείνων χωρίς ιθαγένεια⁽⁹⁸⁾. Κατά συνέπεια, όλες οι προηγούμενες χώρες διαμονής του αιτούντος θα πρέπει να θεωρούνται σημαντικές για τον σκοπό της εξέτασης της ανάγκης για διεθνή προστασία, όπως συμβαίνει στην περίπτωση αιτούντων με πολλαπλές ιθαγένειες. Ωστόσο, παράλληλα με την αποφυγή αδικαιολόγητων διαφορών μεταξύ της εξέτασης της αίτησης ενός υπηκόου πολλών χωρών και της αίτησης ενός ανιθαγενούς αιτούντος με πολλές χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες που είναι εγγενείς στην κατάσταση του ανιθαγενούς. Ειδικότερα, να έχετε κατά νου ότι ο ανιθαγενής δεν δικαιούται γενικά δικαίωμα

⁽⁹⁶⁾ UNHCR, *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees* (Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων), επανέκδοση Απρίλιος 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, παράγραφος 104.

⁽⁹⁷⁾ Η η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽⁹⁸⁾ Foster M. και Lambert H., *International Refugee Law and the Protection of Stateless Persons* (Διεθνές δίκαιο για τους πρόσφυγες και προστασία των ανιθαγενών), Oxford University Press, 2019, σ. 94-95.

επιστροφής στις χώρες της προηγούμενης συνήθους διαμονής του και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία των εν λόγω άλλων χωρών, εάν χρειαστεί.

Για τους σκοπούς της αξιολόγησης της δυνατότητας του αιτούντος να επιστρέψει σε χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής και για την αποφυγή κενού προστασίας, οι εθνικές διοικήσεις θα πρέπει να εξετάζουν μόνο τις χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής:

- στις οποίες ο αιτών είναι σε θέση να επιστρέψει·
- στις οποίες δεν διατρέχει κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης· και
- στις οποίες δεν θα εκτεθεί σε κίνδυνο παραβίασης της αρχής της μη επαναπροώθησης (άμεσης ή έμμεσης).

Πράγματι, ο αιτών δεν θα είχε πραγματικά ανάγκη διεθνούς προστασίας εάν, παρά το γεγονός ότι διατρέχει κίνδυνο σε μια χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής, έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει προστασία σε άλλη χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής ⁽⁹⁹⁾.

Σημειώνεται ότι, όπως εξηγείται στην ενότητα [3.3.3. Προσδιορισμός της χώρας της «προηγούμενης» συνήθους διαμονής](#), σε ορισμένες χώρες της ΕΕ+, μόνο μία χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής λαμβάνεται υπόψη για τον σκοπό της εξέτασης της ανάγκης για διεθνή προστασία.

6.5. Ιθαγένεια και παύση της διεθνούς προστασίας

Οι ρήτρες παύσης αντιστοιχούν σε περιστάσεις υπό τις οποίες ένα πρόσωπο δεν είναι πλέον πρόσφυγας ή δικαιούχος επικουρικής προστασίας διότι η διεθνής προστασία δεν είναι πλέον αναγκαία ή δικαιολογημένη. Το σκεπτικό πίσω από τις ρήτρες παύσης είναι ότι η διεθνής προστασία είναι μια «προστασία υποκατάστασης». Όταν διαπιστώνεται ότι το πρόσωπο δεν χρειάζεται πλέον προστασία επειδή μπορεί να επωφεληθεί από την προστασία της χώρας ιθαγένειάς του ή επειδή έχει αποδειχθεί ότι μπορεί να επιστρέψει με ασφάλεια στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, το καθεστώς προστασίας ανακαλείται ⁽¹⁰⁰⁾.

Σχετικές εκδόσεις του ΕΥΑΑ

Οι ρήτρες παύσης ορίζονται στο άρθρο 11 παράγραφος 1 και στο άρθρο 16 του ΚΕΑΑ. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης και εφαρμογής της παύσης, ανατρέξτε στον [Πρακτικό οδηγό της ΕΑΣΟ σχετικά με την εφαρμογή των ρητρών παύσης](#), Νοέμβριος 2021, και στο έγγραφο ΕΑΣΟ, [Τερματισμός διεθνούς προστασίας — Δικαστική ανάλυση](#), Δεύτερη έκδοση, 2021.

⁽⁹⁹⁾ Hathaway J. C. και Foster M., *The Law of Refugee Status* (Η νομοθεσία του καθεστώτος πρόσφυγα), Δεύτερη έκδοση, Cambridge University Press, 2014, σ. 73.

⁽¹⁰⁰⁾ Άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο α) και παράγραφος 4 του ΚΕΑΑ και αιτιολογικές σκέψεις 64 και 65 του ΚΕΑΑ.

6.6. Αποκλεισμός βάσει της κατοχής δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που συνδέονται με την κατοχή ιθαγένειας από αιτούντα που έχει μετοικήσει

Ο αιτών που διαμένει σε τρίτη χώρα της οποίας δεν έχει την ιθαγένεια, αλλά απολαμβάνει καθεστώς στην εν λόγω χώρα, το οποίο περιλαμβάνει δικαιώματα και υποχρεώσεις που είναι ίδια ή ισοδύναμα με εκείνα των υπηκόων της, μπορεί να αποκλειστεί από το καθεστώς του πρόσφυγα βάσει του άρθρου 12 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΕΑΑ και του άρθρου 1Ε της Σύμβασης για τους πρόσφυγες. Ο αιτών θεωρείται ότι δεν έχει ανάγκη προστασίας ως πρόσφυγας, καθώς επωφελείται, στην πράξη, από την εθνική προστασία της εν λόγω τρίτης χώρας.

Άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΕΑΑ — Αποκλεισμός από το καθεστώς πρόσφυγα

1. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα εφόσον ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής:

[...]

β) έχει αναγνωριστεί από τις αρμόδιες αρχές της χώρας όπου έχει μετοικήσει ως έχων τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κατοχή της ιθαγένειας της εν λόγω χώρας ή ισοδύναμα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Αυτή η διάταξη εφαρμόζεται σπάνια, καθώς μόνο σε λίγες εξαιρετικές περιπτώσεις ένας αιτών θα μπορούσε να έχει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από μια ιθαγένεια χωρίς να έχει πράγματι την ιθαγένεια της χώρας αυτής. Τέτοιες περιπτώσεις έχουν συμβεί στο παρελθόν. Για παράδειγμα, όταν μια χώρα σκόπευε να μεταβιβάσει την ιθαγένειά της σε μια συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων που είχαν στενή σχέση με αυτήν και τους παρείχε δικαιώματα και υποχρεώσεις ισοδύναμα με εκείνα των υπηκόων ως μεταβατικό μέτρο πριν από τη χορήγηση της ιθαγένειας ⁽¹⁰¹⁾. Ωστόσο, η (ενδεχόμενη) απόκτηση ιθαγένειας δεν αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή αυτού του λόγου αποκλεισμού.

Ακολουθούν ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης.

- Ο αιτών θα πρέπει να έχει μετοικήσει στην εν λόγω χώρα, πράγμα που σημαίνει κάτι περισσότερο από μια απλή προσωρινή ή βραχυπρόθεσμη διαμονή.
- Η έννοια της «χώρας» ισοδυναμεί κατ' ανάγκη με εθνικό κράτος, καθώς μόνο ένα κράτος μπορεί να χορηγήσει ιθαγένεια.
- Ο αιτών δεν θα πρέπει να έχει βάσιμο φόβο δίωξης στη συγκεκριμένη χώρα.

⁽¹⁰¹⁾ UNHCR, [Σημείωμα της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες για την ερμηνεία του άρθρου 1Ε της Σύμβασης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων](#), Μάρτιος 2009, παράγραφος 3.

- Ο αιτών θα πρέπει να προστατεύεται από την επαναπροώθηση στα σύνορα και την απέλαση και η αρχή της μη επαναπροώθησης θα πρέπει να τηρείται από την εκάστοτε χώρα.
- Τα «δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την κατοχή της ιθαγένειας της εν λόγω χώρας ή ισοδύναμα δικαιώματα και υποχρεώσεις» μπορούν να περιλαμβάνουν τα αστικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα των υπηκόων· έτσι ανοίγεται η δυνατότητα για τον αιτούντα να απολαμβάνει δικαιώματα ισοδύναμα με εκείνα των υπηκόων. Τα δικαιώματα δεν χρειάζεται να είναι απολύτως πανομοιότυπα: θα μπορούσαν να υπάρξουν ορισμένες ήσσονος σημασίας παραλλαγές, για παράδειγμα σε σχέση με την πρόσβαση σε ορισμένες ευαίσθητες δημόσιες θέσεις ή σε στρατιωτικές υποχρεώσεις.
- Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις θα πρέπει να αναγνωρίζονται από τη χώρα.
- Η χώρα θα πρέπει να επιτρέπει στον αιτούντα να αναχωρεί και να επιστρέφει.

Καθοδήγηση της UNHCR για την ερμηνεία του άρθρου 1E της Σύμβασης για τους πρόσφυγες

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ερμηνεία αυτού του λόγου αποκλεισμού, συμβουλευθείτε το [Σημείωμα της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες για την ερμηνεία του άρθρου 1E της Σύμβασης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων](#), Μάρτιος 2009.

7. Ιθαγένεια και πράξεις δίωξης ή σοβαρής βλάβης

Η δίωξη ή η σοβαρή βλάβη, κατά την έννοια του ΚΕΑΑ, μπορεί να προσλάβει αναρίθμητες μορφές, ορισμένες από τις οποίες ενδέχεται να αφορούν ή να επηρεάζουν την ιθαγένεια. Η δίωξη ή η σοβαρή βλάβη λαμβάνει τη μορφή ακούσιας απώλειας, άρνησης ή απόδοσης της ιθαγένειας λόγω γεγονότων που μπορεί να σχετίζονται ή να μη σχετίζονται με την ιθαγένεια του αιτούντος. Για παράδειγμα, η ιθαγένεια του αιτούντος μπορεί να ανακληθεί λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων. Οι λόγοι ανάκλησης μπορεί επίσης να μη σχετίζονται με κάποιον λόγο της Σύμβασης για τους πρόσφυγες και να αποτελούν μέρος, για παράδειγμα, μιας ποινικής καταδίκης. Σε αυτή την περίπτωση, θα χρειαστεί να διενεργήσετε εξέταση της επικουρικής προστασίας.

7.1. Στέρηση, άρνηση ή αναγκαστική απόδοση ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης

Παρά το γεγονός ότι το δικαίωμα στην ιθαγένεια κατοχυρώνεται σε διάφορες συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν υφίσταται καθολικό «δικαίωμα στην ιθαγένεια» το οποίο μπορεί να επικαλεστεί οποιοδήποτε πρόσωπο σε σχέση με οποιαδήποτε συγκεκριμένη χώρα ⁽¹⁰²⁾. Τα κράτη διατηρούν το κυρίαρχο δικαίωμα να θεσπίζουν τη δική τους νομοθεσία που ρυθμίζει την ιθαγένεια, η οποία περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την απόκτηση ή την απώλεια της εν λόγω ιθαγένειας, καθώς και τη δική τους νομοθεσία που ρυθμίζει την προσωπική κατάσταση των ατόμων (βλ. κεφάλαιο [2. Έννοιες σχετικά με την ιθαγένεια και την ανιθαγένεια](#)). Ωστόσο, το δικαίωμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι διεθνείς υποχρεώσεις θέτουν ορισμένα όρια στην εξουσία του κράτους σε θέματα απόδοσης και απώλειας της ιθαγένειας ⁽¹⁰³⁾.

Η στέρηση, η άρνηση ή η αναγκαστική απόδοση ιθαγένειας μπορεί να ισοδυναμεί αφ' εαυτής με δίωξη ή σοβαρή βλάβη και/ή με μελλοντικό κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης λόγω των συνεπειών που μπορεί να έχουν οι εν λόγω πράξεις στα βασικά δικαιώματα (και τις υποχρεώσεις) του αιτούντος που συνδέονται με την κατοχή ιθαγένειας.

⁽¹⁰²⁾ Foster M. και Lambert H., [International Refugee Law and the Protection of Stateless Persons](#) (Διεθνές δικαίωμα για τους πρόσφυγες και προστασία των ανιθαγενών), Oxford, 2019· ηλεκτρονική έκδοση, Oxford Academic, 23 Μαΐου 2019, σ. 147.

⁽¹⁰³⁾ UNHCR, [Guidelines on Statelessness No. 5: Loss and Deprivation of Nationality under Articles 5-9 of the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness](#) (Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την ανιθαγένεια αριθ. 5: Απώλεια και στέρηση της ιθαγένειας σύμφωνα με τα άρθρα 5-9 της Σύμβασης του 1961 για την εξάλειψη της ανιθαγένειας), παράγραφος 86.

Άρθρο 9 του ΚΕΑΑ — Πράξεις δίωξης ⁽¹⁰⁴⁾

1. Μια πράξη θεωρείται πράξη δίωξης κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο Α της σύμβασης της Γενεύης, όταν:
  - α) είναι αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ· ή
  - β) αποτελεί σύρρευση διάφορων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να είναι αρκούντως σοβαρή ούτως ώστε να θίγεται ένα άτομο κατά τρόπο αντίστοιχο της πράξης που αναφέρεται στο στοιχείο α).
2. Οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν μεταξύ άλλων να έχουν τη μορφή:
  - α) πράξεων σωματικής ή ψυχικής βίας, συμπεριλαμβανομένων των πράξεων σεξουαλικής βίας·
  - β) νομικών, διοικητικών, αστυνομικών ή δικαστικών μέτρων τα οποία εισάγουν διακρίσεις αφ' εαυτά ή εφαρμόζονται κατά τρόπο μεροληπτικό·
  - γ) ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής η οποία είναι δυσανάλογη ή μεροληπτική·

Άρθρο 15 του ΚΕΑΑ ⁽¹⁰⁵⁾ — Σοβαρή βλάβη

Η σοβαρή βλάβη όπως αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 6 συνίσταται σε:

- α) θανατική ποινή ή εκτέλεση·
- β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του· ή
- γ) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.

Ως χειριστής υποθέσεων, θα πρέπει να εξετάσετε την εθνική νομοθεσία σχετικά με την ιθαγένεια ή την πολιτική της χώρας καταγωγής και να εξετάσετε τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται στην πράξη. Να θυμάστε ότι ακόμα κι ένας φαινομενικά ουδέτερος νόμος ή πολιτική μπορεί να εφαρμοστεί με τρόπο που να δημιουργεί διακρίσεις.

⁽¹⁰⁴⁾ Βλ. επίσης άρθρο 9 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽¹⁰⁵⁾ Βλ. επίσης άρθρο 15 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

Οι διακρίσεις θα πρέπει να είναι αρκούντως σοβαρές ώστε να ισοδυναμούν με δίωξη

Οι νόμοι που εισάγουν διακρίσεις ή η εφαρμογή της νομοθεσίας περί ιθαγένειας κατά τρόπο που εισάγει διακρίσεις μπορούν να χαρακτηριστούν ως πράξη δίωξης μόνον εάν ο αντίκτυπος κριθεί επαρκώς σοβαρός. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετάσετε αν δημιουργούνται επιβαρυντικές περιστάσεις. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να περιλαμβάνει σοβαρές συνέπειες με σημαντικά επιζήμιο χαρακτήρα για τον αιτούντα ή αν αυτές προκύπτουν ως συσσώρευση άλλων διαφόρων μέτρων διάκρισης που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης σε περίπτωση επιστροφής.

Για παράδειγμα, πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν δίωξη όταν:

- έχουν ως αποτέλεσμα να καταστεί ανιθαγενής ο αιτών, με αποτέλεσμα τη στέρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος που συνδέονται με την ιθαγένεια, όπως το δικαίωμα διαμονής και μη απέλασης· και
- ο αιτών ανήκει σε συγκεκριμένη εθνοτική ή θρησκευτική ομάδα που έχει ιδιαίτερα ισχυρό, μακροχρόνιο, γνήσιο και αποτελεσματικό δεσμό με το έδαφος της χώρας.

Η νομοθεσία περί ιθαγένειας που εισάγει διακρίσεις λόγω φύλου ενδέχεται επίσης, υπό ορισμένες περιστάσεις, να χαρακτηριστεί ως δίωξη. Για παράδειγμα, η νομοθεσία περί ιθαγένειας μπορεί να εμποδίζει τις γυναίκες να μεταβιβάσουν την ιθαγένειά τους στο τέκνο τους, καθιστώντας έτσι σε ορισμένες περιπτώσεις ένα τέκνο ανιθαγενές, για παράδειγμα όταν δεν μπορεί να αποκτήσει την ιθαγένεια του πατέρα του επειδή είναι ανιθαγενής ή άγνωστος. Στη συνέχεια, θα πρέπει να εξετάσετε τη σοβαρότητα των συνεπειών των εν λόγω διακρίσεων για το παιδί, ώστε να αξιολογήσετε αν η ανιθαγένειά του οδηγεί σε κίνδυνο δίωξης σε περίπτωση επιστροφής.

Παράδειγμα μέτρου που εμφανίζεται ως νόμιμο αλλά χρησιμοποιείται καταχρηστικά

Η ανάκληση της ιθαγένειας θα μπορούσε να αποτελεί μέρος της δικαστικής ποινής για τη διάπραξη ενός εγκλήματος, ανάλογα με τις περιστάσεις, όπως η σοβαρότητα του εγκλήματος. Ωστόσο, με βάση τις σχετικές και επικαιροποιημένες ΠΧΚ σχετικά με τον τρόπο απονομής της δικαιοσύνης στην εν λόγω χώρα για ορισμένες κατηγορίες του πληθυσμού και με βάση τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, μπορεί να καταλήξετε στο συμπέρασμα ότι η ποινή ήταν δυσανάλογα σκληρή και πιθανότατα βασιζόταν κυρίως στην εθνοτική καταγωγή του αιτούντος. Ενδέχεται επίσης να γνωρίζετε τις συνήθεις πρακτικές των κατασκευασμένων κατηγοριών. Στην εν λόγω περίπτωση, η ανάκληση της ιθαγένειας ενδέχεται να χρησιμοποιηθεί για να σιωπήσει τον αιτούντα και όχι για να επιβληθεί νόμιμη ποινή. Παρά τη φαινομενική νομιμότητά του, το μέτρο μπορεί να έχει εφαρμοστεί με τρόπο που αποσκοπεί στη βλάβη του αιτούντος.

Κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον η στέρηση, η άρνηση ή η αναγκαστική απόδοση της ιθαγένειας ισοδυναμεί με δίωξη ή σοβαρή βλάβη, είναι σημαντικό να εξετάζεται ο λόγος για τον οποίο χρησιμοποιήθηκε το μέτρο και ο τρόπος επιβολής του.

Σημειώνεται ότι η πράξη μπορεί συχνά να λάβει τη μορφή νομικού ή διοικητικού μέτρου που αποτελεί από μόνο του διάκριση ή που εφαρμόζεται με αυθαίρετο ή μεροληπτικό τρόπο. Μπορεί να εμφανίζεται ως νόμιμο και μπορεί να χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά με σκοπό τη δίωξη ή την πρόκληση σοβαρής βλάβης.

7.1.1. Η στέρηση της ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης

Η [στέρηση της ιθαγένειας](#) επιτρέπεται όταν πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό και το διεθνές δίκαιο [π.χ. τη Σύμβαση για την εξάλειψη της ανιθαγένειας ⁽¹⁰⁶⁾ και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου] και συμμορφώνεται με συγκεκριμένα διαδικαστικά και ουσιαστικά πρότυπα. Ειδικότερα, η στέρηση της ιθαγένειας (και η εθνική νομοθεσία στην οποία βασίζεται) θα πρέπει να συμμορφώνεται με τις αρχές της αναλογικότητας και της μη διάκρισης ομάδων και να επιδιώκει την ελαχιστοποίηση της δημιουργίας ανιθαγένειας ⁽¹⁰⁷⁾. Σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1961 για την εξάλειψη της ανιθαγένειας, τα συμβαλλόμενα κράτη δεν μπορούν να στερήσουν την ιθαγένειά τους από ένα πρόσωπο, εάν η στέρηση αυτή το καθιστά ανιθαγενή ⁽¹⁰⁸⁾. Ως στέρηση της ιθαγένειας νοείται η μη συναινετική απώλεια της ιθαγένειας. Από την άποψη αυτή, διαφέρει από την αποποίηση, η οποία προϋποθέτει μια εκούσια ενέργεια του πολίτη. Ωστόσο, η εν λόγω διαφορά μπορεί να είναι πολύ λιγότερο σαφής στην πράξη.

Τα κράτη ενδέχεται να στερούν ένα πρόσωπο από την ιθαγένειά του πρωτίστως επειδή επιθυμούν να αποκόψουν τους δεσμούς νομικής ευθύνης έναντι συγκεκριμένου πολίτη (ή ομάδας πολιτών τους). Μετατρέποντάς τον σε πρόσωπο χωρίς την ιθαγένεια του κράτους, το θιγόμενο πρόσωπο μπορεί να απολέσει πολλά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διαμονής στη χώρα, και να καταστεί ευάλωτο σε απέλαση.

Εκτός από το ίδιο το πλαίσιο της στέρησης της ιθαγένειας, θα πρέπει να αξιολογήσετε τη **σοβαρότητα των συνεπειών της στέρησης** για τον αιτούντα, για να αξιολογήσετε τυχόν **προγενέστερη δίωξη ή σοβαρή βλάβη**, καθώς και τους πιθανούς **μελλοντικούς κινδύνους**. Η στέρηση της ιθαγένειας, ακόμη και αν είναι παράνομη ή αυθαίρετη, δεν ισοδυναμεί αυτομάτως με δίωξη ή σοβαρή βλάβη, ούτε με βάσιμο φόβο κατά την επιστροφή. Προς τούτο, η στέρηση πρέπει να έχει αρνητικό αντίκτυπο στα βασικά θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος ως πολίτη, ώστε να δημιουργηθεί μια κατάσταση κακομεταχείρισης που θα ισοδυναμούσε με δίωξη ή σοβαρή βλάβη. Το κατά πόσον η στέρηση της ιθαγένειας

⁽¹⁰⁶⁾ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, [Σύμβαση για την εξάλειψη της ανιθαγένειας](#), Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 989, σ. 175, 30 Αυγούστου 1961.

⁽¹⁰⁷⁾ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, [Human rights and arbitrary deprivation of nationality](#) (Ανθρώπινα δικαιώματα και αυθαίρετη στέρηση της ιθαγένειας), Έκθεση του γενικού γραμματέα, 14 Δεκεμβρίου 2009, UN Doc A/HRC/13/34, παράγραφος 25.

⁽¹⁰⁸⁾ Βλ. Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, [Σύμβαση για την εξάλειψη της ανιθαγένειας](#), Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 989, σ. 175, 30 Αυγούστου 1961, άρθρο 8.

ισοδυναμεί με δίωξη ή σοβαρή βλάβη είναι ζήτημα γεγονότων και έκτασης, το οποίο πρέπει να εκτιμάται σε κάθε εκάστοτε περίπτωση ⁽¹⁰⁹⁾.

Το δικαίωμα ενός υπηκόου να εισέρχεται στη χώρα του αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Ενώ ένα κράτος μπορεί να δικαιούται να παρεκκλίνει από τις υποχρεώσεις του σε περιόδους έκτακτης ανάγκης, δεν μπορεί να το πράξει σε μεροληπτική βάση ⁽¹¹⁰⁾. Εξάλλου, το δικαίωμα εισόδου και παραμονής σε μια χώρα, το δικαίωμα εσωτερικής ελεύθερης κυκλοφορίας και το δικαίωμα επιλογής του τόπου διαμονής θεωρούνται γενικά θεμελιώδη δικαιώματα των υπηκόων μιας χώρας. Ωστόσο, ορισμένοι περιορισμοί μπορούν να δικαιολογηθούν, ακόμη και για τους υπηκόους, για παράδειγμα για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης και της δημόσιας υγείας.

Επιπλέον, η απόλαυση ορισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η πρόσβαση στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, τη νόμιμη απασχόληση, την ιδιοκτησία περιουσιακών στοιχείων, την πολιτική συμμετοχή κ.λπ. εντός μιας χώρας εξαρτάται συχνά από την κατοχή της ιθαγένειας του εν λόγω κράτους. Η απώλεια της ιθαγένειας μπορεί να σημαίνει και την απώλεια των εν λόγω δικαιωμάτων.

Ως εκ τούτου, οι σημαντικοί δείκτες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον η στέρηση της ιθαγένειας μπορεί να ισοδυναμεί με δίωξη ή σοβαρή βλάβη και κατά πόσον ο αιτών μπορεί να έχει βάσιμο φόβο κατά την επιστροφή του είναι οι εξής:

- Εάν ο αιτών έχει απελαθεί ή θα **απελαθεί από τη χώρα του ή εάν του έχει στερηθεί το δικαίωμα επιστροφής στη χώρα του** ως αποτέλεσμα της στέρησης της ιθαγένειάς του.
- Κατά πόσον οποιαδήποτε **άλλα δικαιώματα** ήταν ή είναι πρακτικά **διαθέσιμα και προσβάσιμα** στον αιτούντα παρά την αποεθνικοποίηση και τις συνθήκες υπό τις οποίες έχει πρόσβαση σε αυτά. Τα δικαιώματα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν το δικαίωμα διαμονής στη χώρα του, το δικαίωμα στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, τη νόμιμη απασχόληση, τα πιστοποιητικά και τα νομικά έγγραφα, την ιδιοκτησία περιουσιακών στοιχείων κ.λπ.

Λάβετε επίσης υπόψη ότι οι συνέπειες της στέρησης της ιθαγένειας δεν παύουν με την ίδια την πράξη στέρησης. Η αποεθνικοποίηση έχει συχνά συνέπειες που μπορεί να είναι αρκετά σοβαρές ώστε να δημιουργούν μελλοντικό κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης ⁽¹¹¹⁾.

⁽¹⁰⁹⁾ ΕΥΑΑ, [Προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας – Δικαστική ανάλυση](#), Δεύτερη έκδοση, Ιανουάριος 2023, σ. 57.

⁽¹¹⁰⁾ Βλ. Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, [Διεθνές σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα](#), Νέα Υόρκη, 16 Δεκεμβρίου 1966, άρθρο 4.

⁽¹¹¹⁾ Hathaway J. C. και Foster M., *The Law of Refugee Status* (Η νομοθεσία του καθεστώτος πρόσφυγα), Δεύτερη έκδοση, Cambridge University Press, Κέμπριτζ, 2014, σ. 251-252.

Συνέπειες της στέρησης της ιθαγένειας για τους ανιθαγενείς αιτούντες

Ο αιτών μπορεί να καταστεί ανιθαγενής με την πράξη της στέρησης. Αυτή καθαυτή η στέρηση μπορεί να ισοδυναμεί με δίωξη ή σοβαρή βλάβη όταν οδηγεί στην ανιθαγένεια του αιτούντος, ανάλογα με τις περιστάσεις υπό τις οποίες συνέβη. Επιπλέον, η ανιθαγένεια δημιουργεί μεγάλες δυσκολίες πρόσβασης στα πιο θεμελιώδη ατομικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα. Λόγω της έλλειψης εγγράφων ταυτότητας, οι ανιθαγενείς αιτούντες ενδέχεται να απομονώνονται ή να έχουν απομονωθεί από την κοινωνία, για παράδειγμα, με περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση στην εκπαίδευση, την ιατρική περίθαλψη, την κοινωνική πρόνοια ή την επίσημη αγορά εργασίας. Αυτό συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο εξαναγκαστικής εργασίας, έμφυλης βίας και κακοποίησης λόγω της επισφαλούς νομικής και διοικητικής τους κατάστασης στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους. Ενδέχεται επίσης να μην είναι σε θέση να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Ως εκ τούτου, οι συνέπειες της στέρησης της ιθαγένειας ενός ατόμου μπορεί να περιλαμβάνουν την απώλεια θεμελιωδών δικαιωμάτων και πιθανές περαιτέρω διακρίσεις λόγω της έλλειψης ιθαγένειας. Οι εν λόγω συνέπειες μπορεί να είναι αρκούντως σοβαρές ώστε να ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη, ανάλογα με τις εκάστοτε περιστάσεις.

Παράδειγμα των συνεπειών της στέρησης της ιθαγένειας για έναν ανιθαγενή αιτούντα

Ο αιτών στερήθηκε την ιθαγένειά του λόγω των θρησκευτικών του πεποιθήσεων, με αποτέλεσμα να καταστεί ανιθαγενής. Όπως οι περισσότεροι άνθρωποι της ίδιας θρησκείας στη χώρα του, ο αιτών έχασε το δικαίωμά του να διαμένει εκεί, στερήθηκε τα υπάρχοντά του και εκείνα της οικογένειάς του και απελάθηκε από τις εθνικές αρχές από τη χώρα της οποίας είχε την ιθαγένεια και στην οποία διέμενε ανέκαθεν. Ο αιτών αναγκάστηκε να κατευθυνθεί προς μια άλλη χώρα, αλλά δεν έγινε δεκτός εκεί, διότι οι αρχές και ο πληθυσμός ήταν εχθρικοί προς την εγκατάστασή του εκεί και προς την εγκατάσταση των ατόμων από τη χώρα του που βρίσκονταν σε παρόμοια κατάσταση. Ήταν αναγκασμένος να εργάζεται σε άθλιες συνθήκες, με δυσκολία μπορούσε να καλύψει τις βασικές του ανάγκες και ζούσε με τον διαρκή φόβο ότι θα τον κακομεταχειρίζονταν και θα τον απέλαυναν ξανά. Η στέρηση της ιθαγένειας σε συνδυασμό με τους λόγους της στέρησης, οι πράξεις των αρχών μετά την αποεθνοποίηση και οι συγκεκριμένες συνέπειες για τον αιτούντα θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως διάφορες πράξεις δίωξης, με συνεχείς συνέπειες για τον αιτούντα.

Όλες οι σχετικές γενικές και προσωπικές περιστάσεις και οι ΠΧΚ που έχετε στη διάθεσή σας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση.

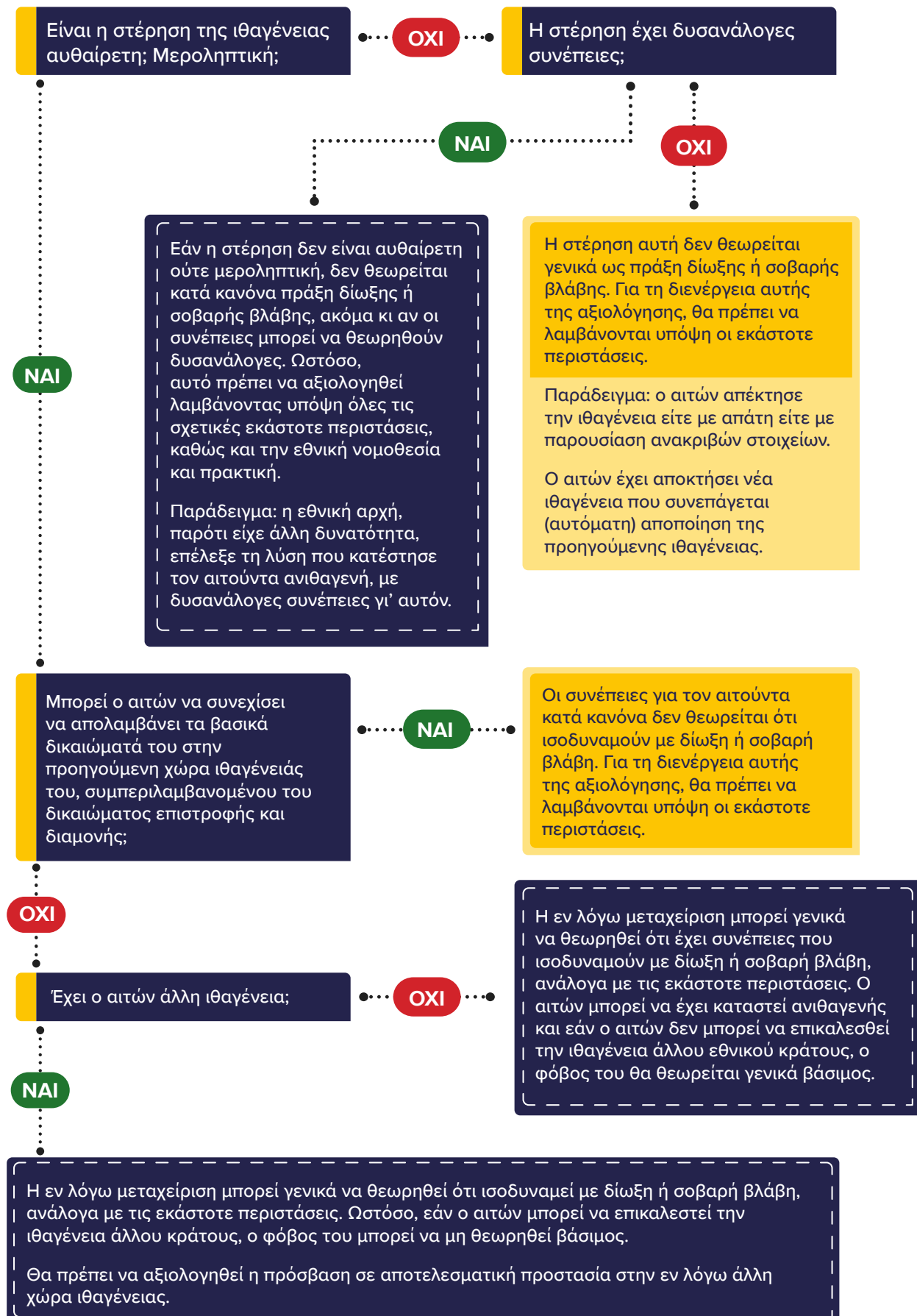
Ανάλογα με τις περιστάσεις της απώλειας της ιθαγένειας, μπορείτε να εξετάσετε αν και σε ποιο βαθμό το άτομο προσπάθησε να αντιστρέψει τη στέρηση της ιθαγένειας και να ανακτήσει την ιθαγένεια που του αφαιρέθηκε. Κατά περίπτωση, θα πρέπει να εξετάσετε τους λόγους που το εμπόδισαν ή θα το εμπόδιζαν να το πράξει.

Το [γράφημα 2](#) είναι ένα διάγραμμα ροής που βοηθά στον προσδιορισμό του αν μια κατάσταση στέρησης της ιθαγένειας θα μπορούσε (ή όχι) να ισοδυναμεί με δίωξη ή σοβαρή βλάβη, ανάλογα με τις περιστάσεις. Έχετε υπόψη ότι η αξιολόγηση του αν η στέρηση και οι συνέπειές της ισοδυναμούν με (προγενέστερη) δίωξη ή σοβαρή βλάβη και αν μπορεί να δημιουργήσει μελλοντικό κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης διενεργείται πάντα κατά περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη όλων των σχετικών ΠΧΚ και των στοιχείων της ατομικής αίτησης.

Γράφημα 2. Διάγραμμα ροής σχετικά με τη στέρηση της ιθαγένειας

7.1.2. Άρνηση της ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης

Η [άρνηση της ιθαγένειας](#) δεν ισοδυναμεί από μόνη της με δίωξη ή σοβαρή βλάβη, καθώς τα κράτη διατηρούν το κυρίαρχο δικαίωμα να θεσπίζουν τη δική τους νομοθεσία που ρυθμίζει την ιθαγένεια και την πρόσβαση σε αυτήν. Ωστόσο, όταν η νομοθεσία περί ιθαγένειας περιλαμβάνει διατάξεις που εισάγουν διακρίσεις [π.χ. λόγω εθνότητας, γλώσσας, φυλής ή θρησκείας ⁽¹¹²⁾], η άρνηση ιθαγένειας (και των δικαιωμάτων που συνδέονται με αυτήν) μπορεί να ισοδυναμεί με δίωξη ή σοβαρή βλάβη όταν συνιστά σοβαρή παραβίαση του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το γεγονός ότι οι νόμοι περί ιθαγένειας μιας χώρας δεν παρέχουν ιθαγένεια σε όλους όσους γεννήθηκαν στην επικράτειά της (π.χ. επειδή δεν εφαρμόζεται [jus soli](#)) δεν σημαίνει ότι τα άτομα αυτά είναι αυτομάτως πρόσφυγες ή δικαιούχοι επικουρικής.

Επιπλέον, η υπαγωγή σε μια γενικά εφαρμοστέα αλλά περιοριστική πολιτική πολιτογράφησης που δεν είναι εγγενώς αυθαίρετη δεν συνιστά από μόνη της δίωξη ή σοβαρή βλάβη ⁽¹¹³⁾. Για παράδειγμα, η νομοθεσία περί ιθαγένειας μπορεί να προβλέπει απαιτήσεις μακροχρόνιας διαμονής ή απόδειξη σημαντικών οικονομικών πόρων για την πολιτογράφηση. Η απόρριψη μιας αίτησης πολιτογράφησης επειδή το πρόσωπο δεν πληροί αυτά τα κριτήρια δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί αυθαίρετη. Ακόμη και σε περίπτωση που η πολιτική πολιτογράφησης θα ήταν εκ φύσεως αυθαίρετη, είναι απαραίτητο να εκτιμηθούν οι συνέπειές της για να διαπιστωθεί αν θα ισοδυναμούσαν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη.

Οι νόμοι περί ιθαγένειας ενδέχεται επίσης να περιλαμβάνουν διαφορούμενες διατάξεις σχετικά με τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις που δίνουν περιθώριο για εφαρμογή διακρίσεων ⁽¹¹⁴⁾. Για παράδειγμα, είναι δυνατή η άρνηση χορήγησης ιθαγένειας σε ένα άτομο, επειδή έχει θρησκεία που θεωρείται «ασυμβίβαστη με τα εθνικά ήθη και έθιμα και το δίκαιο» της χώρας. Ομοίως, τα άτομα με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό, ταυτότητα και έκφραση και χαρακτηριστικά φύλου μπορεί να αντιμετωπίζουν διακρίσεις στο πλαίσιο της νομοθεσίας περί ιθαγένειας. Πολλά κράτη που ποινικοποιούν πρόσωπα βάσει του πραγματικού ή του θεωρούμενου σεξουαλικού προσανατολισμού τους, ταυτοτήτων φύλου και εκφράσεων και χαρακτηριστικών φύλου έχουν θεσπίσει νομοθεσία περί ιθαγένειας, η οποία περιλαμβάνει απαιτήσεις όπως η «ορθή αντίληψη», ο «καλός ηθικός χαρακτήρας» ή η «γνώση των πολιτικών αξιών», τις οποίες ερμηνεύουν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποκλείουν τα πρόσωπα αυτά από την απόκτηση ιθαγένειας ⁽¹¹⁵⁾.

⁽¹¹²⁾ UNHCR, ["This is Our Home" Stateless Minorities and their Search for Citizenship](#) («Αυτή είναι η πατρίδα μας»: Μειονότητες ανιθαγενών και η αναζήτησή τους για ιθαγένεια), 2017, σ. 3.

⁽¹¹³⁾ Foster M. και Lambert H., [International Refugee Law and the Protection of Stateless Persons](#) (Διεθνές δίκαιο για τους πρόσφυγες και προστασία των ανιθαγενών), Oxford, 2019· ηλεκτρονική έκδοση, Oxford Academic, 23 Μαΐου 2019, σ. 155-156.

⁽¹¹⁴⁾ UNHCR, [Background Note on Discrimination in Nationality Laws and Statelessness](#) (Σημείωμα ιστορικού σχετικά με τις διακρίσεις στη νομοθεσία περί ιθαγένειας και ανιθαγένειας), 2021, σ. 10.

⁽¹¹⁵⁾ Βλ. υποσημείωση 114, σ. 13-14.

Η διάκριση ενδέχεται επίσης να βασίζεται στην αναπηρία του ατόμου. Για παράδειγμα, η νομοθεσία περί ιθαγένειας ενδέχεται να απαγορεύει ρητά σε άτομα με ψυχική ή σωματική αναπηρία να αποκτήσουν ιθαγένεια ⁽¹¹⁶⁾.

7.1.3. Αναγκαστική απόδοση ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης

Ενδέχεται να υπάρχουν καταστάσεις στις οποίες ένα κράτος αποδίδει αναγκαστικά διά της βίας την ιθαγένειά του σε ένα πρόσωπο ή σε ολόκληρο τον πληθυσμό. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, εάν το κράτος καταλαμβάνει το έδαφος άλλης χώρας κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου και αφομοιώνει παράνομα τον πληθυσμό που ζει στο κατεχόμενο έδαφος με το δικό του έδαφος και πληθυσμό (βλ. [4.1. Στέρηση ή απόδοση ιθαγένειας κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου](#)). Η αναγκαστική απόδοση μπορεί από μόνη της να θεωρηθεί πράξη δίωξης ή σοβαρής βλάβης από το κράτος που προβαίνει σε εθνικοποίηση. Περαιτέρω συνέπειες ενδέχεται να προκύψουν από την αναγκαστική απόδοση ιθαγένειας, η οποία μπορεί επίσης να ισοδυναμεί με δίωξη ή σοβαρή βλάβη. Για παράδειγμα, το κράτος που εθνικοποιεί μπορεί να χρησιμοποιήσει τους νέους υπηκόους για στρατιωτικούς σκοπούς, για παράδειγμα μέσω της αναγκαστικής στράτευσης ή της συμμετοχής σε ένοπλη σύρραξη.

7.2. Απουσία αναγνώρισης ιθαγένειας ex lege ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης

Ένα πρόσωπο μπορεί ex lege να έχει την ιθαγένεια συγκεκριμένης χώρας δυνάμει της νομοθεσίας της λόγω γέννησης ([jus soli](#) ή [jus sanguinis](#)), αλλά να μην αναγνωρίζεται ως τέτοιο από τις εθνικές αρχές του. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι το πρόσωπο δεν μπορεί ή δεν μπορεί πλέον να πληροί τις (νομικές) προϋποθέσεις για να θεωρηθεί ότι έχει την ιθαγένεια. Ωστόσο, θα μπορούσε επίσης να είναι αποτέλεσμα της άρνησης των εθνικών αρχών να εφαρμόσουν τη νομοθεσία τους περί ιθαγένειας σε ορισμένες κατηγορίες υπηκόων/προσώπων με την ιθαγένεια αυτή κατά τρόπο που εισάγει διακρίσεις. Επισημαίνεται ότι αυτή η κατάσταση διαφέρει από την άρνηση ιθαγένειας, η οποία αφορά πρόσωπα που δεν υπήρξαν ποτέ κάτοχοι ιθαγένειας. (βλ. ενότητα [7.1.2. Άρνηση της ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)) και από τη στέρηση της ιθαγένειας, κατά την οποία ένα πρόσωπο έχει στερηθεί την ιθαγένεια (βλ. ενότητα [7.1.1. Η στέρηση της ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)).

Η έλλειψη αναγνώρισης μπορεί να βασίζεται στην έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων που να τεκμηριώνουν το γεγονός ότι το πρόσωπο πληροί τις νομικές προϋποθέσεις για να θεωρηθεί ότι έχει την ιθαγένεια. Η εν λόγω έλλειψη αναγνώρισης δεν θα μπορούσε γενικά να θεωρηθεί ως πράξη δίωξης ή σοβαρής βλάβης.

⁽¹¹⁶⁾ Βλ. υποσημείωση 114, σ. 10-11.

Οι εθνικές αρχές ενδέχεται να μην είναι σε θέση να διεκπεραιώσουν ένα αίτημα για την εγγραφή ενός νεογέννητου και, ως εκ τούτου, να το αναγνωρίσουν ως πρόσωπο με την ιθαγένεια του κράτους λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων που να διευκρινίζουν τον τόπο γέννησης του τέκνου, την ταυτότητα των γονέων του τέκνου ή λόγω έλλειψης άλλων αποδεικτικών στοιχείων γέννησης. Η έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων μπορεί επίσης να επηρεάσει τα τέκνα προσφύγων που έχουν μεταναστεύσει εδώ και καιρό, καθώς είναι απίθανο να είναι σε θέση να τεκμηριώσουν την ιθαγένειά τους και να αναγνωριστούν από τις εθνικές αρχές τους ως πρόσωπα με την ιθαγένεια του κράτους.

Καταστάσεις κατά τις οποίες οι εθνικές αρχές δεν αναγνωρίζουν ιθαγένεια την οποία ένα πρόσωπο κατέχει μπορεί να οδηγήσουν στην αδυναμία του προσώπου να έχει πρόσβαση στα δικαιώματα που συνδέονται με την υπηκοότητα. Δεδομένου ότι δεν θεωρούνται από τη χώρα ιθαγένειάς τους ως πρόσωπα με την ιθαγένεια αυτή, τα εν λόγω πρόσωπα ενδέχεται να μην μπορούν να βασιστούν σε εθνική κρατική προστασία. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ωστόσο, η έλλειψη αναγνώρισης της ιθαγένειας του αιτούντος δεν θα θεωρείται απαραίτητα ότι οφείλεται σε πράξη δίωξης ή σοβαρής βλάβης.

Η απουσία αναγνώρισης μπορεί να οφείλεται σε διακριτικές πρακτικές των εθνικών αρχών, οι οποίες αρνούνται να αναγνωρίσουν πρόσωπα που είναι ήδη κάτοχοι της ιθαγένειας και τα οποία, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, θα έπρεπε να αναγνωρίζονται ως τέτοια.

Για παράδειγμα, αυτό θα μπορούσε να λάβει τη μορφή μεροληπτικών διοικητικών πρακτικών που εμποδίζουν την απόκτηση ή την αποκατάσταση της ιθαγένειας, οδηγώντας σε στέρηση ή απώλεια της ιθαγένειας, ή που εμποδίζουν την πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία της κατοχής ιθαγένειας με βάση την εθνοτική καταγωγή, τη θρησκεία ή τις πολιτικές πεποιθήσεις του αιτούντος. Οι μεροληπτικές πρακτικές μπορεί να περιλαμβάνουν υπερβολικά διοικητικά τέλη, παράλογες προθεσμίες, υπερβολικές απαιτήσεις απόδειξης και αντικειμενικές αδυναμίες απόκτησης εγγράφων που τεκμηριώνουν την ιθαγένεια που πράγματι κατέχεται (δελτίο ταυτότητας, πιστοποιητικό ιδιότητας του πολίτη, διαβατήριο).

Τα εν λόγω έγγραφα είναι ζωτικής σημασίας για την απόδειξη του δικαιώματος του αιτούντος στην ιθαγένεια. Όταν οι διακρίσεις είναι συστηματικές και επίμονες ⁽¹⁷⁾, μπορεί να οδηγήσουν το πρόσωπο σε κίνδυνο ανιθαγένειας.

Ακόμα κι όταν η νομοθεσία δεν προκαλεί αποκλεισμό, οι γυναίκες και τα κορίτσια από μειονοτικές ομάδες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν διακρίσεις στην πράξη όταν επιδιώκουν να αποκτήσουν πρόσβαση στα δικαιώματα ιθαγένειας. Τα εμπόδια όσον αφορά την καταχώριση των γεννήσεων και την απόκτηση πιστοποιητικών γέννησης εμποδίζουν την ικανότητα των γυναικών να καταχωρίζουν ή να πολιτογραφούν τα τέκνα τους. Αυτό ισχύει

⁽¹⁷⁾ UNHCR, ["This is Our Home" Stateless Minorities and their Search for Citizenship](#) («Αυτή είναι η πατρίδα μας»: Μειονότητες ανιθαγενών και η αναζήτησή τους για ιθαγένεια), 2017, σ. 7.

ιδιαίτερα για τις γυναίκες που ανήκουν σε εθνοτικές και θρησκευτικές μειονότητες, τις γυναίκες που ζουν σε περιοχές συγκρούσεων και τις γυναίκες πρόσφυγες ⁽¹¹⁸⁾.

Οι εν λόγω μεροληπτικές πρακτικές έχουν ως στόχο να στερήσουν από τον αιτούντα τα δικαιώματα που συνδέονται με την ιθαγένειά του, διότι, ελλείψει των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων που να αποδεικνύουν ότι είναι ήδη κάτοχος της ιθαγένειας, δεν θα είναι σε θέση στην πράξη να τα ασκήσει. Όταν οι παρεμβάσεις στα δικαιώματα που συνδέονται με την ιθαγένεια υπερβαίνουν το όριο της επαρκούς αυστηρότητας, θα πρέπει γενικά να θεωρείται ότι ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ένα κράτος μπορεί να αφήσει μια τυπική ιθαγένεια σε ένα άτομο, ενώ του αρνείται τα δικαιώματα που απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη. Ειδικότερα, ενδέχεται να μην του παρέχει την προστασία του κράτους.

Παρόμοιες εκτιμήσεις με αυτές που ισχύουν για τους υπηκόους που στερούνται την ιθαγένειά τους ισχύουν και για τους αιτούντες που έχουν ιθαγένεια *ex lege*, αλλά δεν αναγνωρίζονται ως τέτοιοι από τις εθνικές τους αρχές και δεν μπορούν να απολαμβάνουν τα δικαιώματα που συνδέονται με την ιθαγένειά τους (βλ. ενότητα [7.1.1. Η στέρηση της ιθαγένειας ως μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης](#)).

⁽¹¹⁸⁾ Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, [Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem – Violence against women and girls, nationality laws and statelessness](#) (Εκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τη βία κατά γυναικών και κοριτσιών, τα αίτια και τις συνέπειές της, Reem Alsalem — Βία κατά γυναικών και κοριτσιών, νομοθεσία περί ιθαγένειας και ανιθαγένειας), A/78/256, παράγραφος 12.

8. Η ιθαγένεια ως λόγος δίωξης

Ο ορισμός του πρόσφυγα αναφέρεται σε πέντε λόγους δίωξης: φυλή, θρησκεία, ιθαγένεια, συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και πολιτικές πεποιθήσεις. Όταν εξετάζεται ως λόγος δίωξης, η ιθαγένεια νοείται με την ευρεία έννοια, όπως ορίζει ο ΚΕΑΑ, κατά τρόπο μη εξαντλητικό.

Άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΕΑΑ ⁽¹¹⁹⁾ — λόγοι δίωξης

[...] η έννοια της ιθαγένειας δεν περιορίζεται μόνο στην **ιδιότητα του πολίτη ή την έλλειψή της**, αλλά περιλαμβάνει, ιδίως, την ιδιότητα του μέλους μιας ομάδας η οποία προσδιορίζεται από την πολιτιστική, εθνοτική ή γλωσσική της ταυτότητα, τις κοινές γεωγραφικές ή πολιτικές καταβολές ή τη σχέση της με τον πληθυσμό άλλης χώρας.
[η έμφαση είναι του συντάκτη]

Ως εκ τούτου, η «ιθαγένεια» ως λόγος δίωξης έχει πολύ ευρύτερη κοινωνικοπολιτική σημασία από την «ιθαγένεια» υπό τη νομική έννοια ⁽¹²⁰⁾.

Γράφημα 3. Οι (μη εξαντλητικές) συνιστώσες της «ιθαγένειας» ως λόγου δίωξης

Όπως διευκρινίζεται από τον ΚΕΑΑ, η ιθαγένεια ως λόγος δίωξης περιλαμβάνει την ιθαγένεια υπό τη νομική έννοια, δηλαδή την επίσημη ιδιότητα του πολίτη ή την έλλειψή της. Για παράδειγμα, περιλαμβάνει τόσο την περίπτωση κατά την οποία ένα άτομο δεν απολαμβάνει «πλήρη ιδιότητα του πολίτη» στο κράτος του και υποβιβάζεται σε κατώτερο καθεστώς όσον αφορά τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα όσο και την περίπτωση ατόμου που στερείται εντελώς την ιδιότητα του πολίτη στη χώρα του, καθιστώντας το ανιθαγενή ⁽¹²¹⁾.

⁽¹¹⁹⁾ Η ίδια διατύπωση χρησιμοποιείται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽¹²⁰⁾ UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων), HCR/1P/4/ENG/REV. 4, επανέκδοση 2019, παράγραφοι 74-76.

⁽¹²¹⁾ Storey H., *The Refugee Definition in International Law* (Ο ορισμός του πρόσφυγα στο διεθνές δίκαιο), Oxford University Press, Incorporated, 2024, σ. 613-617· Hathaway J. C. και Foster M., *The Law of Refugee Status* (Η νομοθεσία του καθεστώτος πρόσφυγα), Cambridge University Press, 2014, σ. 397-398.

Επιπλέον, η ιθαγένεια ως βάση της Σύμβασης για τους πρόσφυγες περιλαμβάνει πολλά άλλα στοιχεία. Αναφέρεται στον προσδιορισμό ενός προσώπου ως μέλους μιας πολιτισμικά, εθνοτικά, γλωσσικά, γεωγραφικά διακριτής ομάδας, λόγω της πολιτικής προέλευσης της ομάδας, της σχέσης της με τον πληθυσμό ενός άλλου κράτους ή μιας άλλης διακριτής «εθνικής» ομάδας ⁽¹²²⁾.

Οι ανιθαγενείς ενδέχεται να είναι επιλέξιμοι για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας. Ωστόσο, η ανιθαγένεια δεν αποτελεί από μόνη της αιτία για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας. Ο ανιθαγενής αιτών θα πρέπει να πληροί τις ίδιες ουσιώδεις προϋποθέσεις με τον αιτούντα που έχει ιθαγένεια, για να πληροί τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας. Πρέπει να έχει βάσιμο φόβο δίωξης (για λόγους φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα) ή να διατρέχει κίνδυνο σοβαρής βλάβης σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του. Ένας ανιθαγενής δεν είναι κατ' ανάγκη πρόσφυγας ⁽¹²³⁾ και δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη επικουρική προστασία. Αυτό δεν αποκλείει ότι ένα πρόσωπο που έχει κριθεί ως ανιθαγενής δικαιούται να επωφεληθεί από τα δικαιώματα που θεσπίζονται στη Σύμβαση για τους ανιθαγενείς.

Δεδομένου ότι ο λόγος της ιθαγένειας νοείται με τόσο ευρύ τρόπο, όταν η δίωξη συμβαίνει γι' αυτόν τον λόγο, συχνά επικαλύπτεται με άλλους λόγους, ιδίως με αυτόν της φυλής και των πολιτικών πεποιθήσεων. Στην πράξη, επομένως, συχνά δεν είναι δυνατόν να γίνει διάκριση αν ένα πρόσωπο διώκεται με βάση την ιθαγένεια ή με βάση άλλο λόγο.

Πρέπει να υπάρχει μια σχέση, δηλ. ένας αιτιώδης σύνδεσμος:

- μεταξύ του λόγου (ιθαγένειας) και της δίωξης· ή
- μεταξύ του λόγου (ιθαγένειας) και της έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Στην πρώτη περίπτωση, ο φόβος δίωξης του αιτούντος συνδέεται με την (πραγματική ή τεκμαρτή) ιθαγένειά του. Στη δεύτερη περίπτωση, η δίωξη μπορεί να οφείλεται σε λόγους που δεν εμπίπτουν στον ορισμό του πρόσφυγα, αλλά γίνεται ανεκτή, ενθαρρύνεται ή δεν εμποδίζεται από τους φορείς προστασίας λόγω της ιθαγένειας του αιτούντος.

Η δίωξη λόγω ιθαγένειας μπορεί να προκύψει σε διάφορες καταστάσεις. Ακολουθεί ένας μη εξαντλητικός κατάλογος (μη εξαντλητικών) καταστάσεων στις οποίες η δίωξη βασίζεται στην

⁽¹²²⁾ Storey H., *The Refugee Definition in International Law* (Ο ορισμός του πρόσφυγα στο διεθνές δίκαιο), Oxford University Press, Incorporated, 2024, σ. 613-617· Hathaway J. C. και Foster M., *The Law of Refugee Status* (Η νομοθεσία του καθεστώτος πρόσφυγα), Cambridge University Press, 2014, σ. 397-399.

⁽¹²³⁾ UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων), επανέκδοση Απρίλιος 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, παράγραφος 102.

ιθαγένεια, εστιάζοντας σε καταστάσεις που είναι ίσως λιγότερο προφανείς από αυτές που θα έρχονταν στο μυαλό.

- **Δίωξη με βάση την τεκμαρτή ιθαγένεια**

Όπως συμβαίνει και με άλλους λόγους δίωξης, ο αιτών μπορεί συχνά να μη διαθέτει στην πραγματικότητα τα φερόμενα ως «εθνικά» χαρακτηριστικά (εθνοτικά, γλωσσικά κ.λπ.), αλλά ο φορέας της δίωξης μπορεί να θεωρεί εσφαλμένα ότι τα διαθέτει. Σε αυτή την περίπτωση, η δίωξη θα βασίζεται στην τεκμαρτή ιθαγένεια. Στην πράξη, οι αιτήσεις διεθνούς προστασίας που βασίζονται στην τεκμαρτή ιθαγένεια προκύπτουν συχνά όταν ο υπεύθυνος δίωξης αντιλαμβάνεται ότι μια μειονοτική ομάδα ταυτίζεται και είναι πιστή σε άλλο κράτος (συχνά γειτονικό) στο οποίο η ίδια εθνοτική ή γλωσσική ομάδα είναι παρούσα και/ή κυρίαρχη.

- **Δίωξη με βάση την επίσημη ιδιότητα του πολίτη**

Η δίωξη με βάση την ιθαγένεια υπό την έννοια της νόμιμης ιδιότητας του πολίτη μπορεί να αφορά πρόσωπα που έχουν μία ή περισσότερες ιθαγένειες. Για παράδειγμα, αυτό μπορεί να συμβεί όταν ένα πρόσωπο με διπλή ιθαγένεια απειλείται με δίωξη στη χώρα της πρώτης ιθαγένειάς του από φορείς που είναι εχθρικοί απέναντι σε άτομα από τη χώρα της δεύτερης ιθαγένειας του προσώπου. Η εν λόγω κατάσταση μπορεί να προκύψει, για παράδειγμα, όταν οι δύο χώρες βρίσκονται σε πόλεμο μεταξύ τους ή όταν υπάρχουν συχνές πολιτικές εντάσεις μεταξύ τους. Φυσικά, η αλληλεπικάλυψη με τον λόγο των (τεκμαρτών) πολιτικών πεποιθήσεων είναι εμφανής σε μια τέτοια περίπτωση.

Ένα άλλο παράδειγμα δίωξης προσώπου με διπλή ιθαγένεια για λόγους που συνδέονται αποκλειστικά με τον λόγο της ιθαγένειας θα μπορούσε να είναι αν η άλλη χώρα ιθαγένειας του προσώπου συνδέεται με κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και όποιος έχει δεσμούς με τη χώρα αυτή υποβάλλεται σε κακομεταχείριση.

Δίωξη με βάση την ιθαγένεια μπορεί να προκύψει όταν η ξένη ιδιότητα του πολίτη είναι απλώς πιθανή. Αυτό θα συνέβαινε, για παράδειγμα, στην περίπτωση που ο υπεύθυνος της δίωξης υποθέτει, δικαίως ή αδικώς, ότι ένα πρόσωπο είναι δικαιούχος άλλης αλλοδαπής ιδιότητας του πολίτη. Αυτό θα μπορούσε να υποτεθεί με βάση το γεγονός ότι το πρόσωπο έχει παντρευτεί πρόσωπο από την άλλη χώρα, φέρει ένα συγκεκριμένο όνομα, έχει συγγενείς που είναι αλλοδαποί, ή έχει γεννηθεί ή ζήσει εκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Μπορεί επίσης να υπάρξουν περιπτώσεις όπου η δίωξη βασίζεται στην προηγούμενη ιδιότητα πολίτη, ανεξάρτητα από το αν αυτή αποκτήθηκε πρόσφατα ή πριν από πολύ καιρό και ανεξάρτητα από το αν η αλλαγή της ιδιότητας του πολίτη ήταν αυτόματη ή αν επιδιώχθηκε ενεργά από το πρόσωπο. Ένα πρόσωπο μπορεί επίσης να αντιμετωπίσει δίωξη σε μια χώρα λόγω της προηγούμενης ιδιότητας του πολίτη σε ένα προηγούμενο κράτος το οποίο δεν υφίσταται πλέον.

Φυσικά, η δίωξη που βασίζεται στην απόκτηση άλλης ιθαγένειας θα δώσει τη δυνατότητα διεθνούς προστασίας μόνο εφόσον ο αιτών που διώκεται λόγω της κατοχής άλλης ιθαγένειας δεν μπορεί να λάβει προστασία στην άλλη χώρα της ιθαγένειάς του (π.χ. λόγω ένοπλης σύρραξης).

Τέλος, η έλλειψη επίσημης ιδιότητας του πολίτη μπορεί επίσης να αποτελέσει λόγο δίωξης. Πρόκειται για άτομα που είναι ανιθαγενείς στη χώρα στην οποία ζουν και στην οποία διώκονται επειδή είναι ανιθαγενείς.

- **Τόσο οι μειονότητες όσο και οι πλειονότητες μπορούν να διωχθούν με βάση την ιθαγένεια**

Συχνά, η δίωξη με βάση την ιθαγένεια στοχεύει εθνικές μειονότητες (εθνοτικές, γλωσσικές, πολιτισμικές) και συνήθως λαμβάνει τη μορφή σοβαρής διάκρισης. Ανάλογα με τις περιστάσεις, ιδίως εάν η δίωξη αφορά ομάδες, η ιδιότητα μέλους μιας τέτοιας μειονότητας μπορεί αφ' εαυτής να συνεπάγεται βάσιμο φόβο δίωξης.

Επισημαίνεται ότι δεν υπάρχει διεθνώς συμφωνημένος ορισμός της «μειονότητας». Η ύπαρξη μιας μειονότητας εξαρτάται από αντικειμενικούς πραγματικούς παράγοντες [όπως η ύπαρξη κοινής εθνότητας, γλώσσας ή θρησκείας ⁽¹²⁴⁾], καθώς και από υποκειμενικούς παράγοντες με τους οποίους ένα άτομο αναγνωρίζει ότι ανήκει σε μια εθνική ή εθνοτική, θρησκευτική ή γλωσσική μειονοτική ομάδα ⁽¹²⁵⁾.

Τα δικαιώματα των μειονοτήτων μπορεί να αναγνωρίζονται και να προστατεύονται επίσημα από το εθνικό νομικό πλαίσιο στη χώρα καταγωγής τους. Ωστόσο, στην πράξη, τα μέλη των μειονοτήτων μπορεί να υφίστανται διακρίσεις και, ενδεχομένως, διώξεις. Αντίθετα, οι μειονότητες μπορεί να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με άλλες ομάδες στην πράξη, παρά το γεγονός ότι δεν τους αναγνωρίζεται επίσημα προστατευτικό ή μειονοτικό καθεστώς στο νομικό πλαίσιο της χώρας καταγωγής τους.

Ενώ η δίωξη για λόγους ιθαγένειας επηρεάζει συχνότερα τις δημογραφικές μειονότητες, μπορεί επίσης να στοχεύσει μια εθνική πλειοψηφία σε μια χώρα. Κατά την UNHCR:

Παρόλο που στις περισσότερες περιπτώσεις ο φόβος δίωξης για λόγους σχετικούς με την ιθαγένεια εντοπίζεται σε πρόσωπα που ανήκουν σε κάποια εθνική μειονότητα, έχουν παρουσιασθεί πολλές περιπτώσεις σε διάφορες ηπείρους, όπου ένα πρόσωπο, αν και ανήκει στην πλειοψηφούσα ομάδα, μπορεί να φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη από μια επικρατούσα μειονότητα ⁽¹²⁶⁾.

⁽¹²⁴⁾ Επισημαίνεται ότι το ζήτημα των αιτήσεων διεθνούς προστασίας από θρησκευτικές μειονότητες κανονικά εμπίπτει στον λόγο της «θρησκείας», παρόλο που μπορεί να υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις με άλλους λόγους, συμπεριλαμβανομένης της ιθαγένειας. Για περισσότερες λεπτομέρειες, συμβουλευτείτε τον [Πρακτικό οδηγό του ΕΥΑΑ για τις συνεντεύξεις με αιτούντες άσυλο λόγω θρησκείας](#), Νοέμβριος 2022.

⁽¹²⁵⁾ ΟΗΕ, «Minorities – inclusion NOT stereotyping» (Μειονότητες – συμπερίληψη ΟΧΙ στερεοτυποποίηση), ιστότοπος των Ηνωμένων Εθνών, χωρίς ημερομηνία, προσπελάστηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024, <https://www.un.org/en/fight-racism/vulnerable-groups/minorities>.

⁽¹²⁶⁾ UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων), HCR/1P/4/ENG/REV. 4, επανέκδοση 2019, παράγραφος 76.

- **Διασύνδεση με τους άλλους λόγους της Σύμβασης για τους πρόσφυγες**

Ο λόγος της ιθαγένειας συχνά διασταυρώνεται με αυτόν των «πολιτικών πεποιθήσεων», για παράδειγμα όταν μια ορισμένη εθνοτική ή γλωσσική ομάδα έχει κοινή πολιτική ιστορία ή συνδέεται με ένα πολιτικό κίνημα. Τα μέλη μιας τέτοιας ομάδας μπορεί να κατηγορηθούν ψευδώς ότι ανήκουν σε ένα αυτονομιστικό κίνημα που επιδιώκει την εδαφική ενότητα με ένα γειτονικό κράτος απλώς και μόνο λόγω της εθνοτικής καταγωγής ή της γλώσσας τους. Ή μια ομάδα μπορεί να θεωρείται ως ξεχωριστή «εθνική» ομάδα λόγω του ότι ευνοήθηκε από μια πρώην αποικιακή δύναμη ή συνδέθηκε με αυτή στο παρελθόν.

Επιπλέον, όταν τα άτομα, τα ίδια ως μέλη εθνικής μειονότητας, είναι πολιτικά ενεργά για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων της κοινότητάς τους, ενδέχεται να αντιμετωπίσουν διώξεις τόσο λόγω ιθαγένειας όσο και λόγω έκφρασης των πολιτικών πεποιθήσεών τους.

Δεδομένου ότι τόσο οι λόγοι «ιθαγένειας» όσο και οι λόγοι «φυλής» περιλαμβάνουν μια πτυχή της εθνοτικής ταυτότητας, οι εν λόγω λόγοι δίωξης συχνά αλληλεπικαλύπτονται. Η ιδιότητα μέλους εθνοτικής ομάδας μπορεί να βασίζεται σε πολλούς παράγοντες, όπως η κοινή καταγωγή, η διάλεκτος, η λαογραφία ή η εξωτερική εμφάνιση, οι οποίοι μπορούν επίσης να εμπίπτουν στον ευρύτερο ορισμό της ιθαγένειας. Για τους ίδιους λόγους, ο όρος «ιθαγένεια» ενδέχεται να διασταυρώνεται με τον όρο «μέλη συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας».

Τέλος, η «ιθαγένεια» μπορεί επίσης να αλληλεπικαλύπτεται με τον λόγο της θρησκείας, για παράδειγμα εάν τα πρόσωπα μιας δεδομένης ιθαγένειας ακολουθούν επίσης μια κοινή θρησκευτική πίστη η οποία είναι διαφορετική από την υπόλοιπη κοινωνία.

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

